

STRATEGIJA ZA MLADE
BRČKO DISTIRKTA BOSNE I HERCEGOVINE

2022. – 2026.

Radna skupina za izradu Nacrta strategije za mlade

Zadatak Koordinacionog tijela i radnih skupina bio je upoznavanje sa analizom trenutnog stanja i položaja mladih kroz rad Vlade Brčko distrikta BiH, nadležnih odjela, službi, institucija i organizacija iz kojih dolaze članovi te temeljem urađenog istraživanja i analize o potrebama i problemima mladih Brčko distrikta BiH. Istraživanje i analizu je za potrebe Vlade Brčko distrikta radio Institut za razvoj mladih KULT. Istovremeno Koordinacijsko tijelo se upoznao sa strateškim pravcima, mjerama i aktivnostima Strategija razvoja Brčko distrikta BiH 2021. – 2027. i preporukama iz Akcijskog plana 2020. – 2022. za poboljšanje položaja i statusa mladih u Brčko distriktu BiH koje je pripremila Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH.

Osobe predložene u radne skupine, u ime Vlade Brčko distrikta BiH, posjeduju iskustvo i znanje iz područja kojima se bave što je bio ključni kriteriji za imenovanje.

Za potrebe izrade Nacrta strategije za mlade Brčko distrikta BiH 2022. – 2026. godine imenovana je Radna skupina koju čine:

- Aleksandar Đurić – Odjel za gospodarski razvitak, šport i kulturu,
- Dušan Lazić – Policija Brčko distrikta BiH,
- Eldina Avdić – Odjel za javnu sigurnost,
- Harun Šabanović – Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta,
- Jasmina Salihović Hodžić – Odjel za europske integracije i međunarodnu suradnju,
- Luka Semizović – Odjel za zdravstvo i ostale usluge,
- Nikifor Đaković – Zavod za zapošljavanje Brčko distrikt BiH,
- Samir Čorbadžić – Odjel za obrazovanje,
- Tea Ružić – Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH,
- Željko Novaković – Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH.

Pored imenovanih članova Radne skupine za svaku tematsko područje članovi su mobilizirali i druge stručnjake i kolege u odjelima Vlade Brčko distrikta BiH, institucijama i nevladinom organizacijama koje djeluju u polju mladih. Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH je komunicirao i sa organizacijama članicama kako bi dobio potrebne informacije.

Radnom skupinom na početku je rukovodio Sead Ušanović, a kasnije Srđan Kisić – Odjel za stručne i administrativne poslove.

Svoj doprinos ovoj Radnoj skupini dali su drugi predstavnici Vijeća/Savjeta mladih Brčko distrikta BiH – Vladimir Kanostrevac i službenica za mlade Amira Halilović, te tadašnja voditeljica Pododjela za podršku MZ, NVO i UG, Anica Radić-Savić. Pored toga u izradi dokumenta su sudjelovali i raniji predstojnik Odjela za stručne i administrativne poslove Srđan Blažić i aktualni predstojnik Odjela za stručne i administrativne poslove Nedim Hamzabegović.

UVOD

Strategija za mlade Brčko distrikta BiH za razdoblje 2022. – 2026. godine predstavlja strateški dokument namijenjen boljem položaju mladih u Distriktu Brčko, te učinkovitim upravljanjem postojećim i novim resursima ove administrativne jedinice i ima za cilj unaprijediti položaj mladih, sektora za mlade i organizacija za mlade, ali i odnos vlasti i mladih. Strategija za mlade Brčko distrikta BiH (u daljnjem tekstu: Strategija) sadrži sveobuhvatan pristup izgradnji socijalnih, ekonomskih, obrazovnih, kulturnih i drugih uvjeta za trajnu dobrobit mladih i njihovo aktivno i odgovorno sudjelovanje u društvenoj zajednici u kojoj žive.

Strategija u potpunosti prati preporuke Zakona o mladima Brčko distrikta BiH koji obvezuje vlast u Brčkom da pristupi izradi strategije za mlade.

Kategorija mladih se odnosi na populaciju od 15 do 30 godina što je propisano i Zakonom o mladima Brčko distrikta BiH. Vrlo je značajno istaći da, kada je riječ o mladima kao zasebnoj društvenoj kategoriji koja je socijalno heterogena i integralni je dio društva, vlasti se strateški opredijele prema potrebama i problemima mladih, te njima ponude prilike za zdrav razvoj i njihovo aktivno sudjelovanje u društvu.

Zakonom o mladima Brčko distrikta BiH propisuju se prava i obveze mladih, omladinsko organiziranje, briga za mlade, institucionalno sudjelovanje mladih u donošenju odluka i druga pitanja od interesa za život, položaj i djelovanje mladih u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine.

Zakon o mladima Brčko distrikta BiH definira politiku prema mladima kao ukupnost svih mjera i institucionalnih mehanizama brige vlasti prema mladima, koji su usmjereni na poboljšanje i unapređenje položaja i statusa mladih.

Istovremeno u Zakonu se strategija za mlade definira kao dokument s programskim pristupom djelovanja prema mladima što uključuje definirane probleme i potrebe mladih, strateške pravce djelovanja, ciljeve strategije i mjere za provedbu ciljeva.

Prema Zakonu, Strategija za mlade se izrađuje na temelju istraživanja o potrebama i problemima mladih.

Pored Zakona o mladima Brčko distrikta BiH sudjelovanje mladih u svim područjima javnog života i razvoj strategija za mlade na državnom, regionalnoj i lokalnoj razini potiču i promoviraju Vijeće Europe, Europski forum mladih, Europska komisija i slične međunarodne institucije i organizacije te niz dokumenta koje su ovi akteri izradili, a koje je BiH u potpunosti ili dijelom prihvatila.

Kroz pripremu ovog Nacrta uključeni su i ranije prepoznati prioriteti koje za polje mladih prepoznaje Strategija razvoja Brčko distrikta BiH za period 2021. – 2027, ali i prijedlozi vlastima Vijeća/Savjeta mladih Brčko distrikta BiH proistekli iz Susreta mladih Brčko distrikta BiH održanih 2019. godine.

Strateškim pristupom prema mladima žele se stvoriti uvjeti za afirmaciju mladih, smanjiti njihov odlazak iz zemlje, izgraditi konstruktivan i partnerski odnos s omladinskim organizacijama, poduzetnicima, drugim razinama vlasti u BiH i drugima akterima u ostvarivanju ciljeva za dobrobit i blagostanje mladih ljudi u društvu.

Ciljevi ovog dokumenta su:

- opisati trenutni položaj mladih kroz prioriteta područja,

- identificirati snage, slabosti, prilike i prijetnje Brčko distrikta BiH u području politike prema mladima,
- definirati viziju, odrediti strateške ciljeve, prioritetna područja djelovanja, mjere i projekte/aktivnosti kroz područja,
- definirati nadležnosti nad predloženim mjerama,
- ponuditi načine vrjednovanja i praćenja provedbe predloženih aktivnosti/projekata.

Politike prema mladima u EU

Europska unija od 2002. godine provodi ciljanu suradnju u kontekstu politika prema mladima EU, a na temelju načela sudjelovanja i ravnopravnog pristupa mogućnostima. Ova suradnja je potakla političke i zakonodavne promjene u državama članicama, ali i značajno doprinijela izgradnji kapaciteta organizacija za mladež. Do danas, Europska unija je predložila i usvojila dva strateška dokumenta za mlade.

U Rezoluciji¹ Vijeća Europske unije i predstavnika vlada država članica u području mladih prepoznaje se kako mladi:

- imaju posebnu ulogu u društvu i suočavaju se sa posebnim izazovima,
- trebaju EU Strategiju za mlade za razdoblje 2019. – 2027. godine,
- trebaju jasno definirane ciljeve za mlade.

EU Strategija prema mladima za razdoblje 2019. – 2027. godine predstavlja strateški dokument u kojem su sadržane smjernice svim sudionicima u oblasti mladih, što uključuje prvenstveno vlade država članica, određene agencije i institucije, te organizacije civilnog društva, regionalne i lokalne jedinice samouprave ali i sve ostale koji se bave radom za mlade i s mladima, te one koji u svom radu obuhvaćaju na neki način oblast od interesa za mlade. Dokument sadrži važne smjernice i ciljeve koje nastoji ostvariti, te se prvenstveno oslanja na suradnju, zajedničku koordinaciju i sinergiju navedenih donositelja i provoditelja odluka koje uključuju mlade.

EU Strategija prema mladima promovira sudjelovanje mladih u demokratskom životu i treba se provoditi u državama članicama EU na temelju 11 europskih ciljeva za mlade. Organizacije civilnog društva kao izravna poveznica mladih sa EU vlastima imaju veliku ulogu i odgovornost za provedbu i ostvarivanje ciljeva strategije te je od ključne važnosti podrška koju si sudionici mogu međusobno osigurati kako bi se 11 ciljeva ove strategije provelo.

EU ciljevi odražavaju viziju koju EU ostvaruje kroz dijalog s mladima. Ciljevi su:

1. Povezivanje EU s mladima,
2. Ravnopravnost svih spolova,
3. Inkluzivna društva,
4. Informacije i konstruktivni dijalog,
5. Mentalno zdravlje i dobrobit,
6. Kretanje ruralne mladeži naprijed,
7. Kvalitetno zapošljavanje za sve,

¹ Rezolucija Vijeća Europske unije i predstavnika vlada država članica, koji su se sastali unutar Vijeća, o okviru za europsku suradnju u području mladih: strategija Europske unije za mlade za razdoblje 2019. – 2027. (C 465-1, 2018.).
- [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:42018Y1218\(01\)&from=ES#d1e32-18-1](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:42018Y1218(01)&from=ES#d1e32-18-1) (prestupljeno 2. 2. 2022.).

8. Kvalitetno učenje,
9. Prostor i sudjelovanje za sve,
10. Održiva zelena Europa,
11. Organizacije mladih i europski programi.

Strategija EU za mlade trebala bi pridonijeti ostvarenju ove vizije mladih mobilizirajući instrumente politike na razini EU-a, kao i djelovanje svih aktera na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

Pored EU Strategije prema mladima važno je spomenuti još dva dokumenta koji pružaju poticaj i daju prijedloge za unaprjeđenja okruženja u kojem mladi žive i djeluju. To su:

- Rezolucija o Strategiji sektora mladih Vijeća Europe do 2030. (CM/RES (2020)2 Vijeća Europe), usvojena u siječnju 2020. godine, a koja pruža poticaj jačanju, priznavanju i daljem razvoju politika i praksi u području rada s mladima.
Rezolucija ima za cilj da osposobi mlade u cijeloj Europi da aktivno podupiru, brane, promoviraju i uživaju korist od temeljnih vrijednosti Vijeća Europe (ljudska prava, demokracija i vladavina prava).
Prioriteti strategije za sektor mladih do 2030. su: revitalizacija pluralističke demokracije, pristup mladima pravima, zajednički život u mirnim i inkluzivnim društvima i rad mladeži. Istovremeno, ova strategija pruža više informacija o sektoru mladih Vijeća Europe, kao i o viziji, misiji strategije, tematskim prioritetima i očekivanim ishodima.
- Europska povelja o sudjelovanju mladih na lokalnoj i regionalnoj razini – sadrži preporuke mladima, omladinskim radnicima, organizacijama i lokalnim vlastima za promoviranje i poticanje lokalnog sudjelovanja mladih širom Europe. Ovim dokumentom promoviraju se instrumenti za sudjelovanje mladih, i to: obuka mladih za sudjelovanje, informiranje, promoviranje sudjelovanja mladih putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija, promoviranje sudjelovanje mladih u medijima, poticanje mladih da se bave volonterskim radom i da posvećuju svoje vrijeme aktivnostima za razvoj zajednice, pružanje podrške projektima i inicijativama mladih, promoviranje omladinskih organizacija, sudjelovanje mladih u nevladinim organizacijama i političkim strankama.

Na razini Europske unije djeluje nekoliko organizacija koje su prepoznate kao krovne organizacije za mlade i koje u svoj rad uključuju organizacije mladih ili organizacije za mlade iz država članica, ali i pod posebnim uvjetima i organizacije koje dolaze iz država koje još uvijek nisu pristupile Europskoj uniji. Jedna od njih je Europski forum mladih² (*European Youth Forum*) koji broji preko 100 organizacija članica, uglavnom nacionalnih krovnih organizacija za mlade. Članice ovog foruma su i krovne organizacije za mlade iz regije Zapadnog Balkana, a koje dolaze iz država koje nisu članice EU kao što su Republika Srbija i Sjeverna Makedonija.

Dokumenti kreirani na razini EU utječu i na kreiranja pravnog okvira u zemljama Zapadnog Balkana gdje je vrlo vidljiv napredak susjednih država poput Republike Srbije koja ima uređen Zakon o mladima kao i Nacionalnu strategiju za mlade za razdoblje 2015. – 2025. Ovi dokumenti uređuju područje od važnosti za mlade te daju preporuke za provedbu mehanizama koji idu u pravcu poboljšanja položaja mladih.

Bosna i Hercegovina, pa samim tim i Brčko distrikt su dio provedbe gore navedenih dokumenata posredno ili neposredno, posebno dokumenta Vijeća Europe čija je članica i BiH. Važno je da oni koji rade direktno na kreiranju i provedbi strateških dokumenata u lokalnom kontekstu poznaju i širi kontekst u kojem se

---

² European Youth Forum, <https://www.youthforum.org/> (prestupljeno 2. 2. 2022.).

pitanja mladih rješavaju. U svjetlu EU puta za BiH poznavanje strateških dokumenata EU i Vijeća Europe stvara bolje razumijevanje trendova i odnosa koje mladi mogu i trebaju imati u svom djelovanju izvan lokalne zajednice.

Politike prema mladima u Bosni i Hercegovini

U pravnom sustavu Bosne i Hercegovine ne postoji zakonska regulativa koja se bavi pitanjima mladih na državnoj razini, iako su pitanja mladih u nadležnosti Ministarstva civilnih poslova BiH kroz djelovanje i rad Odsjeka za mobilnost i mlade u sektoru za obrazovanje ovog ministarstva.

Ustav BiH navodi kako ovlasti koja Ustavom BiH nisu izričito dodijeljena institucijama BiH, pripadaju entitetima. To je slučaj i sa pitanjima mladih nad čijim pitanjima nadležnost imaju entitetska ministarstva.

Danas na teritoriji BiH imamo tri zakona koja reguliraju prava mladih, i to Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine³ (u daljnjem tekstu: Zakon o mladima FBiH), Zakon o omladinskom organiziranju Republike Srpske⁴ (u daljnjem tekstu: *Zakon o omladinskom organiziranju RS*) te Zakon o mladima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine⁵ (u daljnjem tekstu: Zakon o mladima BD BiH). Sva tri Zakona, pored toga što naglašavaju važnost poštivanja ljudskih i građanskih prava mladih, definiraju dodatna prava za mlade u društvu.

Zakon o omladinskom organiziranju RS propisuje da je briga o mladeži od općeg interesa za Republiku, koji se ostvaruje donošenjem i realizacijom utvrđenog dokumenta politike mladih na republičkoj, gradskoj i općinskoj razini. Nadalje, definirano je da se politikom za mlade uređuju osnovni ciljevi, pravci razvoja i zadaci u sektoru mladih, kao što su pitanja: odgoja mladih, njegovanja moralnih, estetskih, kulturnih i sportskih vrijednosti, razvijanje fizičkih i duhovnih vrijednosti osobnosti, svijest o humanističkim vrijednostima, osobnoj i društvenoj odgovornosti, socijalno-zdravstvenoj zaštiti, zapošljavanju, ekologiji i dr.

Kada govorimo o institucionalnom udjelu mladih u donošenju odluka, *Zakon o omladinskom organizovanju RS* propisuje nadležna tijela Republike Srpske, grada i općine osigurati uvjete da mladi sudjeluju u donošenju odluka, raspravama i debatama koje se odnose na njihovu problematiku, formiranjem, između ostalog, posebnih povjerenstava za mlade. Povjerenstva su stalna radna tijela u skupštinama općina, gradova i Republike, a članovi povjerenstva biraju se iz reda predstavnika omladinskih savjeta Republike Srpske, grada ili općine i predstavnika zakonodavne vlasti u Republici Srpskoj, gradu i općini. Člankom 54. *Zakona o omladinskom organiziranju RS* definirano je da grad i općina izdvajaju dio sredstava iz proračuna za financiranje programa sukladno *Omladinskoj politici za mlade*. Također, *Zakon o omladinskom organiziranju RS*, obavezuje niže razine vlasti (grad i općinu) da osiguraju odgovarajuće prostorije u kojima mladi mogu obavljati svoje aktivnosti i pokazivati svoje kreativne sposobnosti. Zakonom je propisano da

---

³ *Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine* („Službene novine Federacije BiH“, 36/10).

⁴ *Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske* („Službeni glasnik RS“, 98/04, 119/08, 1/12).

⁵ *Zakon o mladima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine* („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, 18/17).

su gradovi i općine bile dužne uspostaviti registar organizacija za mlade za svoje područje, u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu *Zakona o omladinskom organiziranju RS*.

Zakon o mladima FBiH odgovornost pružanja podrške mladima delegira svim razinama vlasti u Federaciji BiH, prije svega kroz definiranje, usvajanje i provođenje strategija prema mladima. Člankom 12. Zakona propisano je: općinska/gradska, kao i županijska razina vlasti dužna je odrediti službenika za pitanja mladih, odnosno odjel pri nadležnom ministarstvu. Uz to, Zakon je propisao obvezu općinskoj odnosno gradskoj razini vlasti samostalno osigurati minimum mjera na planu rada s mladima i aktivnosti mladih, te mehanizme i kapacitete koji uključuju:

- osiguranje prikladnog prostora za mlade te osiguranje plaćanja troškova njegovog održavanja,
- osiguranje proračunske stavke koja se tiče pitanja mladih, kao dijela ukupnog proračuna općine,
- određivanje nadležne općinske službe za pitanja mladih,
- osiguranje godišnjih grantova za projekte za mlade,
- osnivanje povjerenstava za mlade pri općinskom vijeću kao stalnog radnog tijela,
- uspostavljanje stručnog radnog tijela za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja lokalnih strategija prema mladima,
- istraživanje ili podršku istraživanju u cilju donošenja strategija prema mladima,
- pružanje sveopće podrške radu općinskog vijeća mladih.

Zakonom o mladima FBiH jasno je definirano da mladi imaju pravo biti pravovremeno i istinito informirani o svim pitanjima koja su od interesa za njih, te da sve razine vlasti u Federaciji BiH trebaju, sukladno svojim nadležnostima, održati javne rasprave i konzultacije uz udjel predstavnika vijeća mladih u procesu usvajanja određene sektorske politike prema mladima, programa djelovanja za mlade, strategije prema mladima i dijelova proračuna koji se tiču pitanja mladih. Uz to, nadležna općinska/gradska služba vodi popis udruga mladih na teritoriji općine/grada, ali i neformalnih skupina koje žele predlagati projekte za mlade.

Briga o mladima je **Zakonom o mladima BD BiH** definirana kao opći interes Brčko distrikta BiH, te se vlast donošenjem Zakona o mladima BD BiH obvezala urediti i stvoriti uvjete za organiziranje mladeži te donijeti i provoditi Strategiju za mlade. Zakon o mladima BD BiH zadužuje Odjel za stručne i administrativne poslove Vlade BD BiH (u daljem tekstu: Odjel) da uspostavi i vodi registar organizacija za mladež, te da u suradnji sa Vijećem/Savjetom mladih BD BiH izradi nacrt Strategije za mlade. Pored ovog Odjela, Vlada BD BiH se obvezala formirati Povjerenstvo za mlade pri Skupštini BD BiH, te imenovati službenika za mladež. S ciljem poboljšanja uloge i statusa mladih, nadležna tijela trebaju osigurati uvjete za udjel mladih u raspravama, debatama i donošenju odluka koje se odnose na mlade.

METODOLOGIJA IZRADE DOKUMENTA

Na temelju Zakona o mladima Brčko distrikta BiH, a u cilju kontinuiranog rada na poboljšanju položaja mladih Vlada Brčko distrikta BiH pristupila je izradi Strategije prema mladima za razdoblje 2022. – 2026. godine. Nositelj ovog procesa je Odjel za stručne i administrativne poslove, odnosno Pododjel za podršku mjesnim zajednicama, nevladinim organizacijama i udrugama građana. Proces izrade Nacrta strategije za mlade Brčko distrikta BiH je, sukladno Zakonu o mladima, rađen s Vijećem/Savjetom mladih Brčko distrikta BiH, a uz podršku partnera i stručnjaka iz BiH i međunarodne zajednice.

U svrhu izrade strateškog dokumenta za mlade, na temelju Javnog poziva Instituta za razvoj mladih KULT namijenjenog lokalnim zajednicama u BiH, potpisan je Sporazum o suradnji između Vlade Brčko distrikta BiH i Instituta za razvoj mladih KULT, kao organizacije koja će pripremiti i provesti istraživanje i izraditi analizu o položaju i potrebama mladih. Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH je, na temelju Memoranduma o suradnji s Institutom za razvoj mladih KULT, nastavio suradnju na izradi Nacrta strategije za mlade i nakon provedbe istraživanja i objave analize.

Kroz ovu suradnju Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH i Institut za razvoj mladih KULT su radili sa Radnom skupinom na prikupljanju potrebnih informacija, obradi podataka i pripremi Nacrta strategije za mlade.

Uzimajući u obzir da je uslijed utjecaja pandemije COVID-19 u Bosni i Hercegovini, zbog provedbe lokalnih izbora, te iznenadnog smrtnog slučaja službenika za mlade i promjene osoblja na mjestu službenika za mlade cjelokupni proces rada Radne skupine za izradu Nacrta strategije za mlade je trajao nešto duže nego planirano i službeno završen u ožujku 2022. godine.

Proces izrade dokumenta Strategija za mlade odvijao se u nekoliko faza:

Pripremna faza je uključivala iniciranje procesa izrade strateškog dokumenta sa zaduženim Odjelom, odnosno Pododjelom, definiranje članova Radne skupine i pripremu metodologije za istraživanje o položaju i potrebama mladih.

Istraživačka faza je uključivala je suradnju sa Vijećem/Savjetom mladih Brčko distrikta BiH na kreiranju tima anketara, obuku anketara, pripremu i provedbu terenskog istraživanja sa mladima na području Distrikta. Prikupljanje podataka provedeno je u studenom 2019. godine korištenjem standardiziranog upitnika koji Institut za razvoj mladih KULT koristi za istraživanja problema i potreba mladih na različitim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini. Kroz terensko istraživanje anketirano je 386 mladih s područja Brčko distrikta BiH. Istraživanjem je obuhvaćeno sedam područja koje su od posebnog značaja za mlade, a i sam dokument analize ima strukturu koja prati sljedeće tematske cjeline:

- obrazovanje i znanost mladih;
- rad, zapošljavanje i poduzetništvo mladih;
- socijalna briga o mladima;
- zdravstvena zaštita mladih;
- kultura i sport mladih;
- aktivizam (sudjelovanje, volontiranje i mobilnost) mladih;
- sigurnost mladih.

Analiza rezultata istraživanja potreba i problema mladih Brčko distrikta BiH dostupna je na *web*-stranici Vlade Brčko distrikta BiH i Vijeća/Savjeta mladih Brčko distrikta BiH.

Faza dijaloga uključivala je proces kroz koji se u izradu Nacrta strategije za mlade dodatno uključili mladi i drugi akteri iz vladinog i nevladinog sektora. S ciljem boljeg razumijevanja položaja mladih i donošenja kvalitetnog dokumenta Nacrta strategije za mlade, Odjel za stručne i administrativne poslove Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH i Institut za razvoj mladih KULT uz podršku Međunarodne organizacije za migracije BiH (IOM) organizirali su događaj „Dijalog s mladima“.

U okviru događaja identificirani su dodatni problemi i prijedlozi rješenja za područje: rad, zapošljavanje, samozapošljavanje i poduzetništvo mladih; kultura i sport i aktivizam (sudjelovanje, volontiranje, mobilnost, slobodno vrijeme) mladih, zdravlje mladih i socijalna briga i sigurnost mladih.

Zajedno, mladi, predstavnici mladeži i drugih organizacija, političkih stranka, institucija vlasti i donositelji odluka su identificirali najaktualnije probleme te ponudili nekoliko mogućnosti za njihovo rješavanje za razdoblje za koji se kreira Nacrt strategije za mlade. Prijedlozi dobiveni kroz dijalog s mladima uneseni su u Nacrt strategije za mlade kroz planirane mjere i aktivnosti.

Faza izrade nacrt dokumenta se dijelom odvijala paralelno s terenskim istraživanjem, a obuhvatila je suradnju s Radnom skupinom, te uključivanje svih relevantnih aktera u prikupljanje informacija o trenutnim aktivnostima i mjerama koje se provode prema mladima u Brčko distriktu BiH. Analizirane su postojeće mjere, programi i aktivnosti koje provodi Vlada Brčko distrikta BiH, mapirani najznačajniji problemi i potrebe mladih te su predložene dodatne mjere i aktivnosti u sedam područja. Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH i Institut za razvoj mladih KULT su na osnovi svih spomenutih faza kreirali Nacrt strategije za mlade.

Faza izrade Prijedloga strategije uključuje proces konzultacija na prvi prijedlog Nacrta strategije kroz koji su članovi Radne skupine i nadležne institucije Vlade Brčko distrikta BiH dali komentare na sam Nacrt. Održane su u konzultacija sa Odsjekom za strateško planiranje Vlade Brčko distrikta BiH. Nakon dorade dokumenta Nacrta ide u dalje procedure Vlade Brčko distrikta BiH i Skupštine Brčko distrikta BiH.

Osnovni principi koji su integrirani u sve faze izrade Nacrta strategije za mlade, od analize položaja i potreba mladih preko kreiranja vizije i strateških pravaca, te određivanja konkretnih prijedloga mjera i aktivnosti su uključili sljedeće principe:

- **Uključenost mladih:**

Ravnopravnost i jednake prilike svim mladima i sudjelovanje u istraživanju i izražavanje svoje potrebe i prepoznavanje problema populacije mladih, te imati priliku dati prijedloge za mjere i aktivnosti za bolji položaj mladih.

- **Inkluzivnost:**

Sudjelovanje mladih i interesnih skupina koji rade sa mladima i/ili za mlade u pripremi Nacrta strategije. Posebna pažnja je posvećena mladima koji nisu dio strukture mladeži i osiguran je prostor za strukovna udruga koja se bave specifičnim skupinama društva među kojima ima i mladih. Ovdje se posebno vodilo računa o uključivanju marginaliziranih skupina mladih.

- **Holistički pristup**

Međuresorna i međusektorska suradnja te umrežavanje interesnih skupina i aktera kroz sve segmente izrade dokumenta kako bi se položaj i potrebe mladih ljudi promotrili s ciljem što boljeg i ranijeg unaprijeđena statusa mladih.

- **Odgovornost**

Nadležne institucije odgovorne su za provedbu, monitoring i evaluaciju Strategije, u skladu s definiranim ciljevima i indikatorima uspjeha.

Pored navedenih principa za izradu strategija za mlade, u skladu s *Pravilnikom o sadržaju i metodologiji izrade, sustavu praćenja i nadzora provođenja strateških i implementacijskih dokumenata, u procesu strateškog planiranja i upravljanja razvojem u Distriktu* se pri izradi ovog dokumenta primjenjivali i sljedeći principi:

Princip usklađenosti koji podrazumijeva da su strateška dokumenta usklađena po ciljevima javne politike. To znači da strateški dokumenti moraju biti međusobno usklađeni tako da prioriteti i ciljevi jednog ne budu kontradiktorni ili da se ne preklapaju s drugim (horizontalna usklađenost). Pored toga, mora se voditi računa da dokumenta budu usklađena sa strateškim dokumentima predviđenim Ustavom, Statutom, međunarodnim ugovorima i procesom pristupanja EU, planskim dokumentima koje donosi Skupština, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine (vertikalna usklađenost). Ovaj princip posebno je važan u pogledu usklađivanja nacionalnih politika s politikama EU.

Princip financijske održivosti znači da se prilikom planiranja i provođenja strateških dokumenata poštuju fiskalna ograničenja definirana srednjoročnim i godišnjim proračunskim okvirom. Izrada strateških dokumenata trebalo bi da uzme u obzir fiskalnu realnost u zemlji i da bude sinkronizirana s procesom pripreme proračuna. Ovaj princip također je vrlo bitan jer da bi određeni cilj strateškog dokumenta bio ostvariv potrebno je da se za njegovo provođenje osigura dovoljno financijskih sredstava.

Princip suradnje odnosi se na obvezu međusobne suradnje u procesu planiranja politika, koordinacije i praćenja provedbe strateških dokumenata. S obzirom na to da većinu strateških dokumenata provodi više institucija, za njihovu uspješnu provedbu nužna je redovita komunikacija kako bi se podijelila dobra iskustva u samom procesu, dogovorili daljnji smjerovi djelovanja, utvrdila uspješnost obavljenih aktivnosti i procijenile mogućnosti za poboljšanja u određenom polju. Ovaj princip je jasno zastupljen i u Zakonu o mladima BD BiH kroz članak 18. koji definira Strategiju za mlade i njenu izradu.

Princip transparentnosti znači da se strateški dokumenti izrađuju u okviru konzultacija svih zainteresiranih strana, uključujući i civilno društvo, što se može ostvariti brojnim javnim događajima, konzultacijama, debatama, raspravama u kojima sudjeluje zainteresirana javnost, koju je potrebno uključiti u svim fazama oblikovanja strateškog dokumenta u skladu s odgovarajućim propisom Vlade. Tim putem doprinosi se kvaliteti samih dokumenata, ali i socijalnoj koheziji, osjećaju zajedničkog interesa za ostvarenje cilja, povećanju povjerenja u institucije i razumijevanju potrebe za strateškim planiranjem.

Princip kontinuiteta planiranja javnih politika podrazumijeva da novi strateški dokument bude zasnovan na dokumentima koji su mu prethodili, te da kroz njega budu promotreni postignuti učinci već provedenih javnih politika. Strateška dokumenta donose se na dugoročno vremensko razdoblje. Prije toga potrebno je kroz izvješćivanje, odgovarajuće preporuke i vrjednovanje utvrditi koje aktivnosti nisu provedene prethodnim dokumentom i to evidentirati prilikom donošenja novog. Novim dokumentom trebalo bi se jasno ukazati na povezanost s prethodnim, treba uzeti u obzir novonastale okolnosti i utvrditi nove prioritete i ciljeve koji bi bili nastavak prethodnih.

Princip učinkovitosti i racionalnog planiranja podrazumijeva da se u procesu izrade strateškog dokumenta obrati pažnja na stupanj ljudskih, organizacijskih, financijskih i materijalnih resursa potrebnih za provedbu, praćenje provođenje, izvješćivanje i vrjednovanje. U vezi s tim, važno je da nadležna tijela vode računa da se pitanja od značaja u srodnim tematskim područjima povežu u okviru jednog strateškog dokumenta.

Princip ravnopravnosti spolova i jednake mogućnosti za građane zahtijeva da prilikom izrade svakog strateškog dokumenta u Distriktu posebno voditi računa o ravnopravnom sudjelovanju muškaraca i žena, kao i o podjednakoj zastupljenosti njihovih interesa prilikom definiranja ciljeva, prioriteta i mjera. U praktičnom smislu, poštivanje ovog principa treba omogućiti jednaku vidljivost, osnaživanje i sudjelovanje oba spola u svim sferama javnog i privatnog života. Konkretno, tijekom pripreme i izrade strateških, implementacijskih i ostalih planskih i programskih dokumenata i proračuna od nositelja izrade strateških

dokumenata se očekuje da zauzmu pristup u okviru kojem će konstantno preispitivati imaju li žene i muškarci jednaka prava u raspodjeli resursa i dobiti, te u pristupu uslugama ili drugim resursima. Pored toga, primjena principa ravnopravnosti spolova podrazumijeva i ravnopravno sudjelovanje muškaraca i žena u samom procesu izrade strateškog, implementacijskog i ostalih planskih dokumenta i proračuna. Sukladno tome, nositelj izrade ovih dokumenata treba osigurati ravnopravnu zastupljenost oba spola u predviđenim procesima i to minimalno 40% predstavnika manje zastupljenog spola.

POLITIKA PREMA MLADIMA BRČKO DISTRIKTA BIH

Uspješna provedba politike prema mladima Brčko distrikta BiH definirana je Zakonom o mladima BD BiH. Prava i obveze mladih, organiziranje mladeži, briga za mlade, institucionalno sudjelovanje mladih u donošenju odluka i druga pitanja od interesa za život, položaj i djelovanje mladih u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine je regulirano ovim zakonom koji je posljednji zakon o mladima usvojen u BiH.

Zakonom o mladima BD BiH briga o mladima se smatra općim interesom za Distrikt i ostvaruje se uređivanjem i stvaranjem uvjeta za organiziranje mladeži i donošenjem i provedbom strategije za mlade.

Istovremeno Zakonom o mladima BD BiH su definirani slijedeći mehanizmi, kojima se adresiraju pitanja, potrebe i probleme mladih, a koje je Distrikt već ispunio ili aktivno radi na njihovoj provedbi:

Registar udruga mladih vodi službenik za mlade u okviru svog djelovanja u Pododjelu za podršku MZ, NVO i UG. Registar udruga mladih je temelj za članstvo u Vijeću/Savjetu mladih Brčko distrikta BiH, odnosno da bi bila članica Vijeća/Savjeta, organizacija mora biti upisana u Registar. Način vođenja registra, sadržaj obrazaca, dokumentacija koja se prilaže i sadržaj prijave za upis u registar utvrđuje nadležni Odjel Vlade Brčko distrikta BiH.

U trenutku pisanja Nacrta članstvo u Vijeću/Savjetu mladih Brčko distrikta BiH imale su sljedeće organizacije mladeži i njihovi delegirani predstavnici u slijedećim tijelima:

Predsjedništvo:

1. Vladimir Kanostrevac (Studentska organizacija „Savez studenata Ekonomskog fakulteta“) – član Predsjedništva;
2. Harun Šabanović (Udruga „PRONI Centar za omladinski razvoj“) – član Predsjedništva;
3. Matea Brkić („Stand-Up BH“) – član Predsjedništva;

Upravni odbor:

1. Asmir Ramić (UG NVO „Prijatelji“) član UO;
2. Damjan Dundžić („Klub ljubitelja prirode“) – član UO;
3. Albin Osmanbašić („Izvor“);
4. Marko Todorović („BK Sv. Nikolaj“) – član UO;

Skupština:

1. Željko Novaković („Biciklistički klub Sv. Nikolaj“) – predsjednik Skupštine;
2. Stefan Savčić („PRONI – Centar za omladinski razvoj“) – član Skupštine;

3. Miralem Habibović („Asocijacija mladih Brčko distrikta BiH”) – član Skupštine;
4. Anđela Rikanović („Pokret za preokret”) – član Skupštine;
5. Ensar Gobeljić („Udruženje mladih Izvor”) – član Skupštine;
6. Emra Hodžić („UG NVO Prijatelji”) – član Skupštine;
7. Miloš Popić („Omladinska organizacija Svitac”) – član Skupštine;
8. Zoran Rađen („Klub ljubitelja prirode Brčko”) – član Skupštine;
9. Kenan Kurtović („Proaktiv”) – član Skupštine;
10. Aleksandar Pantelić („Stand-Up BH”) – član Skupštine;
11. Nikolina Marković (Studentska organizacija „Savez studenata Ekonomskog fakulteta”) – član Skupštine;
12. Abdulah Salihović (Planinarska udruga „Teamwork – timski rad”) – član Skupštine;
13. Muamer Ibrahimović („Solucija mladih i mudrih”) – član Skupštine;
14. Tarik Imamović („Fakat”) – član Skupštine.

Povjerenstvo za mlade Skupštine Brčko distrikta BiH je stalno povjerenstvo Skupštine. Povjerenstvo za mlade je radno tijelo Skupštine Brčko distrikta BiH i ima pet članova, zastupnika Skupštine Brčko distrikta BiH. Povjerenstvo razmatra pitanja u vezi s planiranjem i provedbom politike prema mladima i zaštite prava i interesa mladih, razmatra položaj mladih u društvu, radi na promociji prava i interesa mladih i obavlja i druge poslove određene Poslovníkom i odlukama Skupštine. U povjerenstvu za mlade nema predstavnika krovnog tijela mladih. Zakon o mladima Brčko distrikta BiH ne definira članstvo ovog povjerenstva. U trenutku pisanja Nacrta Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH je započeo provedbu inicijative da se u rad ovog Povjerenstva uključe predstavnici mladih.

Proračunom Brčko distrikta BiH nije predviđena posebna stavka za djelovanje Povjerenstva za mlade niti ovo tijelo provodi samostalne aktivnosti namijenjene mladima. Dosadašnje djelovanje Povjerenstva za mlade ogleda se u održavanju sjednica, te nije zabilježen visoka razina zalaganja Povjerenstva za mlade kada su u pitanju prijedlozi za unaprjeđenje položaja mladih, pri kreiranju proračuna ili drugih akata Distrikta zbog čega je potrebno raditi na unaprjeđenju uloge ovog povjerenstva i razvoju kapaciteta zastupnika kako bi bolje razumjeli pitanja mladih i politike prema mladima.

Službenik za mlade usklađuje podršku mladima s višim razinama vlasti i koordinira s drugim institucijama javne uprave i javnim tijelima vlasti koji u svojoj nadležnosti imaju neku od područja definiranih u Strategiji za mlade.

Službenik za mlade:

- a) prati pružanje podrške mladima koja dolazi iz nevladinog sektora, njen kvalitet, njenu samostalnost u određivanju ciljeva i izvršavanju njenih zadataka, kao i u formiranju organizacijske strukture;
- b) vodi popis svih udruga, institucija, ustanova, međunarodnih i drugih organizacija koje rade s mladima ili pružaju podršku aktivnostima mladih;
- c) koordinira aktivnosti u vezi s radom s mladima i aktivnostima mladih;
- d) prati negativne utjecaje na mlade bilo koje institucije, udruga ili organizacije, uključujući i međunarodne organizacije, koje su u suprotnosti s Ustavom i zakonom i predlaže poduzimanje zakonskih mjera koje provode nadležna tijela;
- e) savjetuje mlade i njihove predstavnike, naročito o pravnim postupcima ostvarivanja prava i izvršavanja obveza zasnovanih na Zakonu o mladima BD BiH i drugim zakonima;
- f) vodi registar organizacija mladeži;
- g) unapređuje osobni profesionalni razvoj i usavršavanje;
- h) prati jačanje kapaciteta svih onih koji se bave radom s mladima i aktivnostima mladih.

Vijeće/Savjet mladih je udruga mladih temeljena na dobrovoljnom članstvu organizacija mladih, koje predstavlja interese mladih i omladinskih organizacija. Predstavlja krovnu organizaciju omladinskih udruga u Brčko distriktu BiH i kao takvo sudjeluje u kreiranju politika, programa i strategija za mlade u suradnji sa zakonodavnim tijelima. Prema članu Zakona o mladima BD BiH Vijeće/Savjet mladih osniva više od 50% (pedeset posto) organizacija mladih sukladno Zakonu o udrugama građana, te čije rukovodstvo čini 2/3 mladih.

Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH je formalno osnovano krajem studenog 2018. godine, te u svom sastavu trenutno broji 14 udruga mladeži upisanih u Registar organizacija mladeži Odjela za stručne i administrativne poslove, s tendencijom širenja. Ciljevi Vijeća/Savjeta mladih Brčko distrikta BiH su:

- potaknuti uključivanje mladih u društveni život zajednice,
- jačati suradnju između VSMBD sa institucijama vlasti,
- promovirati rad s mladima i rad mladeži,
- popularizirati i širiti svijesti o značaju rada sa mladima i pristupu mladima,
- poboljšanje uvjeta života mladih ljudi u Brčko distriktu BiH,
- izrada strateških dokumenata i operativnih programa iz područja rada s mladima i rada mladeži,
- suradnja sa drugim vijećima mladih.

Pored navedenog i mehanizama definiranih Zakonom o mladima BD BiH pitanja mladih u pojedinačnim područjima u Brčko distriktu su tematizirana i rješavana kroz sektorske mehanizme i mjere iako nikada nisu sinkronizirane i objedinjene u jedinstven dokument.

U Strategiji razvoja Brčko distrikta BiH za razdoblje 2021. – 2027. godine mladi se spominju u okviru drugog strateškog cilja kroz prioritet 5. – *Podrška programima osamostaljivanja mladih*, odnosno osnivanje odsjeka za mlade, kroz predložene mjere za razvoj poduzetništva, malih i srednjih poduzeća, podršku *start-up*-ovima, izgradnju kampusa za mlade, te mjere za razvoj obrazovanja, sporta i kulture.

Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH je izradio Akcijski plan 2020. – 2022. koje je dostavilo Vladi Brčko distrikta BiH na razmatranje i usvajanje. Iako nije usvojen, jedan dio predloženih mjera iz ovog Akcijskog plana našao se tijekom 2021. i 2022. u planovima Odjela Vlade Brčko distrikta BiH.

Na temelju navedenog, ali i Analize položaja i potreba mladih (Prilog 1) Brčko distrikt BiH djelovanje prema mladima za razdoblje 2022. – 2026. usmjerava kroz tri strateška cilja, a koji su vezani za područja od interesa za mlade, usklađeni sa Zakonom o mladima BD BiH i razvojnom strategijom.

SWOT analiza

SWOT analiza je ključni okvir za analizu situacije koji omogućava integraciju drugih metoda i koristi za utvrđivanje prilika i prijetnji, kao i snaga i slabosti. Kroz SWOT analizu potrebno razlikovati snage i slabosti koje predstavljaju unutarnje faktore te prijetnji i prilika koje predstavljaju vanjske faktore u ovoj analizi. Glavna je razlika u tome što na unutrašnje faktore imamo utjecaj, možemo ih prilagoditi, popraviti, razvijati ili djelovati na njih na neki drugi način. Na izvanjske faktore ne možemo imati značajnijeg utjecaja, ali ih moramo identificirati i biti spremni prilagoditi im se brzo i pravilno. Dakle, postoje dva područja, jedno je područje utjecaja, gdje imamo moć utjecati izravno svojim djelovanjem i mjerama, dok su drugi faktori izvan utjecaja i ne možemo ništa izravno učiniti, ali ih možemo okrenuti u našu korist tako što ćemo ih pratiti i biti prilagodljivi.

Kada govorimo o mladima posebno je važno razumjeti kontekst u kojem trenutno odrastaju, razvijaju se i djeluju mladi u svakom od pojedinačnom području. Istovremeno važno je razumjeti kakve mjere se provode za mlade, te kako se održavaju na život mladih.

Kod izrade SWOT analize nastojalo se da analiza bude što objektivnija, koncentrirajući se što je moguće više na promatranje stvari iz kuta sudionika u strateškom procesu, a stavljajući fokus na mlade. Tablica je nastala kao rezultat analize matrica koje su popunjavali članovi Radne skupine i time ukazali na trenutnu situaciju unutar svog sektora i na temelju provedenog istraživanja na uzorku mladih. Koristeći SWOT analizu određujemo trenutne faktore u i izvan Brčko distrikta BiH koje imaju utjecaj na provedbu strategije za mlade.

Tablica predstavlja SWOT matricu za izradu strategije za mlade i njene primjene za predloženo razdoblje. Svaka stavka analize predstavljena u tablici je obrađena kroz matrice na kojima je radila Radna skupina. Kroz ovu tablicu prikazana su zajednička analiza detektiranih prijetnji, prilika, snaga i slabosti Distrikta Brčko s fokusom na mlade, njihove potrebe, interesa i probleme.

SNAGE	SLABOSTI
- Brčko distrikt BiH ima izravnu nadležnost nad pitanjima mladih; - Skupština Brčko distrikta BiH ima stalno povjerenstvo za mlade; - Vlada Brčko distrikta ima programe i proračun kojim podržava projekte mladih; - Vlada Brčko distrikta BiH upravlja Omladinskim centrom/Centrom za mlade; - Omladinski centar/Centar za mlade organizacije mladih koriste besplatno; - Vlada Brčko distrikta BiH podržava rad 25 klubova za mladež koji djeluju u mjesnim zajednicama; - Vlada Brčko distrikta BiH ima programe podrške sportskim i kulturnim udrugama; - Vlada Brčko distrikta BiH vrši stipendiranje studenata, dodjeljuje nagrade najboljim učenicima i studentima; - Vlada Brčko distrikta BiH osigurava troškove prijevoza za sve učenike; - Vlada Brčko distrikta BiH ima programe sufinansiranja samozapošljavanja i zapošljavanja mladih, a u skladu s prijedlogom iz Akcijskog plana Vijeća/Savjeta mladih BD BiH; - rad udruga i nevladinih organizacija Distrikta podržava kroz objavljivanje Javnih poziva za projekte u skladu s LOD metodologijom i metodologijom Distrikta sukladno Zakonu o udrugama građana;	- nepostojanje samostalne službe ili odsjeka za mlade u strukturi Vlade Brčko distrikta BiH; - nepostojanje jasnih kriterija vrjednovanje organizacija koje se bave mladima i prepoznavanja važnosti njihovih programa; - nedovoljno razvijani kapaciteti lokalnog vijeća/savjeta mladih, potrebna je veća uključenost članica i srednjoškolaca u rad vijeća; - mladi nedovoljno koriste sportske terene i objekte za rekreativno bavljenje sportom - nedovoljna promocija amaterskog sporta i rekreacije mladih, posebno mladih žena; - nedovoljno razvijeni kapaciteti Povjerenstva za mlade – mladi nisu izravno uključeni u rad povjerenstva, mladima nedovoljno jasni kanali komunikacije sa Povjerenstvom; - nedovoljna informiranost mladih o mogućnostima sektora za mladež, programima Vlade Brčko distrikta BiH; - nedostatak fonda koji bi podržao mobilnost mladih u polju neformalnog obrazovanja; - nedovoljna provedba Zakona o volontiranju; - nedovoljna uključenost mladih u procese donošenja odluka;

- u Distriktu djeluje Vijeće/Savjet mladih; - nadležni Odjel vodi registar omladinskih organizacija; - Brčko distrikt BiH ima zakonom regulirano područje volontiranja; - Policija Brčko distrikta BiH ima službu policajca u zajednici koji surađuje sa srednjim školama; - Zavod za zapošljavanje BD BiH radi karijerno savjetovanje i informiranje učenika; - Odjel za Europske integracije podržava međunarodne projekte koji imaju mlade u fokusu; - Strategijom iseljništva definirana je suradnja mladih iz Distrikta i iseljništva; - postoji sustavna podrška za zbrinjavanje djece i mladih (maloljetnih osoba) u ustanove socijalne zaštite, te djece pod skrbništvom.	- nedovoljna uključenost mladih iz marginaliziranih skupina u rad omladinskih udruga; - znatno izražen odlazak mladih; - zapošljavanje velikog broja mladih po ugovoru o djelu u institucijama Distrikta; - nedovoljna informiranost mladih o EU integracijama; - vršnjačko nasilje u školi i izvan nje; - nepoznavanje vladinih programa zapošljavanja; - visok broj nezaposlenih s VSS, odnosno 18,8% mladih sa VSS je nezaposleno; - prosječna plaća manja nego na razini BiH; - kontinuirano smanjenje broja učenika na svim razinama obrazovanja; - nedostatak analiza učinkovitosti postojećih programa za mlade, uključujući i programe za zapošljavanje mladih i dodjelu grantova za projekte za mladež.

PRIJETNJE - nestabilna ekonomska i politička situacija u BiH i regiji; - odlazak mladih iz BiH; - visoka stopa nezaposlenost mladih u BiH; - neusklađenost tržišta rada i obrazovnih profila u BiH; - posljedice pandemije COVID-19 među mladima izazivaju nove probleme; - nedovoljna povezanost unutar omladinskog sektora u BiH; - nedostatak dokumenata koji strateški tretiraju pitanja mladih na razini države.	PRILIKE - mogućnost korištenja međunarodnih fondova namijenjenih projektima i programima koji su usmjereni na mlade, posebno prekogranične IPA sa Srbijom i Hrvatskom; - razmjena iskustva i suradnja sa sestrinskim gradovima u BiH i izvan BiH; - korištenje i postojanje partnerskih programa sa UNDP-om; - mladi su prepoznati u razvojnoj Strategiji razvoja Distrikta za razdoblje 2021. – 2027. - visok godišnji proračun na raspolaganju; - samostalnost vlasti u Brčkom u odlučivanju u odnosu na druge razine vlasti, veća neovisnost; - pilot-zajednica za upotrebu WCAG standarda na informativnim servisima te uvođenju digitalnih alata u zapošljavanje (prilagođene slijepim osobama).

VIZIJA, STRATEŠKI CILJEVI I PRIORITETI

Vizija predstavlja dugoročno poželjan pravac razvoja za područje koji se obrađuje, jasan za sve zainteresirane aktere na koji se odnosi. U slučaju strategije za mlade vizija posebno treba biti privlačna mladima kao ciljnoj skupini. Temeljeno na analizi postojećeg stanja, mjera i aktivnosti koje provode institucije Distrikta, smjernicama Zakona o mladima te analizi rezultata istraživanja o mladima vizija Strategija za mlade Brčko distrikta BiH 2022. – 2026. godine je:

Brčko distrikt BiH je pozitivno okruženje u kojem mladi ljudi zdravo odrastaju, osnivaju obitelji i ostvaruju sva svoja prava; okruženje u kojem su mladi zaštićeni i cijenjeni, gdje se njihovi glasovi uvažavaju i gdje su podržani da u postupnosti ostvare svoje obrazovne, radne, kulturne, sportske i druge potencijale.

Gore navedenu viziju Brčko distrikt BiH će dosegnuti provodeći aktivnosti usmjerene na strateške ciljeve i prioritete za svako područje koje je važno za razvoj mladih i njihovog boljeg položaja. Na ovaj način mladima u Brčko distriktu BiH će biti unaprijeđen položaj te će oni postati aktivniji članovi zajednice čije su potrebe i interesa zadovoljeni, a potencijali iskorišteni za razvoj društvene zajednice.

STRATEŠKI CILJ 1

Osnažen sustav podrške zapošljavanju, konkurentno gospodarstvo Brčko distrikta BiH i unaprijeđen sustav obrazovanja je platforma kroz koju Distrikt odgovara na potrebe mladih stvarajući konkretnost mladih u na tržištu rada u Distriktu.

PRIORITETI

- 1.1. Mladi u Brčko distriktu BiH pohađaju svrsishodno i korisno obrazovanje (formalno i neformalno) kroz koje odgovara tržištu rada i razvija potencijale mladih.
- 2.1. Mladi Brčko distrikta BiH su informirani i ostvaruju ekonomsku i socijalnu sigurnost koristeći pune kapacitete programa za zapošljavanje i samozapošljavanje.

STRATEŠKI CILJ 2

Unaprijeđeni sustavi i usluge podrške mladima u polju socijalne brige, informiranja i zdravlja stvaraju bolji ambijent za život mladih Brčko distrikta BiH.

PRIORITETI

- 2.1. Mladi Brčko distrikta BiH ostvaruju socijalnu sigurnost kroz stambene i socijalne programe podrške Vlade Brčko distrikta BiH.
- 2.2. Mladi prepoznaju važnost i žive zdrave stilove života u kvalitetnom i podržanom sistemu zdravstvene zaštite i podrške.
- 2.3. Mladi su informirani i educirani o načinima prevencije nasilja, prepoznaju oblike nasilja i poznaju mehanizme za podršku u borbi protiv nasilja.

STRATEŠKI CILJ 3

Brčko distrikt BiH prepoznaje mlade kao aktivne aktere koji aktivno doprinose razvoju i provedbi politika i programa za mlade, te EU integracijama.

PRIORITETI

3.1. Mladi su aktivni i značajni akteri provedbe politika prema mladima.

3.2. Mladi Brčko distrikta BiH imaju pristup kvalitetnim kulturnim, umjetničkim i sportskim sadržajima kao kreatori i korisnici.

3.3. Mladi poznaju važnost EU integracija za razvoj zajednice i svojih potencijala.

ANALIZA STANJA PO PODRUČJIMA

Obrazovanje mladih

Obrazovanje se smatra bitnim elementom razvoja svakog društva i pojedinaca. U Europskoj konvenciji o ljudskim pravima je navedeno da nitko ne može biti lišen prava na obrazovanje, što predstavlja univerzalno ljudsko pravo. Također se navodi da u obavljanju svih svojih funkcija u području obrazovanja i nastave država poštuje pravo roditelja da osiguraju takvo obrazovanje i nastavu, koje su sukladne njihovim vlastitim vjerskim i filozofskim uvjerenjima. Kako je Bosna i Hercegovine potpisnica ove konvencije, dužna je osigurati obrazovanje sukladno ovom konvencijom. Pravo na obrazovanje regulirano je i u domenu društvenog i privrednog prava.

Obrazovanje predstavlja temelj za „permanentno povezivanje znanja, vještina i sposobnosti u složen sklop kompetencija potrebnih za uspješno sudjelovanje u društvenom, ekonomskom, kulturnom i političkom životu zajednice“ (Farnel, 2012, str. 16). Ovo je posebno važno za mlade u tranzicijskim zemljama poput BiH, te iznimno važno za razvoj djece i mladih kao aktivnih sudionika društva. Istovremeno prema nizu međunarodnih dokumenta, počevši od Opće deklaracije o ljudskim pravima pa do aktualnih dokumenta Europske unije koje se bave pitanjima mladih obrazovanje se tretira kao osnovno ljudsko pravo. Prema Europskom centru za edukaciju i istraživanje u ljudskim pravima i demokratiji (*European Training and Research Centre for Human Rights and Democracy – ETC*) pravo na obrazovanje uključuje: (1) besplatno i obvezno osnovno obrazovanje, (2) svim pojedincima dostupno srednje obrazovanje, na osnovu sposobnosti i (3) svim pojedincima dostupno visoko obrazovanje, na osnovu sposobnosti (ETC, 2003).

Kako bi se ostvarilo obrazovanje u praksi ono treba biti dostupno, pristupačno, prihvatljivo i prilagodljivo. To je dinamičan proces kojim se proizvode i osiguravaju individualna znanja i vještine.

Tri osnovne forme obrazovanja u modernom društvu su formalno obrazovanje, neformalno obrazovanje i informalno obrazovanje. Svi ovi oblici obrazovanja su od velike važnosti za razvoj mladih u jednoj zajednici, te iako prednost i najveću važnost ima formalno obrazovanje potrebno je poticati i razvoj druga dva oblika obrazovanja.

Pravni okvir

Polje obrazovanja je, shodno ustavnom uređenju u Bosni i Hercegovini, u isključivoj je nadležnosti entiteta Republika Srpska, deset županija u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Svaka administrativna jedinica ima ministarstvo, odnosno odjel obrazovanja, zakone iz polja obrazovanja i proračun za obrazovanje. Pored toga, svaka administrativna jedinica zasebno utvrđuje obrazovnu i udžbeničku politiku.

Zakonska regulativa koja regulira pitanje formalnog obrazovanja u Bosni i Hercegovini, pa samim tim i u Brčko distriktu BiH su:

- Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini;
- Okvirni zakon o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini i
- Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini.

Pored krovnih zakona na razini BiH, obrazovanje u Distriktu je regulirano i:

- Zakonom o obrazovanju u osnovnim i srednjim školama;
- Zakonom o obrazovanju odrasli i
- Zakonom o visokom obrazovanju

U pripremi je zakon o znanstveno-istraživačkoj djelatnosti u Brčko distriktu BiH, kojim će se regulirati ovo područje, kao i podrška studentima doktorskih studija.

Institucionalni okvir

Nadležnosti u području obrazovanja u Distriktu su dodijeljene Odjelu za obrazovanje u Vladi Brčko Distrikta koji je odgovoran za provedbu obrazovnih zakona i propisa Bosne i Hercegovine i Brčko distrikta BiH. Ovaj odjel je odgovoran za izradu nastavnog plana i programa/kurikuluma koji predlaže Pedagoška institucija Brčko distrikta BiH i za pružanje financijske, tehničke i kadrovske podrške obrazovnim institucijama u Distriktu.

Pedagoška institucija, koje je sastavni dio Odjela za obrazovanje, obavlja stručno-pedagoški nadzor nad nastavnim procesom, provedbom nastavnog plana i programa / kurikuluma i rezultatima rada nastavnika, učenika i školskih ravnatelja.

Osnovne i srednje škole u Brčko distriktu BiH se, što podrazumijeva i opće i stručne srednje škole, osnivaju prema planu obrazovanja i potrebama Distrikta, koje određuje Vlada i Skupština Brčko distrikta BiH. Škole mogu osnovati domaća i strane fizičke i pravne osobe nakon ispunjenja uvjeta koji se odnose na broj učenika, financiranje, prostorije/objekte, nastavno osoblje, i druga posebna pitanja koja reguliraju obrazovne standarde i normative. Škole koje utemelji Distrikt financiraju se iz proračuna Distrikta, a nadležnosti rukovođenja u školama su dodijeljene školskom odboru i ravnatelju škole. Iako u nazivu škola kojima je utemeljitelj Distrikt stoji *Javna ustanova*, one nisu samostalne i neovisne javne ustanove već ih je Skupština Brčko distrikta BiH osnovala jednim aktom i kao takve su dio Odjela za obrazovanje koji njima i upravlja.

U funkcionalnom smislu, obrazovanje u Brčko distriktu je organizirano na četiri razine: predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje – s 5 predškolskih (JU Vrtić i igraonica „Naša djeca“ i 4 privatna vrtića), 16 osnovnih škola (s 19 područnih OŠ – ukupno 35), 4 srednje škole (Gimnazija, Ekonomska škola, Tehnička škola, Poljoprivredno-medicinska škola), te 8 visokoškolskih ustanova.

Strategija razvoja Brčko distrikta BiH predviđa osnivanje učeničkog i studentskog kampusa. Kako bi se ovo ostvarilo Distrikt će morati donijeti i zakon o javnom poduzeću studentski centar, te je nužno uraditi studiju ekonomsko – socijalne izvodljivosti za osnivanje ovakvog kampusa. Odjel za obrazovanje, sukladno Strategijom razvoja Brčko distrikta BiH, već radi na pripremi ovih aktivnosti.

Popis obrazovnih institucija upisanih u registar Odjela za obrazovanje Vlade Brčko distrikta BiH

PREDŠKOLSKE USTANOVE NA PODRUČJU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE

- JU Vrtić i igraonica „Naša djeca“ Brčko, Brčko distrikt BiH, ul. Branislava Nušića br. 14; Rješenje o upisu predškolske ustanove u Registar broj: 07-37-041865/09 od 22. 12. 2009. godine
- Dječiji vrtić „Bambi“, Brčko distrikt BiH, ul. Vuka Karadžića br. 28 Rješenje o upisu predškolske ustanove u sudski Registar broj: 096-0-REG-15-000815 od 16. 9. 2015. godine Rješenje o upisu predškolske ustanove u Registar broj: UP-I-37-000113/15 od 17. 8. 2015. godine;
- Privatni vrtić „Evlad“ d.o.o, Brčko distrikt BiH, ul. Kantardžića br. 12, Rješenje o upisu predškolske ustanove u sudski Registar broj: 096-0-REG-12-001243 od 19. 7. 2012. godine, Rješenje o upisu predškolske ustanove u Registar broj: 33-002417/12 od 5. 7. 2012. godine;
- „Nur – komerc“ d.o.o. PJ Privatna predškolska ustanova „Pčelica Maja“, Brčko distrikt BiH, ul. Vuka Karadžića br. 24, Rješenje o upisu predškolske ustanove u sudski Registar broj: 096-0-REG-14-001096 od 17. 12. 2014. godine, Rješenje o upisu predškolske ustanove u Registar broj: 37-000570/16 od 30. 12. 2016. godine;
- Vrtić „Fabrika osmijeha“ d.o.o. Brčko, PJ Privatna predškolska ustanova „Vozić osmijeha“, Brčko distrikt BiH, ul. Skendera Kulenovića br. 52 Rješenje o upisu predškolske ustanove u sudski Registar broj: 096-0-REG-17-000423 od 10. 4. 2017. godine Rješenje o upisu predškolske ustanove u Registar broj: 37-001134/17 od 8. 11. 2017. godine.

OSNOVNE ŠKOLE NA PODRUČJU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE

1. JU Prva osnovna škola Brčko, Brčko distrikt BiH, ul. Josipa Juraja Strossmayera br. 1 Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015700/09 od 26. 5. 2009. godine
2. JU Druga osnovna škola Brčko, Brčko distrikt BiH, ul. Vase Pelagića br. 6 Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015701/09 od 26. 5. 2009. godine
3. JU Treća osnovna škola Brčko, Brčko distrikt BiH, ul. Reisa Džemaludina Čauševića b. b. Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015702/09 od 26. 5. 2009. godine
4. JU Četvrta osnovna škola Brčko, Brčko distrikt BiH, Bulevar mira br. 4 Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015703/09 od 26. 5. 2009. godine
5. JU Peta osnovna škola Brčko, Brčko distrikt BiH, ul. Muderisa Ibrahimbegovića br. 75 Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015705/09 od 26. 5. 2009. godine
6. JU Šesta osnovna škola Brezovo Polje, Brčko distrikt BiH, Čaršija b.b. Brezovo Polje Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015706/09 od 26. 5. 2009. godine
7. JU Sedma osnovna škola Gornji Rahić, Brčko distrikt BiH Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015707/09 od 26. 5. 2009. godine
8. JU Osma osnovna škola Brka, Brčko distrikt BiH Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015708/09 od 26. 5. 2009. godine
9. JU Deveta osnovna škola Maoča, Brčko distrikt BiH Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015709/09 od 26. 5. 2009. godine
10. JU Deseta osnovna škola Bijela, Brčko distrikt BiH

- Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015710/09 od 26. 5 .2009. godine
11. JU Jedanaesta osnovna škola Zovik, Brčko distrikt BiH
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015712/09 od 26. 5. 2009. godine
  12. JU Dvanaesta osnovna škola Ulice, Brčko distrikt BiH
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015713/09 od 26. 5. 2009. godine
  13. JU Trinaesta osnovna škola Bukvik, Brčko distrikt BiH
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015714/09 od 26. 5. 2009. godine
  14. JU Četrnaesta osnovna škola Krepšić, Brčko distrikt BiH
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015715/09 od 26. 5. 2009. godine
  15. JU Petnaesta osnovna škola Šatorovići, Brčko distrikt BiH
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015716/09 od 26. 5. 2009. godine
  16. Osnovna glazbena škola Brčko, Brčko distrikt BiH
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015778/09 od 26. 5. 2009. godine.

SREDNJE ŠKOLE NA PODRUČJU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE

1. JU Gimnazija „Vaso Pelagić“ Brčko, Brčko distrikt BiH, Trg pravde br. 3
Rješenje o upisu škole u registar srednjih škola broj: 07-37-016575 od 25. 5. 2009. godine
2. JU Ekonomska škola Brčko, Brčko distrikt BiH, ul. Studentska br. 9
Rješenje o upisu škole u registar srednjih škola broj: 07-37-016375 od 25. 5. 2009. godine
3. JU Tehnička škola Brčko, Brčko distrikt BiH, ul. Musala br. 44
Rješenje o upisu škole u registar srednjih škola broj: 07-37-016574 od 25. 5. 2009. godine
4. JU Poljoprivredna i medicinska škola Brčko, Brčko distrikt BiH, ul. Vase Pelagića br.2
Rješenje o upisu škole u registar srednjih škola broj: 07-37-016576 od 25. 5. 2009. godine

VISOKOŠKOLSKE USTANOVE NA PODRUČJU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE:

1. Visoka škola računarstva i poslovnih komunikacija *EMPIRICA*, ul. Bosne Srebrene Brčko,
Rješenje o ispunjavanju uvjeta za osnivanje i početak rada broj: UP-I-37-000001/12 od 5. 1. 2012. godine; dozvola za rad broj: UP-I-37-000001/12 od 5. 1. 2012. godine
2. Dislocirani odjel *Univerziteta u Sarajevu*, Brčko distrikt Bosne i Hercegovine,
Rješenje o ispunjavanju uvjeta za osnivanje i početak rada broj: UP-I-05-000025/12 od 13. 8. 2012. godine; dozvola za rad broj: UP-I-05-000025/12 od 13. 8. 2012. godine
3. *Evropski Univerzitet* Brčko distrikt BiH, Bulevar mira br. 4, Rješenje o ispunjavanju uvjeta za osnivanje i početak rada broj: UP-I-37-000204/11 od 28. 12. 2011. godine; dozvola za rad broj: UP-I-37-000204/11 od 28. 12. 2011. godine
4. Internacionalni Univerzitet Brčko distrikt Bosne i Hercegovine , ul. M. M. I. Džinić b. b.
Rješenje o ispunjavanju uvjeta za osnivanje i početak rada broj: UP-I-37-000004/12 od 11. 1. 2012. godine; dozvola za rad broj: UP-I-37-000004/12 od 11. 1. 2012. godine
5. Odsjek *Odnosi s javnošću* na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, Rješenje o ispunjavanju uvjeta za osnivanje i početak rada broj: UP-I-37-000071/14 od 23. 7. 2014. godine; dozvola za rad broj: UP-I-37-000071/14 od 23. 7. 2014. godine
6. Organizacijska jedinica *Univerziteta u Istočnom Sarajevu*, Ekonomski fakultet Brčko, Brčko distrikt Bosne i Hercegovine, Studentska 11, Brčko Rješenje br. 37-000254/20 broj akta 07-1154SO-010/20; dozvola za rad broj: 07.023-3899/09 od 22. 6. 2009. godine
7. Odjel *Univerziteta za poslovni inženjering i menadžment* Banja Luka u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, Ilička b.b, Brčko, Brčko distrikt BiH, Rješenje o ispunjavanju uvjeta za osnivanje i

početak rada broj: 37-000053/19 od 12. 12. 2019. godine; dozvola za rad broj: UP-I-37-000222/19 od 7. 2. 2020.

8. Dislocirani odjel Brčko *Nezavisni univerzitet u Banja Luci*, M. M. Mehmedovića 3 A
Rješenje o ispunjavanju uvjeta za osnivanje i početak rada broj: UP-I-37-000117/12 od 12. 9. 2012. godine; dozvola za rad broj: 37-001058/12 od 9. 11. 2012. godine.

Odjel za obrazovanje nadležan je za:

- a) provođenje zakona i propisa nadležnih tijela i institucija BiH i Distrikta iz oblasti odgoja i obrazovanja;
- b) predškolsko i osnovno obrazovanje;
- c) srednje opće i stručno obrazovanje;
- d) visoko obrazovanje;
- e) podršku obrazovnim institucijama Distrikta;
- f) materijalno – tehničku i kadrovsku i stručno-pedagošku podršku obrazovnim institucijama Distrikta;
- g) donošenje nastavnih planova i programa sukladno standardima modernog, demokratskog i multietničkog društva;
- h) programe stručnog usavršavanja nastavnika i suradnika u nastavi i stručno-pedagoški nadzor;
- i) suradnju između škole, roditelja i lokalne zajednice;
- j) druge poslove iz nadležnosti ovog Odjela određene zakonom i drugim propisima.

Kroz svoj rad posebnu pažnju u Odjelu za obrazovanje obraća učenicima Romske zajednice kroz rad referenta za romska pitanja u obrazovanju. Istovremeno preko 150 učenika u Distriktu Brčko su djeca sa poteškoćama zbog čega se javlja potreba za podrškom ovoj skupini učenika kroz rad asistenta u nastavi.

Bitno je naglasiti da je osnovno obrazovanje u Brčko distriktu u potpunosti besplatno, odnosno, Vlada Brčko distrikta BiH snosi troškove učenika u potpunosti, uključujući besplatne udžbenike, troškove prijevoza za učenika preko 3 km i druge izdatke.

Podrška formalnom obrazovanju se ogleda kroz dodjelu stipendija redovitim studentima i nagrada studentima, te podršku učenicima generacije. Odnedavno Odjel za obrazovanje objavljuje i javne pozive za literarne i druge radove učenika u cilju afirmacije u obrazovanju.

Odjel za obrazovanje odgovoran je i za polaganje vozačkih ispita te stručne ispite za rad u nastavi i nostrifikaciju stranih diploma.

Broj učenika upisanih u srednje škole u Brčko distriktu opao je za skoro 20% u razdoblju od školske 2014./2015. do školske 2017./2018. godine. Prema podacima Agencije za statistiku BiH za 2018. godinu, na području Brčko distrikta BiH bilježi se značajan pad u broju srednjoškolaca upisanih u srednje škole Brčko distrikta BiH.

Prema postotku zvanja zanimanja, 16% mladih upisuje opća zanimanja, 63,2% tehničke smjerove i 20,8% stručna zanimanja, što je sukladno prosjekom na razini BiH. Iako tržište rada zahtijeva specifična zanatska zanimanja, ona ne bilježe značajniji rast u broju upisa učenika i to bi u narednom razdoblju trebalo promijeniti ili postati problem. Kod odabira škole primjetne su i razlike bazirane na spolu, tako da se djevojke radije upisuju u škole općeg tipa, dok se muškarci češće odlučuju za stručna zanimanja.

Prema istraživanju *Instituta za razvoj mladih KULT* mladi najčešće napuštaju obrazovanje jer u tome ne vide perspektivu ili zbog toga što pronađu stalni posao. Ne manje bitno jeste činjenica da je samo u školskoj

2018./2019. godini 106 učenika napustilo srednjoškolsko obrazovanje, od čega preko 90% napuštanja je u tehničkim školama. U usporedbi s okruženjem, ovaj procent je sličan sa npr. entitetom FBiH gdje stupanj napuštanja srednjeg obrazovanja iznosi 0,49% ili pak RS, gdje je napuštanje malo preko 0,5% u odnosu na ukupni broj upisanih učenika.

Oko 6% mladih Brčko distrikta BiH prima stipendiju, oko 78% je onih koji ne primaju stipendiju. Kada govorimo o stipendiranju, Brčko distrikt BiH godišnje u prosjeku izdvaja oko 906,667 KM za prosječno 490 studenata – koji na godišnjoj razini dobiju prosječno 1847 KM *per capita* (podatci za razdoblje 2017. – 2019).

Strategija razvoja Brčko distrikta BiH propisala je obveze Odjelu za obrazovanje kroz podršku obrazovnim programima i cjeloživotnom učenju (prekvalifikacija/doškovanje) sukladno potrebama tržišta rada. Temeljem navedenog Vlada Brčko distrikta je za školsku 2022./2023. godinu donijela odluku o deficitarnim zanimanjima, te je na osnovu toga odobren program utroška i raspisan javni poziv za stipendiranje učenika prvih razreda srednjih škola koji su upisali redovno školovanje u jednom od deficitarnih zanimanja. Na osnovu javnog poziva zaključena su 52 ugovora za stipendiranje učenika u ovoj školskoj godini.

Analizom predškolskog obrazovanja u razdoblju od 2014. do 2019. godine vidi se kako broj djece pokrivenih predškolskim obrazovanjem ima trend rasta, kao što je slučaj i u okruženju Distrikta. Kada pogledamo pokrivenost djece predškolskim obrazovanjem, isto je na nivou od 75% školske 2015/2016 do 77% školske 2019./2020., što znači da postoji 23% djece koja nisu uključena u program predškolskog obrazovanja i odgoja – što je niži procent u odnosu na razini BiH. Ove procjene su jako važne za razvoj obrazovanju, razvoj pristupa u obrazovanju prema djeci i mladim, ali suradnju sa roditeljima. Slika o broju djece u predškolskim ustanovama govori nam o budućim potrebama u obrazovanju, ali se odražava i na pitanja od važnosti za mlade obitelji.

Ključni problemi

Problemi i potrebe mladih u polju obrazovanja su uvjetovani s više faktora, a koji se odnose na rad institucija vlasti u ovom području, pravnim okvirom, te tržištem rada gdje je česta pojava da obrazovanje nije usklađeno sa tržištem rada. Ovo je percepcija formalnog obrazovanja i kao takvo treba biti predmet rada institucija vlasti. S druge strane neformalno obrazovanje često je oblast koju provode udruženja građana (nevladine organizacije), a koje nema dovoljno jasnu strukturu niti je adekvatno priznato u društvu.

U nastavku su predstavljeni neki od ključnih problema koji proizlaze iz analize trenutnog stanja u institucijama vlasti te stavova i mišljenja mladih.

1. Formalno obrazovanje nije adekvatno prilagođeno tržištu rada

Prema svim istraživanjima u Bosni i Hercegovini te prema rezultatima PISA istraživanja formalno obrazovanje ne odgovara potrebama tržišta rada. Mladi izjavljuju kako su plan i program po kojem rade zastarjeli, a uvjeti u kojima se nastava odvija neadekvatni.

2. Mladi se školuju za zvanja i zanimanja za koja će teško naći posao

Dugogodišnji problem u području obrazovanja i zapošljivosti mladih kontinuirano pokazuje da obrazovanje ne odgovara na potrebe tržišta rada. Prema rezultatima istraživanja mišljenja mladih Brčko distrikta BiH da će im obrazovanje u maloj mjeri pomoći kod zapošljavanja u struci smatra 48,5% muškaraca i 56,5% žena, a da od obrazovanja neće imati nikakve koristi prilikom zapošljavanja u struci smatra 6,3% muškaraca i

8,8% žena. Istovremeno Zakon o obrazovanju odraslih Brčko distrikta BiH nije dovoljno kvalitetan u provedbi kako bi podržao lakši izlazak na tržište rada, te se trenutno i radi na izmjenama i dopunama ovog Zakona.

3. Mladi ne nastavljaju školovanje jer u tome ne vide perspektivu

Oko 34% mladih Brčko distrikta BiH izjavljuje kako nakon završene srednje škole odlučuje ne nastavljati dalje formalno obrazovanje u formi više škole ili fakulteta. Razlog za ovo jest taj što ne vide perspektivu u daljnjem obrazovanju ili se zaposle. Tek 6% mladih koriste programe stipendiranja te mladi smatraju najvećim problemom postojećeg formalnog obrazovanja nedostatak praktične nastave. Takvo mišljenje ima u prosjeku oko 31% mladih Brčko distrikta BiH, a 29% mladih u Brčko distriktu BiH izjavljuje kako nikako nema praktičnu nastavu u okviru svog obrazovanja. Potrebni su veći naponi iza zadržavanje mladih u obrazovanju koji je svrsishodno i odgovara na potrebe tržišta.

4. Obrazovanje ne pruža jednake mogućnosti marginaliziranim mladima

Iako Brčko distrikt BiH radi na sustavima podrške mladima s invaliditetom i mladima sa poteškoćama, kroz Dijalog s mladima identificiran je problem neadekvatne prilagodljivosti sustava obrazovanja marginaliziranim skupinama mladih. Tek jedna, Ekonomska škola, ima dizalo za učenike s invaliditetom. Ovo posebno ograničava izbor zvanja za ovaj dio učenika.

5. Nepostojanje organiziranog sustava neformalnog obrazovanja i nerazvijenost svijesti o značaju neformalnog obrazovanja

Prema istraživanju postotak mladih Brčko distrikta BiH koji su pohađali neki od programa obuke koji nije u programu redovitog obrazovanja je 21,5%, bez značajnih razlika baziranih na spolu. Razlike su značajne kada je u pitanju udjel mladih iz gradskih i izvangradskih sredina koji su imali priliku pohađati neformalne obuke. Znatno više mladih iz gradskih sredina je već pohađalo neformalno obrazovanje. S druge strane, više mladih iz izvangradskih sredina željelo bi u skorijoj budućnosti imati neformalne obuke. Mladi najčešće pohađaju tečajeve stranih jezika. U značajnom postotku mladi izjavljuju kako bi željeli u skorijoj budućnosti pohađati neki trening ili natječaj. Takav stav ima 25,4% muškaraca i 29,4% žena.

Prioritet	Mladi u Brčko distriktu BiH pohađaju svrsishodno i korisno obrazovanje (formalno i neformalno) kroz koje odgovara tržištu rada i razvija potencijale mladih	
Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti
1.1. Formalno obrazovanje nije adekvatno prilagođeno tržištu rada	1.1.1. Mladima Brčko distrikta BiH dostupan je obrazovni sustav usklađen sa potrebama na tržištu rada. 1.1.2. Mladima je osigurana adekvatna prilika za praktičnu nastavu	1.1.1.1. Analiza potreba tržišta rada 1.1.1.2. Program stipendiranja posebno prepoznaje učenike i studente koji se školuju za deficitarna zanimanja 1.1.1.3. U suradnji sa Zavodom za zapošljavanje iniciranje i provedba informativne kampanje o zanimanjima za učenike osnovnih škola u cilju popularizacije deficitarnih i novih zanimanja 1.1.2.1. Distrikt u skladu sa svojim mogućnostima oprema kabinete u srednjim školama za praktičnu nastavu 1.1.2.2. Uspostavljanje programa podrške poslodavcima koji nude prilike za praktičnu nastavu učenika

1.2. Mladi ne nastavljaju školovanje jer u tome ne vide perspektivu	1.2.1. Mladima se obrazovanju pružaju adekvatni obrazovni programi i prilike za cjeloživotno učenje 1.2.2. Brčko distrikt BiH prepoznaje važnost razvoja visokog obrazovanja i znanosti	1.2.1.1. Uspostava i provedba programa razvoja karijere za učenike srednjih škola 1.2.1.2 Promocija mladih istraživača društvenih i prirodnih znanosti iz distrikta Brčko 1.2.2.1. Uvođenje programa podrške studentima doktorskih studija iz Brčko distrikta BiH 1.2.2.2. Razvoj studentskog i učeničkog kampusa u Brčko distriktu BiH 1.2.2.3. Analiza potreba za osnivanjem javnog sveučilišta Brčko distrikta BiH
1.3. Obrazovanje ne pruža jednake mogućnosti marginaliziranim mladima	1.3.1. Uspostavljen sustav uključivanja mladih osoba sa poteškoćama u razvoju u obrazovni sustav 1.3.2. Obrazovne institucije su adekvatno opremljene kako bi odgovorile zahtjevima svih učenika i studenata	1.3.1.1. Odjel za obrazovanje radi redovne analize potreba marginaliziranih mladih u obrazovanju 1.3.2.1. Školama koje imaju učenike sa poteškoćama se nudi podrška za nabavku i održavanje potrebne opreme 1.3.2.2. Organizacije stručnih skupova i radionica o razbijanju predrasuda prema marginaliziranih grupama mladih 1.3.2.3. Obuka i uvođenje asistenta u nastavi za djecu i mlade koji su dio inkluzivne nastave 1.3.2.4. Nabavka opreme za slijepce o slabovidne učenike
1.4. Nepostojanje organiziranog sustava neformalnog obrazovanja i nerazvijenost svijesti o značaju neformalnog obrazovanja.	1.4.1 Mladi shvaćaju značaj neformalnog obrazovanja i koriste ga kako bi stekli znanja potrebna za veću konkurentnost na tržištu rada	1.4.1.1. Suradnja i podrška organizacijama koje provode programe neformalnog obrazovanja mladih 1.4.1.2. Podrška obrazovnim programima i cjeloživotnom učenju (prekvalifikacija/doškovanje) u skladu sa potrebama tržišta rada

Veza sa strateškim ciljem	SC1. Osnažen sustav podrške zapošljavanju, konkurentno gospodarstvo Brčko distrikta BiH i unaprijeđen sustav obrazovanja je platforma kroz koju Distrikt odgovara na potrebe mladih stvarajući konkretnost mladih u na tržištu rada u Distriktu.
Prioritet	1. 1. Mladi u Brčko distriktu BiH pohađaju svrsishodno i korisno obrazovanje kroz koje odgovara tržištu rada i razvija potencijale mladih. Neformalno obrazovanje je prepoznato i cjenjeno za razvoj mladih i njihovo sudjelovanje u društvu.
Naziv mjere	Unaprijeđenje obrazovnih programa i programa za razvoj karijere mladih Brčko distrikta BiH
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Mjera uključuje niz aktivnosti kojima bi se unaprijedilo obrazovanje mladih, posebno srednjoškolaca i mladih koji jesu ili izlaze na tržište rada. Odnos između formalnog obrazovanja i tržišta rada je posebno važan za razvoj mladih, ali i društva kroz snažnije mlade koji ostaju u Distriktu. Istovremeno

	promocija i korištenje alata neformalnog obrazovanja podržava mlade, posebno marginalizirane mlade na tržištu rad i fokus na mlade kao socijalni kapital za izgradnju Distrikta. Aktivnosti koje mjera podrazumijeva su: 1. uspostava i provedba programa razvoja karijere za učenike srednjih škola, 2. uspostava i provedba programa razvoja karijere za učenike srednjih škola, 3. promocija mladih istraživača društvenih i prirodnih nauka iz distrikta Brčko, 4. uvođenje programa podrške studentima doktorskih studija iz Brčko distrikta BiH, 5. razvoj studentskog i učeničkog kampusa u Brčko distriktu BiH, 6. analiza potreba za osnivanjem javnog sveučilišta Brčko distrikta BiH 7. Odjel za obrazovanje radi redovite analize potreba marginaliziranih mladih u obrazovanju, 8. školama koje imaju učenike s poteškoćama nudi se podrška za nabavu i održavanje potrebne opreme, 9. organizacije stručnih skupova i radionica o razbijanju predrasuda prema marginaliziranih skupinama mladih, 10. obuka i uvođenje asistenta u nastavi za djecu i mlade koji su dio inkluzivne nastave, 11. nabava opreme za slijepe i slabovidne učenike, 12. suradnja i podrška organizacijama koje provode programe neformalnog obrazovanja mladih, 13. podrška obrazovnim programima i cjeloživotnom učenju (prekvalifikacija/doškovanje) sukladno potrebama tržišta rada.		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj mladih koji imaju stipendiju za studiranje (deficitarnih zanimanja) Broj učenika koji koriste stipendije za deficitarna zanimanja	0 0	Oko 500 stipendija godišnje Oko 100 učenika godišnje
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Primjena konkretnih aktivnosti kroz predloženu mjeru bi trebala da unaprijedi položaj mladih na tržištu rada i kreira adekvatne uvjete za obrazovni i karijerni razvoj mladih. Posebno će kroz aktivnosti biti definirana uloga stipendiranja i razvoja srednjoškolskog i visokog obrazovanja ako primjenjivog alata za tržište rada. Kroz predložene aktivnosti: • mladima Brčko distrikta BiH će biti dostupan obrazovni sustav usklađen s potrebama na tržištu rada, • mladima će biti osigurana adekvatna prilika za praktičnu nastavu, • mladima će se pružiti adekvatni obrazovni programi i prilike za cjeloživotno učenje, • Brčko distrikt BiH prepoznaje važnost razvoja visokog obrazovanja i znanosti i kreira sustav uključivanja mladih osoba sa poteškoćama u		

	razvoju u obrazovni sustav, a obrazovne institucije će biti adekvatno opremljene kako bi odgovorile zahtjevima svih učenika i studenata, • mladi shvaćaju značaj neformalnog obrazovanja i koriste ga kako bi stekli znanja potrebna za veću konkurentnost na tržištu rada.
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Sukladno Proračunu Brčko distrikta BiH Izvor: Proračun BD BiH
Razdoblje implementacije mjere	2023. – 2026.
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Odjel za obrazovanje Vlade Brčko distrikta BiH
Nositelji mjere	• Odjel za obrazovanje Vlade Brčko distrikta BiH • Pedagoški zavod Brčko distrikta BiH • Odjel za privredni razvoj, sport i kulturu Vlade Brčko distrikta BiH • Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH • Pododjel za podršku MZ, NVO i UG Vlade Brčko distrikta BiH • Jedinica za implementaciju projekata koji se financiraju iz međunarodnih fondova u RGF • Nevladine organizacije koje se bave promocijom i razvojem karijere mladih • Nevladine organizacije koje se bave neformalnim obrazovanjem
Ciljne skupine	Srednjoškolci i studenti Brčko distrikta BiH Mladi u dobi od 15 do 30 godina

Rad, zapošljavanje i samozapošljavanje mladih

Mladi su jedna od najranjivijih skupina društva s aspekta zapošljavanja, samozapošljavanja i poduzetništva. Mladima je uz generalne probleme u zapošljavanju poput nedostatka radnih mjesta, nepovoljnog tržišta i razvoja poslovanja u Bosni i Hercegovini otežan pristup tržištu rada uslijed neusklađenosti obrazovnog sustava sa samim tržištem rada, nedostatak radnog iskustva, nedostatak prilika za stvaranje prvog radnog iskustva i nedostatak metoda i tehnika za aktivno traženje posla.

Aktivna integracija mladih u društvo bi značila i kreiranje ambijenta u kojem mladi svojim radom za koji se školuju doprinose razvoju društva u kojem žive. Istovremeno mladi na tržištu rada bi mladi bi trebali odgovoriti zahtjevima nove ekonomije i poslovanja, no to je znatno otežano jer obrazovanje koje prolaze ne nudi takva znanja i iskustvo.

Statistike o stopama nezaposlenosti stanovništva dosta su neprecizne zbog postojanja velikog broja kontroliranih i nekontroliranih varijabli značajnih za precizno određivanje stope nezaposlenosti. S jedne strane, u nezaposlene osobe ne ubraja se stanovništvo koje ne radi, ali koje po osnovu nekih drugih kategorija ne spada u nezaposleno (umirovljenici, osobe nesposobne za rad, učenici i slično), općenito, stanovništvo koje se vodi kao radno neaktivno.

Službene statistike vode se brojem osoba prijavljenih na zavode za zapošljavanje pri čemu je nepoznat broj osoba koje su nezaposlene, ali isto tako i neprijavljene na zvanične zavode za evidenciju nezaposlenosti.

Prema uputama Međunarodne organizacije rada (ILO), standardna međunarodna definicija nezaposlenosti obuhvaća sve osobe starije od dobne granice određene za mjerenje ekonomski aktivnog stanovništva, koje su tijekom referentnog perioda bile bez posla, tijekom tog razdoblja bile u svakom trenutku na raspolaganju za posao, te aktivno tražile posao. Sva tri kriterija moraju biti zadovoljena istovremeno da bi se neka osoba smatrala nezaposlenom.

Nezaposlenost znatno više pogađa mlade ljude nego odrasle osobe u većini zemalja Europe, te je jedan od glavnih uzroka siromaštva. Problem nezaposlenosti mladih nije zaobišao ni BiH, čak što više visoka stopa nezaposlenosti mladih je jedan od najvećih problema na tržištu rada u BiH. Kada govorimo o mladima, još je teže ustanoviti stopu nezaposlenosti kod mladih jer u službenim statistikama dobna skupina mladih najčešće nije posebno evidentirana, te su mladi uvršteni u ukupne brojeke sa drugim dobnim skupinama. Potrebno je naglasiti da kategorija neaktivnih mladih osoba, prema metodologiji Međunarodne organizacije rada (ILO) koja se koristi za izradu Ankete o radnoj snazi u BiH, uključuje i mlade koji se školuju ili studiraju, a nemaju zaposlenje niti traže posao. Uz ovo pitanja studentskog rada nisu adekvatno riješena u BiH.

Uzimajući ovo sve u obzir stopa nezaposlenosti mladih se treba promatrati vrlo pažljivo i sa jednom dozom rezerve prema statističkim pokazateljima. Ipak to ne isključuje činjenicu da mladi nisu adekvatno zastupljeni niti spremni za tržište rada.

Pravni okvir

Zakoni o radu koji su doneseni i koji se primjenjuju u BiH predstavljaju temeljne propise kojim se uređuje područje rada. U Brčko distriktu BiH slijedeći pravni okvir se koristi u polju zapošljavanja mladih:

- Zakon o radu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine
- Zakon o zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti
- Zakon o zapošljavanju stranaca

Institucionalni okvir

Državne institucije koje su nadležne za područje rada i zapošljavanja su Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, unutar kojeg je formiran Sektor za rad, zapošljavanje, socijalnu zaštitu i mirovine, a koje ima koordinirajuću ulogu.

Pitanjima zapošljavanja mladih u Brčko distriktu BiH se bavi Odjel za gospodarski razvitak, šport i kulturu Vlade Brčko distrikta.

Pododjel za gospodarski razvitak obavlja sve poslove iz djelokruga rada vezanih za statistiku i analize, strateško planiranje i regionalnu suradnju, poslovne inicijative i usluge, marketing i odnose s javnošću i

mjere za unapređivanje investicija i druge poslove iz nadležnosti određene zakonom i drugim propisima, kao što su:

- izrada statističkih izvještaja i periodična analiza privrednih pokazatelja;
- identificiranja razvojnih politika u područjima koje su definirane kao prioriteta razvoja;
- promocija strateških razvojnih programa za Brčko distrikt BiH i okruženje;
- implementacije Strategije razvoja temeljene na pretpostavkama intenzivnog razvoja;
- regionalna suradnja;
- promocija privrednih potencijala Brčko distrikta BiH;
- poticanja stranih i domaćih investitora za ulaganje u privredne projekte i povećanje zaposlenosti;
- predlaganja mjera za eliminiranje prepreka koje usporavaju ili otežavaju investiranje i poslovanje poduzeća u Brčko distriktu BiH;
- koordinacija s Uredom za upravljanje javnom imovinom u realizaciji poslovnih inicijativa;
- razvoj poduzetništva, posebno malih i srednjih poduzeća;
- sudjelovanje u izradi zakona koji reguliraju područje privređivanja;

Dok Pododjel za gospodarski razvoj radi na programima u polju podrške samozapošljavanju mladih, pokretanju biznisa i slično, Zavod za zapošljavanje je ključna institucija za tržište rada Brčko distrikta BiH, ne samo kao posrednik u zapošljavanju i informacijama o tržištu radne snage, već i kao partner, pospešujući faktor, katalizator pune zaposlenosti i razvoja programa zapošljavanja.

Misija Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH ogleda se u provođenju poslova zapošljavanja, osiguravanju ostvarivanja prava za vrijeme nezaposlenosti, ostvarivanja prava za vrijeme nezaposlenosti i uvjeta za njihovo ostvarivanje, provedbu programa i mjere aktivne politike zapošljavanja, kao i suradnju s drugim institucijama u cilju smanjenja nezaposlenosti u Brčko distriktu BiH.

Zavod posreduje između poslodavaca i nezaposlenih osoba, kako bi pružio pomoć nezaposlenima da u što kraćem roku nađu posao i prilagode svoje kvalifikacije i vještine zahtjevima na tržištu rada, kao i da im osigura odgovarajuću materijalnu sigurnost u razdoblju trajanja nezaposlenosti.

Zavod čine sljedeće organizacijske jedinice, Sektor za pravne i opće poslove, Služba za ekonomske poslove i analizu, Stručna služba ravnatelja, kao i Sektor za posredovanje u zapošljavanju, u okviru kojeg se nalazi Služba za poslodavce.

Pored Zavoda za zapošljavanje u Brčko distriktu BiH djeluje i Udruga poslodavaca koje je aktivno u polju u programima za zapošljavanje mladih. Udruga poslodavaca Brčko Distrikta BiH je neovisna, nepolitička, nevladina i neprofitna organizacija utemeljena dana 2006. godine koja štiti prava svojih članova i djeluje na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine. Utemeljeno je radi stvaranja uvjeta za poboljšanje razvoja poslovnog okruženja u Brčko distriktu. Namjera Udruženja je da bude jedan od nositelja poticaja razvoja lokalnog poduzetništva, te porasta profita i inovativnosti u domaćoj proizvodnji.

Za vrijeme kreiranja strategije formiran je i Jedinica za implementaciju projekata koji se financiraju iz međunarodnih fondova u RGF koja igra veliku ulogu u podršci svim razvojnim programima Vlade, a posebno u polju zapošljavanja.

Mjere aktivne politike zapošljavanja

Provođenje programa i mjera aktivne politike zapošljavanja jedna je od redovnih aktivnosti Zavoda koja ima za cilj smanjenje stope nezaposlenosti kroz podršku programima poslodavaca za zapošljavanje osoba

s evidencije. Zavod je, u prethodnom razdoblju, provodio programom rada predviđene aktivne mjere, kao i mjere aktivne politike zapošljavanja Vlade Brčko distrikta BiH koje su financirane iz proračuna Brčko distrikta BiH. Treba naglasiti da je osnovna namjera aktivnih mjera koje provodi Zavod, dugoročno zapošljavanje što se postiže stimulativnim bodovanjem onih poslodavaca koji prihvate takve uvjete iz Javnog poziva, odnosno, onih koji su zadržali osoba u radnom odnosu, a koja su financirana prethodnim poticajnim sredstvima Zavoda.

Mjere koje Zavod provodi, a uključuju i mlade su sljedeće:

Priprema za tržište rada

Planirana priprema za tržište rada izvedena je kroz tečajeve iz različitih područja za koje su nezaposlene osobe iskazala interes, a ista je u funkciji osposobljavanja nezaposlenih osoba za veću mobilnost na tržištu radne snage, odnosno, povećanja komparativnih prednosti nezaposlenih osoba na istom. Obuka za stjecanje novih znanja i vještina obavljena je prema interesu nezaposlenih osoba – anketiranjem nezaposlenih osoba, i obavljena iz područja informatike, vođenja poslovnih knjiga, učenja stranih jezika i poduzetništva, radi podizanja ukupnih kompetencija nezaposlenih osoba.

U 2019. godini najveće interes nezaposlene osobe su pokazale za obuku iz njemačkog jezika, što prati trendove na tržištu rada i brojne oglase za radna mjesta za koje se traži poznavanje njemačkog jezika.

Obuke su oblik aktivnosti koji je najpopularniji među mladima Brčko distrikta BiH, preko 75% polaznika su mladi do 30 godina.

Pregled programa samozapošljavanja na području Brčko distrikta BiH

Godina	Ukupno	Mladih	%
2014.	29	8	27,58
2015.	74	17	22,97
2016.	54	11	20,37
2017.	78	20	25,64
2018.	51	19	37,25
2019.	42	11	26,19
2020.	47	12	25,53
2021.	42	10	23,80
Ukupno	417	108	25,89

Program usklađivanja tržišta rada i sustava obrazovanja – karijerno usmjeravanje i savjetovanje

Program usklađivanja tržišta rada i sustava obrazovanja – karijerno usmjeravanje i savjetovanje obuhvaća:

- pomoć mladima u odabiru kvalitetnijeg i konkurentnijeg obrazovanja koje će im osigurati lakši pronalazak posla,
- pomoć poslodavcima pri odabiru mladih kvalitetnih kadrova,

- uspostavu bolje komunikacije i saradnje sa poslodavcima u cilju dobivanja pravovremenih informacija o potrebama poslodavaca za radnicima određenih profila,
- uspostavu bolje komunikacije i suradnje s sektorom obrazovanja u cilju obrazovanja kadrova potrebnih za tržište rada,
- smanjenje broja dugoročno nezaposlenih osoba s evidencije Zavoda,
- smanjenje ukupnog broja nezaposlenih osoba s evidencije Zavoda,
- mogućnosti za brže zaposlenje i ostanak mladih u Brčko distriktu BiH.

Uz Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH podršku ovom Programu su pružili Odjel za privredni razvoj, sport i kulturu, Odjel za obrazovanje, Udruge poslodavaca Brčko distrikta BiH i civilni sektor.

Sam Program je proveden je kroz Javni poziv organizacijama civilnog društva (OCD) sa područja Brčko distrikta BiH, putem kojeg su predložile projekte koje će u suradnji sa Zavodom za zapošljavanje Brčko distrikta BiH, Odjelom za gospodarski razvoj, šport i kulturu i Odjelom za obrazovanje koje su provodili u trajanju od 5 mjeseci.

Rezultati:

- potpisani Memorandum o suradnji s 20 fakultetom/univerzitetom, sudionicima sajma,
- podignuta je svijest o problemu neusklađenosti obrazovanja s tržištem rada,
- program usklađivanja tržišta rada i sustava obrazovanja – karijerno usmjeravanje i savjetovanje predstavljen je na tri sajma (Bijeljina, Sarajevo i Banja Luka) čime se provodila promocija i animiranje novih sudionika,
- provedena je informativna kampanja za javnost.

Program zapošljavanja nezaposlenih osoba iz kategorije teže upošljivih s aktivne evidencije Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH za 2019. godini

Programski zadatak zapošljavanja osoba iz kategorije teže upošljivih osoba, nastao je kao rezultat prepoznavanja problema na tržištu rada i kao takav je planiran Programom rada Zavoda, a sredstva su namijenjena sljedećim ciljnim skupinama:

- dugoročno nezaposlene osobe (preko 12 mjeseci),
- osobe koje stječu prvo radno iskustvo,
- osobe mlađe životne dobi (do 30 godina starosti),
- osobe starije životne dobi (50 godina i više),
- osobe s invaliditetom (invalidnost 50% i više),
- djeca poginulih branitelja i RVI (invalidnost RVI 50% i više),
- civilne žrtve rata i djeca civilnih žrtava rata.

Cilj ovog Javnog poziva bio je stvaranje uvjeta za odlazak u mirovinu osoba starije životne dobi, dugoročnost u zapošljavanju osoba starije životne dobi, povećanje socijalne uključenosti i zapošljavanja osoba s invaliditetom, smanjenje odliva nezaposlenih mladih osoba uslijed odlaska u inozemstvo, sve navedeno, podrškom zapošljavanja kroz sufinansiranje bruto plaće/a od strane Zavoda. Kroz ovaj program financirano je od ukupnih sredstava preko 39,42% zapošljavanje mladih do 30 godina starosti, dok je ukupan procent mladih kroz ciljne grupe dugoročne nezaposlenosti i ostvarivanja prava na osnovu invalidnosti ili braniteljskih prava kao i kategorije mladih, 47,42 % što je više nego zadovoljavajući rezultat. Ukupan iznos izdvojen za ovaj Program u 2019. je bio 1.110.000, 00 KM.

Stanje na evidenciji mladih osoba koja aktivno traže zaposlenje sa 30. 9. 2022. godine									
		VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PK	NK
Ukupno	1.310	251	0	599	0	0	346	3	111
Žene	781	182	0	398	0	0	141	2	58

Program samozapošljavanja na području Brčko distrikta BiH

Ovo je Program koji se provodi u saradnji sa Vladom Brčko distrikta BiH, a odnosi se na sufinansiranje pokretanja vlastitog biznisa za osobe s aktivne evidencije Zavoda, svih stupnjeva obrazovanja, čiji biznis planovi budu ocijenjeni kao oni koji će svojim angažmanom, pored smanjenja broja nezaposlenih osoba na evidenciji Zavoda doprinijeti i poboljšanju ekonomske situacije na području Distrikta. Pregled ukupno pokrenutih biznisa i mladih je u tablici za razdoblje od 2014. do 2018.

GODINA	UKUPNO	MLADIH	%
2014.	29	8	27,58
2015.	74	17	22,97
2016.	54	11	20,37
2017.	78	20	25,64
2018.	51	19	37,25
Ukupno	286	75	26,22

Program samozapošljavanja u poljoprivredi na području Brčko distrikta BiH

Godina	Ukupno	Mladih	%
2018. – poljoprivreda	24	4	16,66
2019. – poljoprivreda	27	4	14,81
2020. – poljoprivreda	30	1	3,33
2021. – poljoprivreda	28	2	7,14
Ukupno	109	11	10,09

Programi sufinansiranja zapošljavanja Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH

Godina	Ukupno osoba	Mladih	Procent %
2015.	245	135	55,10
2016.	33	21	63,63
2017.	124	102	82,25
2018.	128	94	73,43
2019.	175	83	47,42
2020.	126	70	55,55
2021.	130	69	53,07

Klub za traženje posla

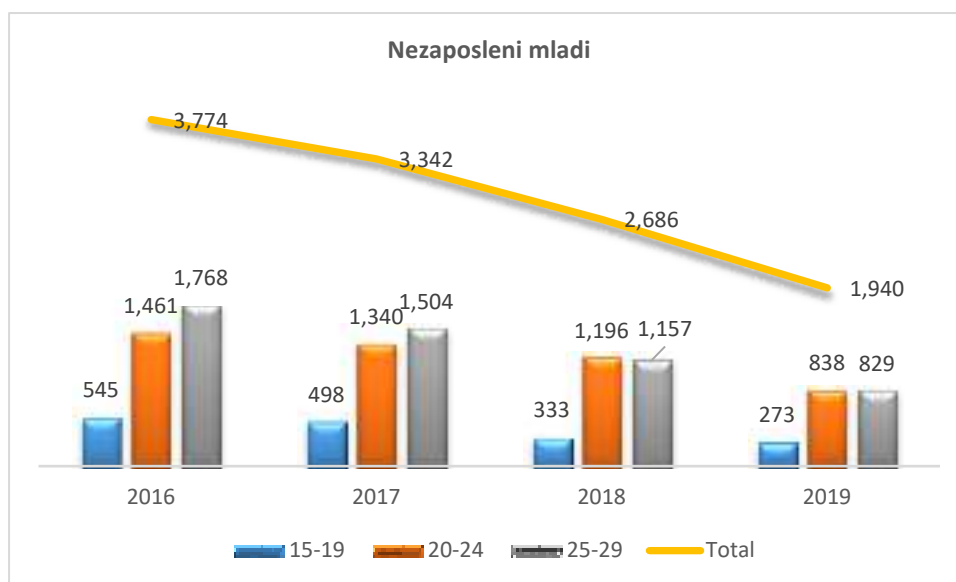
Projekt zapošljavanja mladih u Bosni i Hercegovini (YEP) podržava Veleposlanstvo Švicarske u BiH, a provodi ga njemačka konzultantska firma GOPA. Projekat se implementira u suradnji sa Agencijom za rad i zapošljavanje BiH, entitetskim zavodima za zapošljavanje i Zavodom za zapošljavanje Brčko distrikta BiH.

Jedna od aktivnosti kroz reformski proces je i Klub za traženje posla koji predstavlja model skupnog savjetovanja kojom se nezaposlenim osobama pomaže steći ili unaprijediti vještine traženja posla, definiranja ciljeva zapošljavanja ili samozapošljavanja. Njegova svrha jeste da nezaposlenim osobama, članovima Kluba, pruži kontinuiranu pomoć u traženju posla, odnosno da im pomogne da pronađu najbolji mogući posao u najkraćem mogućem vremenu. Klub za traženje posla vodi voditelj Kluba, obučeni savjetodavac za podršku u traženju posla, koji obučava članove Kluba nizu vještina traženja posla, postavlja im zadatke i ciljeve prijave na natječaje (objavljene i neobjavljene) i potiče ih postići svoje ciljeve. Kako sam Projekt zapošljavanja mladih (YEP) daje posebnu podršku nezaposlenim mladima, tako je i sudjelovanje mladih u Klubu za traženje posla preko 62%.

GODINA	BROJ SKUPINA	BROJ ČLANOVA	ZAPOSLENO
2016.	3	25	7
2018.	2	13	2
2019.	11	68	33
Ukupno	16	106	42

Broj nezaposlenih mladih u Brčko distriktu opao je za više od 48% u razdoblju od 2016. do 2019. godine. No, nije poznato je li pad u broju nezaposlenih rezultat stvarnog zapošljavanja ili nekih drugih faktora, poput odlaska mladih u druge gradove ili zemlje, brisanja s evidencije nezaposlenih osoba i drugo.

Grafikon 7. Nezaposleni mladi 2016. – 2019. godine

Izvor: Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH

Razlike bazirane na spolu su značajne, u ukupno nezaposlenom broju mladih, oko 60% je žena. Također, najveći broj nezaposlenih mladih ima srednju stručnu spremu. Slijede mladi sa spremom kvalificiranog radnika i visokom stručnom spremom.

Mladi koji se nalaze na tržištu rada, a nezaposleni su najčešće izjavljuju kako žele raditi i aktivno traže posao, ali ne mogu ga naći. Bez obzira na formalni radni status (uposleni ili ne), oko 24% mladih izjavljuje kako su registrirani na zavodu za zapošljavanje, a oko 37% navodi da nisu registrirani. Ovo ukazuje da jedan dio nezaposlenih mladih ne poznaje svoja prava na tržištu rada.

Prosječna bruto plaća za kolovoz 2018. iznosila je 1.375,97 KM, što je neto prosjek od 879,70 KM. Međutim, u zavisnosti od djelatnosti, realne plaće su znatno veće ili manje od prosječnih vrijednosti te se u bruto iznosu kreću od 2.238,25 KM do 690,97 KM. Plaće se nisu bitno mijenjale od 2012. godine, kada je prosječna bruto plaća iznosila 1.271,33 KM, odnosno prosječna neto plaća je iznosila 818,93 KM, što je porast u iznosu od 60,77 KM u neto iznosu za razdoblje od sedam godina.

Ključni problemi u području rada, zapošljavanja i samo zapošljavanja

Na temelju analize trenutnog stanja u institucijama vlasti te stavova i mišljenja mladih na području Distrikta BiH identificirani su slijedeći problemi za područje rada, zapošljavanja i samozapošljavanja mladih:

1. Programe zapošljavanja u javnom sektoru mladi ne smatraju transparentima

Blizu 49% mladih smatra da je praksa podmićivanja kako bi se dobio posao učestala pojava u javnom sektoru, a oko 25% smatra kako je tako i u privatnom sektoru. Da praksa podmićivanja postoji, ali nije učestala smatra oko 44% mladih kada je javni sektor u pitanju i oko 53% mladih kada se govori o privatnom sektoru. Uz navedene postotke iz analize istraživanja tijekom Dijaloga mladih i vlasti mladi su adresirali i pitanje zapošljavanja mladih po osnovi ugovora o djelu u institucijama vlasti Brčko distrikta BiH, te tzv. „podobno“ upošljavanje. Posebno je važno istaknuti da mladi koji rade po ugovoru o djelu ne ostvaruju svoja radnička prava u domeni penzionog i zdravstvenog osiguranja.

2. Mladi se ne školuju za poslove koje rade

Oko 43% mladih ne radi poslove za koje se školovalo. Dodamo li tome i 26% mladih čija su radna mjesta „donekle“ sukladna njihovim obrazovanjem, možemo zaključiti da se skoro 70% mladih nije školovalo za poslove na kojima radi. Dodamo li ovome da mladi izjavljuju kako nemaju dovoljno praktične nastave, te kako dualno obrazovanje nije adekvatno zaživjelo, izazovi na tržištu rada za mlade su višestruki. Postotak mladih Brčko distrikta BiH koji smatraju kako ne rade posao za koji su se školovali značajno je veći od rezultata na razini F BiH 2013. godine, kada je 29% mladih izjavilo kako ne radi poslove za koje se obrazovalo.

Iako su praktični rad i učenje tijekom rada najučinkovitiji način istinskog učenja bilo koje vrste posla, formalno obrazovanje ne smije biti zanemareno u ovolikoj mjeri kako je to evidentirano kroz istraživanja. Uzroci ovako značajnog odstupanja između onoga što mladi rade i za šta su se obrazovali dijelom se mogu pronaći i u ranije utvrđenoj percepciji neusklađenosti obrazovanja s realnim potrebama ekonomije.

3. Postojeći programi zapošljavanja i samozapošljavanja nisu dovoljno vidljivi i dostupni mladima

Oko 74% mladih iz gradskih sredina i oko 67% mladih iz izvangradskih sredina nije čulo za neki od vladinih programa zapošljavanja namijenjenih mladim osobama. Kada govorimo o podršci koji mladi smatraju potrebnom posebno se ističe podrška za pokretanje vlastitog biznisa.

4. Marginalizirane skupine mladih nisu dovoljno zastupljene u postojećim programima zapošljavanja

Mladi koji se nalaze na tržištu rada, a nezaposleni su; najčešće izjavljuju kako žele raditi i aktivno traže posao, ali ne mogu da ga nađu. Nepoznavanje vladinih programa zapošljavanja prisutno je u svim istraživanjima o mladima u različitim lokalnim zajednicama, a programi ne ističu važnost uključivanja marginaliziranih skupina mladih niti im se na njima pristupačan način približavaju programi zapošljavanja. Zaključno sa 30. 9. 2022. godine, na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH, nalazilo se 324 osoba iz reda romske populacije. 155 osoba je starosti od 15-30 godina.

5. Postojeći programi zapošljavanja i samozapošljavanja ne prepoznaju važnost novi zanimanja (npr. u području IT sektora) i ne nude adekvatnu podršku

Oko 33% žena i 24% muškaraca ne bi pokrenulo vlastiti biznis ni u kojem slučaju, a oko 17% žena i 13% muškaraca ne zna bi li pokrenulo vlastiti biznis. Najviše je onih koji bi rado pokrenuli svoj biznis, ali nisu u mogućnosti.

Kada govorimo o vrsti podrške koja je mladima potrebna kako bi mogli pokrenuti svoj biznis, prednjači financijska podrška. Međutim, potreba za drugim vidovima podrške također je izražena. Oko 25% mladih trebalo bi profesionalno edukacijsku podršku o specifičnoj djelatnosti kojom bi se bavili.

Prioritet	Mladi Brčko distrikta BiH su informirani i ostvaruju ekonomsku i socijalnu sigurnost koristeći pune kapacitete programa za zapošljavanje i samozapošljavanje	
Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti
2.1. Postojeći programi zapošljavanja i samozapošljavanja nisu dovoljno vidljivi i dostupni mladima	2.1.1. Mladi su adekvatno i na njima pristupačan način informirano programima podrške zapošljavanja, samozapošljavanja i pokretanja vlastitog biznisa	2.1.1.1. Organizirati medijsku kampanju za informiranje mladih o postojećim programima zapošljavanja i samozapošljavanja 2.1.1.2. Organizirati edukacije o poduzetništvu i mogućnostima samozapošljavanja za mlade 2.1.1.3. Organizacija radionica kroz koje će mladi izgraditi vlastite proizvode i usluge i učiti o osnovama poduzetništva 2.1.1.4. Organizirati radionice o poduzetništvu mladih u ruralnim dijelovima distrikta, s posebnim fokusom na poduzetništvo u poljoprivredi 2.1.1.5. Organizirati informativne aktivnosti za mlade o poticajima za razvoj poljoprivrede 2.1.1.6. Uspostavljanje podrške poslodavcima koji nude pripravnički staž mladima u privatnom sektoru 2.1.1.7. Usklađivanje tržišta rada i obrazovanja kroz karijerno usmjeravanje i savjetovanje

2.2. Programe zapošljavanja u javnom sektoru mladi ne smatraju transparentima	2.2.1. Mladi su upoznati sa kriterijima i sustavom udjel i korištenja postojećih programa zapošljavanja i samozapošljavanja	2.2.1.1. Povremeno organizirati javnu prezentaciju kriterija za odabir kandidata za programe zapošljavanja i samo zapošljavanja 2.2.1.2. Organizirati javno otvaranje pristiglih prijava
2.3. Marginalizirane skupine mladih nisu dovoljno zastupljene u postojećim programima zapošljavanja	2.3.1. Uspostavljanje programa za uposlenost mladih iz manjinskih i marginaliziranih skupina	2.3.1.1. U postojećim programima razraditi kriterije za dodjelu podrške mladima iz marginaliziranih skupina 2.3.1.2. Uspostaviti podršku poslodavcima koji nude prilike za zapošljavanje marginaliziranih skupina 2.3.1.3. Unaprijediti procese zapošljavanja u javnom sektoru kako bi mladi iz marginaliziranih skupina, posebno OSI imali bolje prilike na tržištu
2.4. Postojeći programi zapošljavanja i samozapošljavanja ne prepoznaju važnost novi zanimanja (npr. u području IT sektora) i ne nude adekvatnu podršku	2.4.1. Mladi pokreću biznise i rade u novim industrijama	2.4.1.1. Uraditi analizu potreba za nova zanimanja u Brčko distriktu BiH 2.4.1.2. Uspostaviti sustav podrške za mlade u IT sektoru u Brčko distriktu BiH, uspostava IT HUB-a za razvoj biznisa mladih

Veza sa strateškim ciljem	SC 1 Osažen sustavu podrške zapošljavanju, konkurento gospodarstvo Brčko distrikta BiH i unaprijeđen sustav obrazovanja je platforma kroz koju Distrikt odgovara na potrebe mladih stvarajući konkretnost mladih u na tržištu rada u Distriktu
Prioritet	1. 2. Mladi Brčko distrikta BiH su informirani i ostvaruju ekonomsku i socijalnu sigurnost koristeći pune kapacitete programa za zapošljavanje i samozapošljavanje.
Naziv mjere	Unaprjeđenje postojećih programa zapošljavanja i samozapošljavanja mladih.
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Mjera uključuje niz aktivnosti kojima bi se unaprijedili postojeći programi koje Vlada distrikta BiH i njene institucije rade u polju zapošljavanja mladih, te kvalitetniji odnos s poslodavcima koji upošljavanju mlade. Poseban fokus kroz mjeru imaju aktivnosti u polju razvoja poduzetničkog duha kod mladih i razvoja poduzetništva. Aktivnosti koje mjera podrazumijeva su: 1. organizirati medijsku kampanju za informiranje mladih o postojećim programima zapošljavanja i samozapošljavanja, 2. organizirati edukacije o poduzetništvu i mogućnostima samozapošljavanja za mlade, 3. organizacija radionica kroz koje će mladi izgraditi vlastite proizvode i usluge i učiti o osnovama poduzetništva, 4. organizirati radionice o poduzetništvu mladih u ruralnim dijelovima distrikta, s posebnim fokusom na poduzetništvo u poljoprivredi,

	5. organizirati informativne aktivnosti za mlade o poticajima za razvoj poljoprivrede, 6. uspostavljanje podrške poslodavcima koji nude pripravnički staž mladima u privatnom sektoru, 7. usklađivanje tržišta rada i obrazovanja kroz karijerno usmjeravanje i savjetovanje, 8. povremeno organizirati javnu prezentaciju kriterija za odabir kandidata za programe zapošljavanja i samo zapošljavanja i organizirati javno otvaranje pristiglih prijava, 9. u postojećim programima razraditi kriterije za dodjelu podrške mladima iz marginaliziranih skupina, 10. uspostaviti podršku poslodavcima koji nude prilike za zapošljavanje marginaliziranih skupina, 11. uraditi analizu potreba za nova zanimanja u Brčko distriktu BiH, 12. uspostaviti sustav podrške za mlade u IT sektoru u Brčko distriktu BiH, uspostava IT HUB-a za razvoj biznisa mladih,		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj mladih koji koriste programe zapošljavanja i samozapošljavanja	80	Rast za najmanje 5% godišnje
	Broj poslodavaca koji nude pripravnički staž za mlade	0	10
Broj biznisa koji su mladi pokrenuli iz HUB-a	0	20	
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Provedba mjere i predloženih aktivnosti će stovariti predispozicije za bolje tržište rada u kojem mladi sudjeluju kao radnici, ali i kao poslodavci. Mladi će biti više informirani o postojećim programima, a isti će se u javnosti predstavljati transparentnije. Kroz predložene aktivnosti: • mladi će adekvatno i na njima pristupačan način biti informirani programima podrške zapošljavanja, samozapošljavanja i pokretanja vlastitog biznisa koje nudi Vlada Brčko distrikta BiH • mladi će transparentno biti upoznati sa kriterijima i sustavom udjela i korištenja postojećih programa zapošljavanja i samozapošljavanja • Vlada Brčko distrikta BiH će posebno voditi računa o zaposlenosti mladih iz manjinskih i marginaliziranih skupina kroz prepoznavanje ovih mladih u programima zapošljavanja • mladi će pokretati biznise i raditi u novim industrijama kroz rada biznis HUB-a.		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Sukladno proračunu Brčko distrikta BiH. Izvor: Proračun BD BiH		

Period implementacije mjere	2023. – 2026.
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Odjel za gospodarski razvitak, šport i kulturu Vlade Brčko distrikta BiH
Nositelji mjere	• Odjel za gospodarski razvitak, šport i kulturu Vlade Brčko distrikta BiH • Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH • Pododjel za podršku MZ, NVO i UG Vlade Brčko distrikta BiH • Jedinica za implementaciju projekata koji se financiraju iz međunarodnih fondova u RGF • Nevladine organizacije koje se bave programima zapošljavanja i samozapošljavanja
Ciljne skupine	Mladi u dobi od 15 do 30 godina. Mladi koji su već pokrenuli svoj biznis sa sredstvima Vlade Brčko distrikta BiH.

Socijalna briga o mladima

Pod socijalnom brigom prema mladima podrazumijevamo sustav koji je usmjeren na poticanje razvoja i socijalnog uključivanja mladih u svim segmentima života, ali i posebno skupina koje zahtijevaju dodatnu podršku i pozornost kako bi adekvatno sudjelovali u društvu i istom doprinosili. U ovom pogledu posebnu je važno stvaranje pretpostavki za uključenost mladih koji su društveno, ekonomski, pravno, kulturno ili na bilo koji drugi način isključeni iz procesa.

„Položaj koji pojedinac zauzima u određenoj društvenoj skupini ili društvenoj strukturi na temelju svog porijekla, ekonomske moći ili osobnih sposobnosti i obrazovanja podrazumijeva socijalni položaj pojedinca“ (Bešić, 2013, str. 30). Najveći problemi mladih osoba u BiH su socioekonomske prirode uključujući nizak životni standard, nezaposlenost i nedostatak životne perspektive. Dodatno, za jedan dio mladih položaj je dodatno poljuljan jer pripadaju nekoj od marginaliziranih skupina.

Jedan od najvećih problema mladih u društvu jeste nezaposlenost. Nezaposlenost uzrokuje da mladi ne raspolažu financijskim sredstvima i to dalje vodi nemogućnošću osamostaljivanja mladih, teže se odlučuju na osnivanje obitelji i roditeljstvo, ne mogu riješiti stambeno pitanje i dr. Također, financijska nestabilnost utječe i na obrazovanje mladih. S obzirom da nisu u mogućnosti financirati svoje školovanje, mladi napuštaju obrazovanje prije stjecanja kvalifikacije u potrazi za uposlenjem. Upravo zbog toga, zapošljavaju se u nesigurnim, loše plaćenim, pa i rizičnim poslovima. Mladi nemaju odgovarajući pristup rješavanju svojih egzistencijalnih potreba što dalje utječe ne samo na njihov status, već i na kompletno društvo, a uzrokuje smanjeno samopouzdanje, nedostatak povjerenja u društvo i sustav, te nesklad i nestabilnost u osobnom životu.

Svemu navedenom posebno treba posebno istaknuti i mlade koji nemaju jednake mogućnosti u društvu, poput niza marginaliziranih skupina mladih kao npr. mladi sa invaliditetom mladi iz manjinskih zajednica, mladi bez roditeljske/obiteljske brige, mladi sa poteškoćama u razvoju, pripadnici LGBTQI zajednice i drugi.

Pravni okvir

Država Bosna i Hercegovina je na sebe preuzela samo obavezu potpisivanja i ratificiranja međunarodnih dokumenata iz područja socijalne zaštite, ali ne i donošenje zakona kojima bi se obvezala pružati socijalnu zaštitu svojim građanima, pa tako na državnoj razini nemamo nijedan zakon kojim je regulirano ostvarivanje prava iz ovog područja. Ovu obavezu Bosna i Hercegovina prepustila je entitetima i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine.

Pitanja socijalne skrbi u Brčko distriktu BiH regulira se slijedećim zakonima:

- Zakon o socijalnoj zaštiti,
- Zakon o dječjoj zaštiti,
- Zakon o obitelji,
- Zakona o zaštiti i postupanju s maloljetnicima u kaznenom postupku,
- Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji.

Institucionalni okvir

Niti jedno od devet ministarstava na državnoj razini u svojoj nadležnosti nema područje socijalne zaštite. Sektor za rad, zapošljavanje, socijalnu skrb i mirovine Ministarstva civilnih poslova BiH nadležan je za obavljanje poslova i izvršavanje zadaća koji su u nadležnosti Bosne i Hercegovine i koji se odnose na utvrđivanje osnovnih principa koordinacije aktivnosti u područjima rada, zapošljavanja, socijalne skrbi i mirovina koji se odnose na usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu u područjima rada, zapošljavanja, socijalne skrbi i mirovina, a naročito priprema i koordinacija aktivnosti s nadležnim entitetskim tijelima i Brčko distriktom Bosne i Hercegovine.

U Brčko distriktu BiH pitanjima socijalna skrbi se bavi Odjel za zdravstvo i ostale usluge, odnosno Pododjel za socijalnu zaštitu – centar za socijalni rad. Jednako kao i u drugim područjima odjel, odnosno Pododjel vlade je ujedno i institucija koja se bavi nekim pitanjem. Tako je ravnatelj centra za socijalni rad ustvari voditelj Pododjela za socijalnu skrb, te institucija i funkcija imaju svojevrsnu dualnu ulogu. Dodatnu brigu o razlikama u društvu vodi i Vijeće nacionalnih manjina Brčko distrikta BiH sukladno Zakonom o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina BD BiH.

Pododjel za socijalnu zaštitu bavi se pitanjima dječje zaštite, socijalne skrbi i psihosocijalne skrbi, odnosno kroz primjenu Zakona o socijalnoj skrbi, Zakona o dječjoj zaštiti, Obiteljskog zakona, Zakona o zaštiti i postupanju s maloljetnicima u kaznenom postupku i Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji građanstvu Brčko distrikta BiH pruža se pomoć u rješavanju socijalnih, dječjih i obiteljskih prava.

U službi dječje zaštite provode se poslovi koji se odnose na: rad i zaštitu djece bez roditeljske skrbi, usvojenja, djece sa posebnim potrebama, smještaj maloljetnih osoba u hraniteljske obitelji i ustanove dječje i socijalne zaštite, utvrđivanje prava sukladno Zakonom o dječjoj zaštiti Brčko distrikta BiH (dječji dodatak, materinski dodatak, pomoć za opremu novorođenčeta, refundacija roditeljskog dopusta za zaposlene roditelje – gospodarskim subjektima) i refundacija naknade plaće za drugu polovicu radnog

vremena zaposlenom roditelju za pojačanu njegu djeteta do 3 godine života i roditelju djeteta s psihofizičkim smetnjama u razvoju sukladno Zakonu o radu Brčko distrikta BiH.

U službi opće socijalne zaštite, zaštite braka i obitelji provode se poslovi koji se odnose na: uređenje obiteljsko-pravnih odnosa između bračnih partnera, roditelja i djece, odnosa između srodnika u bračnoj, izvanbračnoj ili usvojeničkoj obitelji, te postupci nadležnih tijela u vezi sa obiteljsko-pravnim odnosima i utvrđivanje prava po osnovu Zakona o socijalnoj zaštiti ostvarivanje prava na stalnu osnovnu novčanu pomoć, ostvarivanje prava na dodatak za njegu i pomoć od druge osobe, ostvarivanje prava na organiziranu prehranu, ostvarivanje prava na jednokratnu novčanu pomoć, osiguravanje prava na smještaj u ustanovu socijalne zaštite ili u drugu obitelj koja ima za cilj da osobi u stanju socijalne potrebe osigura socijalnu zaštitu koja može obuhvatiti stanovanje, ishranu, odijevanje, zdravstvenu i drugu njegu, odgoj i osposobljavanje za rad.

U službi psihosocijalne zaštite obavljaju se poslovi koji se odnose na: rad s osobama sa mentalnim poremećajima ili bolestima, starateljstvo nad punoljetnim osobama, pokretanje postupka za oduzimanje poslovne sposobnosti, zaštita i postupanje sa maloljetnicima u kaznenom i prekršajnom postupku (žrtve, svjedoci, maloljetne osobe koja se nalaze u sukobu sa zakonom), rad i zaštita djece i maloljetnika sa poremećajima u ponašanju (savjetodavni, individualni rad na relaciji pojedinac – obitelj), dakle postupanja koja su sukladna Zakonu o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku Brčko distrikta BiH.

Dio brige o specifičnim skupinama stanovništva u Brčko distriktu BiH vode udruge od važnosti za Distrikt koji okupljaju oboljele specifičnih bolesti, npr. Udruga distrofičara i udruge multiple skleroze i slično.

Brčko distrikt BiH nema javni dom za djecu bez roditeljske skrbi, te ovo pitanje rješava u partnerstvu sa javnim domovima u drugim dijelovima BiH, a za jedan dio djece i mladih provodi se i program hraniteljstva.

Iako Distrikt posvećuje pažnju socijalnim kategorijama stanovništva, podaci o korištenju socijalnih usluga su zabrinjavajući. Naime, prosječno 8 024 osobe mjesečno koriste (i imaju) prava iz socijalnu zaštite – što implicira da oko 10% stanovništva Distrikta ima jednu od navedenih potreba socijalne usluge. Drugim riječima, u prethodnih 5 godina, u prosjeku oko 2432 osoba mjesečno prima novčanu naknadu za pomoć i njegu druge osobe, stalnu novčanu pomoć oko 883 osobe prosječno, dok je prosječno 4 242 korisnika prava na dječji dodatak (za prosječno 7 930 djece). Sve ovo odaje jednu zabrinjavajuću socijalnu sliku za djecu i mlade u Distriktu.

Jedan od većih problema s kojim se mladi suočavaju jeste otežano stambeno osamostaljivanje, što utječe u na odluke o stupanju u brak i formiranju obitelji. Razlozi su naravno ekonomske prirode – cijene stanova su nepristupačne čak i za one mlade obitelji koje su relativno ekonomski stabilne jer su krediti koje bi mogli koristiti krajnje nepovoljni. Iako Vlada Brčko distrikta BiH provodi Program subvencioniranja dijela kamata na kupovinu prve nekretnine, program nije primarno namijenjen mladima i ne podržava sve mlade jednako. Odnosno mladi koji nemaju riješeno stambeno pitanje i nisu u prilici kupovati ili graditi nekretninu uz kredit ne mogu koristiti ovaj program.

Ključni problemi mladih u polju socijalne brige

Na temelju analize trenutnog stanja u institucijama vlasti te stavova i mišljenja mladih na području Distrikta BiH identificirani su slijedeći problemi za područje socijalne brige o mladima

1. Nemogućnost stambenog zbrinjavanja

Oko 52% mladih, pogotovo mlade žene, ne mogu doprinijeti kućnom proračunu. One koje mogu doprinijeti, ali neredovito je oko 15%. Čak 45% mladih žena nije u mogućnosti nikako doprinijeti kućnom proračunu. Kod muškaraca ovaj postotak je nešto niži, ali ipak dosta visok, i iznosi oko 34%. Većina mladih (56%) živi u stanu ili kući koji su u vlasništvu njihovih roditelja, neadekvatna briga o marginaliziranim mladima.

2. Nepovjerenje mladih u budućnost

Percepcija budućnosti društva u cjelini je negativnija od percepcije osobne budućnosti. Oko 31% mladih je u manjoj ili većoj mjeri pesimistično kada je u pitanju budućnost društva. Pojava da mladi budućnost društva vide kao negativniju od osobne budućnosti prisutna je u svim istraživanjima o položaju i problemima mladih. Ovo je dodatak na sliku da mladi nemaju dovoljno povjerenja da će se njihovi problemi rješavati sustavno, odnosno ne vjeruju institucijama.

3. Nedovoljna podrška i briga o marginaliziranim skupinama mladih

Djeca i mladi, pripadnici marginaliziranih skupina u Brčko distriktu BiH su društveno i sustavno često isključeni.

U skladu s nadležnostima postupanja tijela starateljstva, marginalizirane skupine obuhvaćaju djecu i mlade: pod starateljstvom, koji se nalaze na smještaju u hraniteljskim obiteljima i u ustanovama dječje i socijalne zaštite; s poteškoćama u rastu i razvoju, s mentalnim poremećajima; učionice, žrtve i svjedoke kaznenih djela; pripadnike nacionalnih manjina.

Većina javnih ustanova nema prilagođen pristup za osobe s invaliditetom, obrazovanje nije potpuno dostupno djeci i mladima s poteškoćama, trenutna legislativa u polju obrazovanja ne omogućava produženi boravak u školi kako bi zaposlenim roditeljima olakšala svakodnevicu, podrška mladima koji izlaze iz skrbi nije prepoznata u legislativi Distrikta, a mladi koji imaju višestruke probleme bivaju etiketirani u društvu.

Ako ovome dodamo i pitanje etničkih manjina, iako je izrađena Strategija socijalne uključenosti Brčko distrikta BiH, nužno je ažurnije djelovati kako bi se svim mladima osigurale jednake prilike za razvoj.

Prioritet	Mladi Brčko distrikta BiH ostvaruju socijalnu sigurnost kroz stambene i socijalne programe podrške Vlade Brčko distrikta BiH	
Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti
3.1. Nemogućnost stambenog zbrinjavanja mladih	3.1.1. Mladi imaju povećane mogućnosti ostvarivanja stambenog zbrinjavanja	3.1.1.1. Promocija programa subvencioniranja kamate pri kupovini prve nekretnine na mladima pristupačan način 3.1.1.2. Analiza potrebe stambenog zbrinjavanja marginaliziranih mladih
3.2. Nepovjerenje mladih u budućnost društva u kojem žive	3.2.1. Mladi ostaju u Brčko distriktu BiH spremni graditi svoju budućnost, ostvarivati se karijerno i obiteljski	3.2.1.1. Analiza potreba mladih obitelji u Brčko distriktu BiH 3.2.1.2. Informativne aktivnosti o radu Vlade Brčko distrikta BiH prema mladima

3.3. Nedovoljna podrška i briga o marginaliziranim skupinama mladih	3.3.1. Mladi, posebno marginalizirani, u Brčko distriktu BiH dobivaju redovitu i adekvatnu stručnu pomoć i podršku od strane uposlenika obrazovnih ustanova, te se osjećaju sigurno tokom boravka u obrazovnim ustanovama.	3.3.1.1. Analiza potreba i učinkovitosti postojeće podrške marginaliziranih skupina mladih 3.3.1.2. Organizacija aktivnosti za socijalno isključene mlade 3.3.1.3. Uspostavljeni programi podrške marginaliziranim skupinama mladih 3.3.1.4. Pružanje učinkovite podrške i novčane pomoći djeci i mladima u stanju socijalne potrebe

Veza sa strateškim ciljem	SC 2 Unaprijeđeni sustavi i usluge podrške mladima u polju socijalne brige, informiranja i zdravlja stvaraju bolji ambijent za život mladih Brčko distrikta BiH		
Prioritet	2.1. Mladi Brčko distrikta BiH ostvaruju socijalnu sigurnost kroz stambene i socijalne programe podrške Vlade Brčko distrikta BiH		
Naziv mjere	Unaprjeđenje postojećih programa socijalne podrške mladima i stambenog zbrinjavanja mladih		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Kroz aktivnosti predložene mjere Vlada Brčko distrikta BiH će unaprijediti postojeće programe socijalne brige o mladima, posebno razumjeti marginalizirane mlade te podržati stambeno zbrinjavanje mladih. Uz postojeće programe kroz provedbu aktivnosti stambena briga o mladima će biti više prepoznata i predstavljanja javnosti na mladima pristupačan način. Istovremeno mladi će kroz predloženu mjeru ostvarivati viši stupanj sigurnosti u društvu. Ovo se posebno odnosi na mlade koji pripadaju marginaliziranim skupinama. Aktivnosti koje mjera podrazumijeva su: 1. promocija programa subvencioniranja kamate pri kupovini prve nekretnine, 2. analiza potrebe stambenog zbrinjavanja marginaliziranih mladih, 3. analiza potreba mladih obitelji u Brčko distriktu BiH, 4. informativne aktivnosti o radu Vlade Brčko distrikta BiH prema mladima, 5. analiza marginaliziranih skupina mladih, 6. organizacija aktivnosti za socijalno isključene mlade, 7. uspostavljeni programi podrške marginaliziranim skupina mladih, 8. pružanje novčane pomoći djeci i mladima u stanju socijalne potrebe.		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj mladih koji koriste programe stambenog zbrinjavanja	1-5	20
Broj mladih iz marginaliziranih skupina koji koriste program stambenog zbrinjavanja	1-5	20	

	Broj mladih koji sudjeluju u aktivnostima namijenjenih za socijalno isključene mlade	1-5	10
Razvojni učinci i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Provedba mjere i predloženih aktivnosti će omogućiti mladima jednostavnije osamostaljivanje, osnivanje obitelji i njihov dugoročni ostanak u Brčko distriktu BiH. Uz mjere zapošljavanja i aktivnosti u polju samozapošljavanja provedba ove mjere i pripadajućih aktivnosti će posebno, uz postojeće programe, dati jasnu sliku kakvu podršku trebaju specifične skupine mladih u društvu te započeti stambenu brigu o mladima koji imaju manje mogućnosti i socijalno su isključeni. Kroz predložene aktivnosti: • mladi će imati povećane mogućnosti ostvarivanja stambenog zbrinjavanja; • mladi ostaju u Brčko distriktu BiH spremni graditi svoju budućnost, ostvarivati se karijerno i obiteljski; • mladi, posebno marginalizirani, u Brčko distriktu BiH dobivaju redovitu i adekvatnu stručnu pomoć i podršku od strane uposlenika obrazovnih ustanova, te se osjećaju sigurno tijekom boravka u obrazovnim ustanovama.		
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Sukladno proračunu Brčko distrikta BiH Izvor: Proračun BD BiH		
Razdoblje implementacije mjere	2023. – 2026.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Odjel za zdravstvo i ostale usluge Jedinica za implementaciju projekata koji se financiraju iz međunarodnih fondova u RGF		
Nositelji mjere	• Odjel za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko distrikta BiH • Jedinica za implementaciju projekata koji se financiraju iz međunarodnih fondova u RGF • Pododjel socijalnu zaštitu Vlade Brčko distrikta BiH		
Ciljne skupine	Mladi u dobi od 18 do 30 godina Mladi koji pripadaju nekog marginaliziranoj skupini Mladi koji izlaze iz institucionalne skrbi		

Zdravstvena briga o mladima

Svjetska zdravstvena organizacija, zdravlje definira kao stanje potpunog fizičkog, psihičkog i socijalnog blagostanja, a ne samo odsustvo bolesti ili iznemoglosti. Na temelju ove definicije, možemo zaključiti da zdravlje nije isključivo problem zdravstvenog sektora. Kako bi se u potpunosti osigurala zdravstvena zaštita svih građana, a posebno mladih osoba, potrebno je uključivanje i drugih sektora, prije svega obrazovnog i sektora socijalne zaštite. Mladi, kao posebna društvena skupina, zahtijevaju pažnju u očuvanju i unaprjeđenju zdravlja, a bolje zdravlje djece i mladih može se postići samo multi-sektorskim naporima.

Zdrava djeca i mladi, te stvaranje zdravih navika kod ove populacije kroz preventivne programe je investiranje u budućnost zdravog i razvojnog društva.

Pravni okvir

Pravo na zdravstvenu zaštitu zajamčeno je mladima kroz različite međunarodne dokumente, poput Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, Međunarodnog sporazuma o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima te Konvencije Ujedinjenih Nacija o pravima djeteta. Polje zdravstva je prema ustavnim rješenjima u Bosni i Hercegovini, u nadležnosti entiteta Republike Srpske, podijeljenoj nadležnosti entiteta i županija u Federaciji BiH, odnosno u nadležnosti Brčko Distrikta BiH.

U Brčko distriktu BiH zdravstvena zaštita je regulirana slijedećim zakonima:

- Zakon o zdravstvenom osiguranju Brčko Distrikta BiH,
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti Brčko Distrikta BiH,
- Zakon o zaštiti osoba s mentalnim poremećajem,
- Zakon o zabrani pušenja i drugih oblika uporabe duhana i duhanskih proizvoda na javnim mjestima u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine.

Institucionalni okvir

Na državnoj razini politike u području zdravstva uređuju se u okviru Sektora za zdravstvo Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, u čiju nadležnost spada utvrđivanje osnovnih principa koordinacije aktivnosti, usklađivanja planova entitetskih tijela vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu. U Brčko distriktu BiH Odjel za zdravstvo i ostale usluge nadležno je za pitanja zdravlja i zdravstvene zaštite. Ovaj Odjel izvršava stručne, administrativne i druge poslove iz nadležnosti Vlade koji se odnose na:

- preventivu i zaštitu zdravlja stanovništva i funkcioniranje institucija zdravstvene zaštite Brčko distrikta BiH,
- očuvanje i unapređenje zdravlja građana,
- analizu i praćenje zdravstvenog stanja i zdravstvenih potreba građana Brčko distrikta BiH,
- kreiranje i provođenje politike i strategije zdravstva u cjelini,
- razvoj i unapređenje sustava zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja,
- praćenje i provođenje zakona Brčko distrikta BiH u području zdravstva,
- nadzor nad zakonitošću rada zdravstvenih ustanova u Brčko distriktu BiH,
- donošenje planova i programa mjera zdravstvene zaštite,
- izradu programa razvoja zdravstvene djelatnosti,
- međuentitetsku i međunarodnu suradnju u polju zdravstvene zaštite,
- unapređenje sustava kvaliteta zdravstvene zaštite,
- planiranje, praćenje i financiranje zdravstvene zaštite sukladno posebnim propisima,
- planiranje, izradu i realizaciju programa kapitalnog ulaganja u investicije u sektoru zdravstva,
- izradu plana mreže zdravstvenih ustanova i organizacija zdravstvenog sustava,

- zdravstvenu ispravnost vode, životnih namirnica i predmeta opće upotrebe,
- socijalnu pomoć i zaštitu građana,
- boračka pitanja, ratne vojne invalide i civilne žrtve rata,
- druge poslove iz nadležnosti Odjela za zdravstvo i ostale usluge određene zakonom i drugim propisima.

Odjel za zdravstvo ima slijedeće službe:

- Služba za administraciju i statistiku Odjela,
- Pododjel za javno zdravstvo,
- Pododjel za socijalnu zaštitu – Centar za socijalni rad,
- Služba za braniteljsko-invalidsku zaštitu i civilne žrtve rata.

Kada je riječ o institucijama zdravstva u Brčko distriktu BiH ključne institucije koje nemaju status javne ustanove ima javna zdravstvene ustanova Zdravstveni centar Brčko. Institucije u polju zdravstva mladima Brčko distrikta BiH ne nude nikakve specijalizirane programe zdravstvene zaštite već mladima pružaju zdravstvene usluge kao i ostalim osiguranicima, a sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti Brčko distrikta i Zakonu o zdravstvenom osiguranju Brčko distrikta BiH. Ovo znači da mladi, posebno mladi koji nemaju pravo zdravstvenog osiguranja bivaju dodatno marginalizirani u sustavu.

Istraživanje Instituta za razvoj mladih KULT pokazuje Najviše mladih osigurano je preko roditelja (51,8%). Zdravstveno osiguranje koje uplaćuje poslodavac ima oko 20% mladih. U prosjeku, 3,6% mladih ne zna ima li zdravstveno osiguranje, a 4,4% mladih izjavljuje kako nema nikakvo zdravstveno osiguranje. Preko zavoda za nezaposlene osigurano je oko 12,2% mladih. Dodatno osiguranje (privatno u BiH ili inozemstvu) ima 3,9% mladih. Pored navedenog Zdravstveni centar Brčko ističe kako se kod vitalnog ugroženih pacijenta zdravstven usluga pruža bez obzira na tip zdravstvenog osiguranja.

Na području Distrikta ne postoje posebni planovi ni programi edukacije o seksualnom i reproduktivnom zdravlju mladih, nema posebnih programa koji u fokus stavlja mentalno zdravlje mladih već mladi mogu koristiti zdravstvene usluge i programe namijenjene svim građanima. Prema navodima Zdravstvenog centra, NVO sektor igra ulogu u informiranju mladih. Zdravstveni sustav ne nudi ni programe savjetovanja za osnivanje obitelji.

Ključni problemi u području zdravlja mladih

Na temelju analize trenutnog stanja u institucijama vlasti te stavova i mišljenja mladih na području Distrikta BiH identificirani su slijedeći problemi za područje zdravstvene zaštite mladih:

1. Mladi ne odlaze na redovite liječničke preglede

Prema Analizi istraživanja položaja i potreba mladih oko 27% ih nikada nije izvršilo sistematski pregled, a onih koji se ne sjećaju kada su radili sistematski pregled je oko 23%. Ako ovome dodamo i postotak mladih žena koje u referentom razdoblju nisu izvršile ginekološki pregled prepoznaje se ozbiljan problem u zdravstvenom razvoju mladih.

Oko 44% mladih žena iz gradskih sredina i oko 47% žena iz vangradskih sredina izjavljuje kako nikada nije izvršilo ginekološki pregled. Jedan dio mladih nema mogućnost redovnog liječničkog pregleda i zdravstvene zaštite uslijed činjenice da im je radno odnos zasnovan na ugovoru o djelu.

2. Nedostatak edukativnih programa namijenjenih mladima o seksualnom i reproduktivnom zdravlju

Prema informacijama Odjela za javno zdravstvo institucije Distrikta nemaju nikakav poseban program kojima se promovira odgovorno ponašanje u seksualnom i reproduktivnom zdravlju. Informacije o kontracepcijskim sredstvima i uslugama u polju reproduktivnog zdravlja nisu mladima dostupne na njima pristupačan način.

3. Mladi nisu educirani o zdravim stilovima života

Prema istraživanju su u prosjeku, 35% mladih svakodnevni su pušači, 30% je onih koji puše do 20 cigareta dnevno i 5% onih koji puše više od 20 cigareta dnevno. Uz ovo, mladi u Brčko distriktu BiH su prosječni konzumenti i alkohol te nešto manje konzumiraju nargilu. Prema nalazima analize mladi ne poznaju dovoljno svoja prava u polju zdravstva niti usluge koje im se nude.

Prioritet	Mladi prepoznaju važnost i žive zdrave stilove života u kvalitetnom i podržanom sustavu zdravstvene zaštite i podrške	
Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti
4.1 Mladi nisu informirani i nemaju znanja o značaju zdravog načina života i važnost redovitog liječničkog pregleda	4.1.1. Smanjen broj kroničnih nezaraznih oboljenja, mladih sa problemima ovisnosti 4.1.2. Mladi Brčko distrikta BiH koriste sve raspoložive resurse zdravstvenog sustava koji uključuju adekvatne kadrove i stručne službe 4.1.3. Olakšane administrativne procedure i lakši pristup mladih zdravstvenom sistemu Brčko distrikta BiH.	4.1.1.1. Pokretanje i provedba informativne kampanje za zdravlje mladih 4.1.1.2. Programi podrške organizacijama koje rade preventivne programe u polju zdravlja 4.1.2.1. Osoblje u zdravstvu educirano o pristupima prilagođenima mladima 4.1.3.1. Uspostavljanje kanala komunikacije o mladima u zdravstvu i sa mladima
4.2. Nedostatak edukativnih programa namijenjenih mladima o seksualnom i reproduktivnom zdravlju; mlade žene ne odlaze na redovite ginekološke preglede	4.2.1. Povećana informiranost mladih o seksualnom zdravlju i stvaranju zdravih obiteljskih odnosa 4.2.2. Mladi, posebno mlade žene osviještene i informirane o važnosti redovitih ginekoloških pregleda	4.2.1.1. Uspostavljanje kampanje o seksualnom zdravlju mladih i stvaranju zdravih obiteljskih odnosa 4.2.1.2. Uspostavljanje redovitih informativnih radionica o obiteljskom zdravlju za mlade 4.2.2.1 Informativna kampanja o prevenciji raka grlića materice i raka dojki 4.2.2.2. Informativna i edukativna kampanja o prevenciji HPV-a 4.2.2.3. Redovite posjete školskih razreda ginekologiji 4.2.2.4. Postavljanje edukativnih plakata u sve srednje škole
4.3. Mladi nisu informirani o njima namijenjenim zdravstvenim uslugama	4.3.1. Mladima dostupni zdravstveni servisi na njima pristupačan način	4.3.1.1. Uspostavljanje rubrike <i>Zdravlje mladih</i> na web stranici javnog zdravstva

	Povećano povjerenje mladih u zdravstveni sustav Brčko distrikta BiH 4.3.2. Mladi Brčko distrikta BiH koriste sve raspoložive resurse zdravstvenog sustava koji uključuju adekvatne kadrove i stručne službe	4.3.1.2. Redovita gostovanja u medijima svih zdravstvenih službi koje u fokusu imaju i zdravlje mladih 4.3.2.1. Edukacija osoblja u zdravstvenim ustanovama o pristupima mladih 4.3.2.2. Suradnja sa organizacijama koje se bave mladima
4.4. Nedovoljna podrška mentalnom zdravlju mladih	4.4.1. Povećana posvećenost svih aktera zdravstvenog sustava i društva u cjelini u vezi sa zaštitom mentalnog zdravlja mladih	4.4.1.1. Organiziranje edukativnih radionica o važnosti mentalnog zdravlja za mlade od 15 do 30 4.4.1.2. Organiziranje stručnih predavanja o važnosti mentalnog i fizičkog zdravlja kod mladih 4.4.1.2. Organiziranje edukacija za roditelje i stručnjake u obrazovanju kako prepoznati potrebe mladih za zaštitom mladih u mentalnom zdravlju 4.4.1.3. Pripremiti i distribuirati promotivni materijal o postojećim uslugama za zaštitu mentalnog zdravlja djece, mladih i obitelji koje vode Centar za socijalni rad i Centar za mentalno zdravlje
Veza sa strateškim ciljem	SC 2 Unaprijeđeni sustavi i usluge podrške mladima u polju socijalne brige, informiranja i zdravlja stvaraju bolji ambijent za život mladih Brčko distrikta BiH	
Prioritet	2.2. Mladi prepoznaju važnost i žive zdrave stilove života u kvalitetnom i podržanom sustavu zdravstvene zaštite i podrške	
Naziv mjere	Unaprjeđenje postojećih programa zdravlja za mlade	
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Kroz mjeru za unaprjeđenje zdravlja mladih Vlada Brčko distrikta BiH će provoditi aktivnosti kojima će posebno voditi računa o servisima u polju zdravlja koji su namijenjeni mladima, stvaranju njihovih zdravih navika, te razvoju osoblja u polju zdravlja kako bi adekvatnije odgovorili na potrebe mladih. Zdravlje mladih, posebno dati informiranje i afirmaciju mladih u ovom polju, osigurat će da mladi na vrijeme prepoznaju svoje potrebe i adekvatno ih rješavaju. Aktivnosti koje mjera podrazumijeva su: 1. Pokretanje i provedba informativne kampanje za zdravlje mladih 2. Programi podrške organizacijama koje rade preventivne programe u polju zdravlja 3. Osoblje u zdravstvu educirano o pristupima prilagođenima mladima 4. Uspostavljanje kanala komunikacije o mladima u zdravstvu i sa mladima 5. Uspostavljanje kampanje o seksualnom zdravlju mladih i stvaranju zdravih obiteljskih odnosa 6. Uspostavljanje redovnih informativnih radionica o obiteljskom zdravlju za mlade 7. Informativna kampanja o prevenciji raka grlića maternice i raka dojke 8. Informativna i edukativna kampanja o prevenciji HPV-a 9. Redovite posjete školskih razreda ginekologiji 10. Postavljanje edukativnih postera u sve srednje škole 11. Uspostavljanje rubrike <i>Zdravlje mladih</i> na web-stranici javnog zdravstva 12. Redovita gostovanja u medijima svih zdravstvenih službi koje u fokusu imaju i zdravlje mladih 13. Edukacija osoblja u zdravstvenim ustanovama o pristupima mladih	

	14. Suradnja sa organizacijama koje se bave mladima 15. Organiziranje edukativnih radionica o važnosti mentalnog zdravlja za mlade od 15 do 30 4.4.1.2. Organiziranje stručnih predavanja o važnosti mentalnog i fizičkog zdravlja kod mladih 4.4.1.3. Organiziranje edukacija za roditelje i stručnjake u obrazovanju kako prepoznati potrebe mladih za zaštitom mladih u mentalnom zdravlju		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj educiranog osoblja u institucijama zdravlja	0 0	10
	Broj mladih koji provode preventivne preglede	0	10
	Broj mladih koji koriste usluge institucija zdravlja	Odjel za zdravstvo trenutno ne vodi ovakvu statistiku.	15 988
	Broj kampanja namijenjenih mladima	0	10
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Provedba mjere i predloženih aktivnosti će unaprijediti odnos mladih prema vlastitom zdravlju i informirati mlade o važnostima preventivnih pregleda te osigurati bolje razumijevanje zdravih stilova života mladih. U konačnici ovo će stvoriti zdravije potentno stanovništvo Distrikta. • Smanjen broj kroničnih nezaraznih oboljenja, mladih s problemima ovisnosti • Mladi Brčko distrikta BiH koriste sve raspoložive resurse zdravstvenog sustava koji uključuju adekvatne kadrove i stručne službe • Olakšane administrativne procedure i lakši pristup mladima zdravstvenom sustavu Brčko distrikta BiH • Povećana informiranost mladih o seksualnom zdravlju i stvaranju zdravih obiteljskih odnosa • Mladi, posebno mlade žene osviještene i informirane o važnosti redovnih ginekoloških pregleda • Mladima dostupni zdravstveni servisi na njima pristupačan način • Povećano povjerenje mladih u zdravstveni sustav Brčko distrikta BiH • Mladi Brčko distrikta BiH koriste sve raspoložive resurse zdravstvenog sustava koji uključuju adekvatne kadrove i stručne službe. • Povećana posvećenost svih aktera zdravstvenog sustava i društva u cjelini u vezi sa zaštitom mentalnog zdravlja mladih		

Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Odjel za zdravstvo i ostale usluge nema osigurana sredstva u Proračunu BD BiH. Izvor: Proračun BD BiH
Period implementacije mjere	2023. – 2026.
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Odjel za zdravstvo i ostale usluge
Nositelji mjere	• Odjel za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko distrikta BiH • Odjel za obrazovanje • Jedinica za implementaciju projekata koji se financiraju iz međunarodnih fondova u RGF
Ciljne skupine	Mladi u dobi od 15 do 30 godina

Kultura i sport mladih

Mladi se kulturom i sportom bave na različite načine u društvu od neformalnih skupina koje imaju svoje bendove, bave se grafiti i hip-hop kulturom, preko sudjelovanja u kulturno-umjetničkim društvima i sportskim udrugama, rekreativnog sporta do profesionalnih sportskih udruga. Ovo djelovanje obuhvaća konkretne sadržaje koji igraju važnu ulogu u obrazovanju, razvoju i očuvanju tradicije, te stvaranju novih materijalnih i društvenih vrijednosti te utječe na razvoj mladih ljudi.

Djelovanje mladih u kulturi i sportu jedan je od osnovnih elemenata identiteta mladih i iznimno važno područje njihove afirmacije, komunikacije i stila života. To je zapravo područje kroz koje mladi kritički preispituju tradicionalne kulturne obrasce i naslijeđe kao dio svog identiteta, te rade na svom rastu i razvoju. Populacija mladih od 15 do 30 godina je pod ogromnim utjecajem medijskih i ostalih zabavnih programa, društvenih mreža i svih drugih oblika sub-kulture.

Prema zaključcima *4. svjetskog foruma mladih Ujedinjenih naroda (2001.)* svi mladi ljudi trebaju imati pravo i mogućnost sudjelovanja u socijalnim, kulturnim i sportskim aktivnostima bez obzira na spol, rasu, religiju, socio-ekonomski status ili mjesto gdje žive. Slobodno vrijeme trebalo bi omogućiti različite oblike zadovoljavanja potreba mladih osoba kroz individualni ili timski rad. Prema tome, mladi ljudi od slobodnog vremena očekuju da im se osigura zabava, druženje, učenje novih vještina te prilika da budu aktivni u životu svoje lokalne zajednice. Aktivnosti i prostor slobodnog vremena na taj način postaju važno sredstvo za osnaživanje mladih, ali i područje realizacije interesa svake mlade osobe ili skupine mladih.

U ovom dijelu Strategije dijelom je obrađena i uloga mladih u turističkom razvoju Brčko distrikta BiH s obzirom da je Distrikt turistički potencijal čije prednosti Vlada Brčko distrikta BiH pokušava unaprijediti

kroz rad istog odjela koji se bavim sportom i kulturom. Mladi sa druge strane mogu biti i često jesu pokretači turističkog razvoja.

Pravni okvir

Područje kulture je prepuštene entitetskim ministarstvima odnosno nadređenom odjelu Vlade Brčko distrikta BiH. U području kulture, još uvijek nije usvojen odgovarajući zakonski akt koji bi uredio ovo polje što stvara izvjesne poteškoće u polju kulture. Nedostatak propisa i jasne politike samo su manifestacije zanemarivanja ove društvene djelatnosti, a posebno mladih u ovom polju.

Kada je riječ o sportu i turizmu tu je pravni okvir temeljen na dva zakona u Distriktu Brčko i to:

- Zakon o turističkoj djelatnosti,
- Zakon o sportu u Brčko distriktu BiH.

Institucionalni okvir

U Bosni i Hercegovini polje kulture i sporta decentralizirano je uređeno. Ministarstvo civilnih poslova BiH nadležno je za utvrđivanje temeljnih principa koordinacije, usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu u polju kulture. Na razini entiteta postoje ministarstva nadležna za pitanja kulture i sporta i to u Republici Srpskoj Ministarstvo prosvjete i kulture, a u Federaciji BiH Ministarstvo kulture i sporta.

U Brčko distriktu BiH pitanjima sporta i kulture bavi se Odjel za privredni razvitak, šport i kulturu, odnosno Pododjel za turizam, sport i kulturu.

Pododjel za turizam, kulturu i sport obavlja sve poslove iz djelokruga rada vezanih za kazališta, galerije, kulturne udruge, manifestacije i knjižnicu, sport i turizam, kao i druge poslove iz nadležnosti određene zakonom i drugim propisima, kao što su:

- izrada normativnih akata iz polja turizma, kulture i sporta,
- promatranje, stručna obrada i prezentacija turističke ponude Brčko distrikta BiH,
- stalno praćenje stanja u području turizma, kulture i sporta, analiza i predlaganje mjera za unapređenje istog,
- racionalizacija mreže sportskih klubova u istim sportovima,
- izrada i implementacija kriterija za raspodjelu pomoći sportskim klubovima,
- osiguranje materijalno-tehničkih i prostornih uvjeta za rad sportskih kolektiva Distrikta u suradnji s Uredom za upravljanje javnom imovinom,
- nabava nužne sportske opreme i sportskih rekvizita,
- omogućavanje neometanog odvijanja natjecanja za sve sportske klubove Distrikta,
- organiziranje sportskih manifestacija međunarodnog i državnog značaja,
- omogućavanje stručnog usavršavanja sportskih djelatnika,
- omogućavanje rada na sprječavanju nasilja na sportskim terenima,
- osiguranje pomoći pojedincima koji se bave sportom,
- osiguranje pomoći rekreativcima,
- osiguranje rada kulturnih centara (Gradska knjižnica, Umjetnička galerija, Dom kulture)

- izrada i implementacija kriterija za raspodjelu pomoći kulturnim društvima,
- osiguranje materijalno-tehničkih i prostornih uvjeta za rad svih kulturnih društava Distrikta,
- organiziranje kulturnih manifestacija međunarodnog, državnog, regionalnog i lokalnog značaja,
- omogućavanje stručnog usavršavanja djelatnika u kulturi,
- nakladnička djelatnost,
- pomoć pojedincima,
- omogućavanje korištenja prostora i opreme i za druge potrebe u suradnji s Uredom za upravljanje javnom imovinom.

Posebni zadaci Pododjela u području turizma su:

- predlaganje sustavnih mjera i mjera tekuće ekonomske politike za ostvarivanje zadataka utvrđenih planskim i drugim aktima u području turizma, ugostiteljstva i lova;
- praćenje stanja i kretanja u turizmu, ugostiteljstvu i lovu (organiziranost, promet, kapaciteti, cijene, kvalitet usluga, opskrbljenost, investicije);
- izrada i realizacija razvojnih programa kulturno-manifestacijskih i sportsko-rekreativnih događanja, a koji mogu doprinijeti razvoju turizma, ugostiteljstva i lova;
- sudjeluje u izradi propisa od interesa za unapređenje kulturno-manifestacijskog, sportsko-rekreativnog, tranzitnog, seoskog, eko i drugih oblika turizma;
- suradnja sa sportskim i kulturnim institucijama Brčko distrikta BiH i šire u cilju komplementarnog povezivanja turizma i lova.

Iako nema pravnog okvira za djelovanje u kulturi, u prosjeku, oko 400 udruga u svojoj registraciji imaju neku vrstu sportsko-turističke i/ili kulturne djelatnosti, u širokom rasponu od profesionalnih sportskih klubova do amaterskih udruga, interesnih organizacija i skupina ljubitelja određenih turističkih, sportskih i/ili kulturnih segmenata u društvu. Najzastupljeniji sportovi su: nogomet, košarka, rukomet, odbojka, vodeni sportovi (kajak-kanu, ribolov), borilački sportovi te planinarenje. Stanje sportske infrastrukture na području Distrikta u svim poljima profesionalnog sporta skoro nikako ne zadovoljava međunarodne i europske standarde, što je posebno izraženo u nekoliko skupnih sportova, kao što je odbojka, s obzirom da je nekoliko svjetski poznatih ženskih i muških odbojkaških klubova upravo iz Brčko distrikta BiH. Tijekom protekle godine (2019. godine), ukupno 5.292.026,76 KM je isplaćeno za 395 ovakve udruge, a tijekom 2018. godine ovaj iznos je bio nešto manji, 4.454.672,11 KM za ukupno 371 udruhu.

Ovaj Odjel je u programu financiranja sporta, kulture i turizma od ukupno 2.095.400 KM podržao razvoj sporta kroz 1.189.000 KM kako kroz redovit rad sportskih klubova tako i natjecateljske sezone u različitim sportovima. Dominantna struktura korisnika ovih sredstava su upravo mladi do 30 godina koji se kroz različite selekcije natječu na različitim razinama u BiH. Mladi sportaši su motivirani za aktivnim bavljenjem sportom i kroz organizaciju izbora sportaša godine, a naročito u kategorijama najbolji mladi sportaš kao i najbolji klupski pogon mladih. Podrška mladima odražava se i kroz ulaganje u kulturu u iznosu većem od 400.000 KM (što podrazumijeva redovit rad kulturno-umjetničkih društava kao i grantovi nacionalnim društvima).

Institucije kulture koje opet nemaju puni pravni status javne ustanove u Brčkom su: Dom kulture, knjižnica, umjetnička galerija, gradski muzej, glazbena škola, te centri za kulturu koji rade kroz nacionalna kulturno-umjetnička društva *Preporod*, *Prosvjeta* i *Napredak*. Veća seoska naselja također imaju dvorane u kojima se održavaju kulturni, sportski i drugi sadržaji.

Brčko distrikt BiH provodi nekoliko kulturnih i/ili turističkih manifestacija za koje izdvaja značajna financijska sredstva (primjeri su *Susret kazališta/pozorišta*, *Savski cvijet* ili *Zimski sajam*) koja doprinose razvoju kulture, tradicije i na kraju turizma.

U polju sporta broj dvorana već duži niz godina nije dovoljan za potrebe stanovništva te se školske dvorane koriste i za rekreativni sport i sportska natjecanja. Brčko već godinama radi na rekonstrukciji gradskog stadiona. Ni u polju sporta ni u polju kulture nema planskog i strateškog pristupa i djelovanja, a mladi u ove procese, ako ih ima, nisu nikako uključeni.

Ključni problemi u području sporta, kulture i turizma

Na temelju analize trenutnog stanja u institucijama vlasti te stavova i mišljenja mladih na području Distrikta BiH identificirani su slijedeći problemi mladih za područje kulture i sporta.

1. Mladi, posebno mlade žene, ne bave se dovoljno sportom

Mladi su općenito više zadovoljni nego nezadovoljni kada je u pitanju podrška lokalnih vlasti sportu, no najviše je onih koji biraju neutralne odgovore. Na pitanje o tome koliko su sati dnevno bile posvećene bavljenju sportom ili rekreacijom u referentnih sedam dana, oko 44% žena odgovorilo je kako se nisu nikako bavile sportom. Kod muškaraca ovaj odgovor iznosi oko 34%. Mladi koji se bave sportom najčešće se bave ekipnim sportovima kada je riječ o muškarcima te fitnessom kada je riječ o ženama.

Oko 49% djevojaka i 41% muškaraca Brčko distrikta BiH ne bavi se rekreativnim ili sportskim aktivnostima. Iz rezultata o učestalosti bavljenjem rekreativnim i sportskim aktivnostima može se primijetiti kako muškarci posvećuju više pažnje redovnim fizičkim aktivnostima nego što je to slučaj s djevojkama. Oko 6% muškaraca sportom ili rekreacijom bavi se svaki dan, oko 25% ih to radi dva do tri puta tjedno, a jednom tjedno oko 17%.

2. Nedovoljna angažiranost mladih u sadržajima kulture i umjetnosti

Iako su načelno zadovoljni kulturom u Brčko distriktu BiH najveći broj mladih zapravo bira neutralne odgovore na pitanja o kulturi. Istovremeno mladi izjavljuju kako nemaju nikakav utjecaj i ne sudjeluju u razvoju kulturnog sadržaja. Ne postoji medijski prostor kroz koji bi se mladi više promovirali.

3. Nedovoljna zastupljenost mladih u pružanju usluga turističkih vodiča u Brčko distriktu BiH

Pododjel vrši obuku za turističke vodiče i razvoj turizma u Brčko distriktu BiH te radi na razvoju turističkih lokaliteta u cijelom Distriktu. Mladi su vrlo malo ili nikako upoznati s ovim aspektom kulture i turističkim potencijalom koje Brčko ima.

4. Nedovoljna prepoznatljivost i promocija talentiranih mladih angažiranih u kulturi i sportu

Iako Brčko distrikt BiH organizira niz kulturnih i sportskih manifestacija te je i domaćin nekim sadržajima koje se organiziraju na višim razinama mlade koji aktivno predstavljaju Distrikt i BiH na međunarodnim natjecanjima i manifestacijama ne prepoznaje posebno. Također, ne postoji program za prepoznavanje i razvoj talenta za mlade.

Prioritet	Mladi Brčko distrikta BiH imaju pristup kvalitetnim kulturnim, umjetničkim i sportskim sadržajima kao kreatori i korisnici

Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti
5.1. Mladi, posebno mlade žene, ne bave se dovoljno sportom	5.1.1. Mladima, posebno mladim ženama promovirani i dostupni programi rekreativnog sporta	5.1.1.1. Uspostavljanje programa sportskog ljeta na <i>Ficibajeru</i> 5.1.1.2. Informativna kampanja rekreativnom sportu i zdravim stilovima života mladih
5.2. Nedovoljna angažiranost mladih u sadržajima kulture i umjetnosti	5.2.1. Uključivanje mladih u izbor kulturnih i sportskih sadržaja u Brčko distriktu	5.2.1.1. Javni poziv mladima za prijedloge u pripremi kulturnih manifestacija Distrikta
5.3. Nedovoljna zastupljenost mladih u pružanju usluga turističkih vodiča u Brčko distriktu BiH	5.3.1. Mladi educirani za obavljanje usluga turističkog vodiča 5.3.2. Mladi prepoznaju i promoviraju turističke potencijale Brčko distrikta BiH	5.3.1.1. Kreiranje i provedba obuka (15) mladih za turističkog vodiča 5.3.2.1. Organizacija izleta sa školama i mladim vodičima na najvažnije lokalitete Distrikta
5.4. Nedovoljna prepoznatljivost i promocija talentiranih mladih angažiranih u kulturi i sportu	5.4.1. Podrška sportu i kulturi mladih kroz sudjelovanje međunarodnim i regionalnim revijalnim i natjecateljskim okupljanjima	5.4.1.1. Uspostavljanje podrške mladima pojedincima za predstavljanje Distrikta i BiH na sportskim i kulturnim događajima u regiji i šire.

Veza sa strateškim ciljem	SC 3 Brčko distrikt BiH prepoznaje mlade kao aktivne aktere koji aktivno doprinose razvoju i provedbi politika i programa za mlade, te EU integracijama
Prioritet	3.2. Mladi Brčko distrikta BiH imaju pristup kvalitetnim kulturnim, umjetničkim i sportskim sadržajima kao kreatori i korisnici
Naziv mjere	Unaprjeđenje kulturnog i sportskog sadržaja Distrikta kroz uključivanje mladih
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Kroz mjeru za unaprjeđenje kulturnog i sportskog sadržaja Distrikta mladima će biti omogućena edukacija, konzumacija kulturnog i sportskog sadržaja u čijem kreiranju sudjeluju. Pored trenutnih i postojećih programa, mjera i aktivnosti koje Distrikt provodi u polju kulture i sporta ove aktivnosti će omogućiti veću uključenost mladih, podršku trenutnim sadržajima te promociju rekreativnog sporta i kulturno-turističkih sadržaja Distrikta. Aktivnosti koje mjera podrazumijeva su: • Uspostavljanje programa sportskog ljeta na <i>Ficibajeru</i> • Informativna kampanja rekreativnom sportu i zdravim stilovima života mladih • Javni poziv mladima za prijedloge u pripremi kulturnih manifestacija Distrikta • Kreiranje i provedba obuke za turističkog vodiča

	• Organizacija izleta sa školama i mladim vodičima na najvažnije lokalitete Distrikta • Uspostavljanje podrške mladima pojedincima za predstavljanje Distrikta i BiH na sportskim i kulturnim događajima u regiji i šire.		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj mladih koji sudjeluju u projektima kulture	15	30
	Broj mladih koji koriste rekreativni sportski sadržaj	30	500
	Broj aktivnosti koje vode i provode mladi u polju sporta i kulture	40	80
	Broj educiranih turističkih vodiča	10	20
Razvojni učinci i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Provedba za unaprijeđenije sportskih i kulturnog sadržaja i programa Distrikta će omogućiti veću uključenost mladih u kreiranju ali i prisutnost mladih u provedbi ovih programa. Istovremeno mladi će biti prepoznati kao važan akter za razvoj kulture, sporta i turizma. • Mladi, posebno mlade žene prepoznaju i imaju dostupne programe rekreativnog sporta • Mladi uključeni u izbor kulturnih i sportskih sadržaja u Brčko distriktu BiH • Mladi educirani za turističkog vodiča • Mladi prepoznaju, promoviraju i koriste turističke potencijale Brčko distrikta BiH • Mladi sudjeluju u međunarodnim i regionalnim revijalnim i natjecateljskim okupljanjima		
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Izvor: Proračun BD BiH 50.000 KM godišnje		
Razdoblje implementacije mjere	2023. – 2026.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Odjel za gospodarski razvitak, šport i kulturu		
Nositelji mjere	• Odjel za gospodarski razvitak, šport i kulturu Vlade Brčko distrikta BiH • Jedinica za implementaciju projekata koji se financiraju iz međunarodnih fondova u RGF		

	• Nevladine organizacije i polju kulture i sporta
Ciljne skupine	Mladi u dobi od 15 do 30 godina

Aktivizam mladih (sudjelovanje, volontiranje, mobilnost i informiranje)

Iako mladi dosta svog vremena posvećuju formalnom obrazovanju i izvršavanju školskih i fakultetskih obaveza, a adolescenti dosta vremena posvećuju učenju i školi te izvršavanju raznih obaveza, mladi dosta vremena posvećuju svom slobodnom vremenu. Kroz slobodne aktivnosti i slobodno vrijeme djeca i mladi uče o svojoj okolini, stječu razne socijalne vještine i istražuju različite vršnjačke, obiteljske i društvene uloge te su stoga jedan od neizostavnih faktora kod oblikovanja osobnosti.

Pored profesionalnog i rekreativnog bavljenja kulturom i sportom mladi svoje slobodno vrijeme provode i kroz aktivnosti organizacija civilnog društva, volontirajući ili sudjelujući u aktivnostima različitih organizacija. Aktivizam, sudjelovanje, mobilnost i volontiranje jesu jedan od načina za stjecanje takozvanih društvenih vještina mladih. Uz formalno obrazovanje, sudjelovanje u sportskim i kulturnim sadržajima mlade se kroz ovaj oblik slobodnog vremena nadograđuju vještine i znanja važna za aktivno sudjelovanje u zajednici.

U Europskoj povelji o sudjelovanju mladih u životu na općinskoj i regionalnoj razini se navodi da je aktivno sudjelovanje mladih ljudi u odlukama i aktivnostima na lokalnim i regionalnoj razini od ključne važnosti za stvaranje društva veće demokratije, inkluzije i napretka.

Iako su mladi aktivni i u političkim subjektima, drugim udrugama i institucijama te sudjeluju u programima koji promoviraju volontiranje, mobilnost i suradnju ipak nisu dovoljno zastupljeni u procesima donošenja odluka i rijetko koriste mehanizme namijenjene za to.

Pravni okvir

Ustav BiH navodi da ovlasti koje Ustavom BiH nisu izričito dodijeljene institucijama BiH, pripadaju entitetima. To je slučaj i sa pitanjima mladih nad čijim pitanjima nadležnost imaju entitetska ministarstva.

Danas na teritoriji BiH imamo tri zakona koja reguliraju prava mladih i to Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon o mladima F BiH), *Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske* (u daljnjem tekstu: *Zakon o omladinskom organizovanju RS*) te Zakon o mladima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon o mladima BD BiH). Sva tri Zakona, pored toga što naglašavaju važnost poštivanja ljudskih i građanskih prava mladih, definiraju dodatna prava za mlade u društvu.

Pitanja mladih u Brčko distriktu BiH regulirana su:

- Zakonom o mladima Brčko distrikta BiH,
- Zakonom o volontiranju Brčko distrikta BiH.

Institucionalni okvir

Pitanja mladih u Bosni i Hercegovini su u nadležnosti entiteta i Distrikta Brčko. Koordinaciju nad ovim pitanjima vodi Ministarstvo civilnih posla BiH kroz djelovanje i rad Odsjeka za mobilnost i mlade u sektoru za obrazovanje ovog ministarstva.

Za pitanja mladih u Brčko distriktu nadležan je Odjel za stručne i administrativne poslove, odnosno Pododjel za podršku MZ, NVO i UG.

Od usvajanja Zakona o mladima 2017. Brčko distrikt je ispunio niz zakonskih mehanizama prema mladima i to:

- Službenik za mlade je sistematizacijom radnog mjesta u Odjelu za stručne i administrativne poslove postojao i prije usvajanje zakona.
- Popis udruga za mlade se sukladno Zakonu o mladima bio je temelj za osnivanje Vijeća/Savjeta mladih BD BiH. Predstojnik Odjela za stručne i administrativne poslove donio Odluku o vođenju registra organizacija za mlade Brčko distrikta BiH broj: 48-000952/17, od 21. 9. 2017. godine s obrascem prijave za upis u registar organizacija mladeži, potvrde o upisu u registar i upisnog lista, kao i Odluku broj: 05-01.3-001289/10, broj akta: 02-1145SB-0042/17 od 29. 6. 2017. godine o kriterijima za upis u registar organizacija za mlade Brčko distrikta BiH.
- Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH je utemeljeno po usvajanju Zakona i trenutno ima 13 organizacija članica.
- Povjerenstvo za mlade kao stalno povjerenstvo Skupštine Brčko distrikta BiH postojala je i prije usvajanja Zakona o mladima, a sada djeluje sukladno Zakonu. U povjerenstvu nema predstavnika mladih iz lokalnog Vijeća/Savjeta mladih.
- Grantovi i podrška omladinskim projektima u Distriktu postoje od osnivanja Distrikta. Ukupni iznos koji se izdvaja godišnje nije mali, te se dodjeljuje u skladu Zakonom o udruženjima i fondacijama Brčko distrikta BiH i Zakonom o izvršenju budžeta.
- Omladinski centar/Centar za mlade, objekt površine od oko 1.200 m² koji se daje besplatno na korištenje organizacijama za mlade i drugim organizacijama za realizaciju njihovih programskih i projektnih aktivnosti. Objekt je počeo s radom 2004. godine.

Pododjel za podršku MZ, NVO i UG se službeno bavi pitanjima mladih i upravlja radom Omladinskog centra/Centra za mlade. Iako nema status javne institucije *Omladinski centar Brčko distrikta BiH* igra veliku ulogu u reguliranju pitanja mladih. Pored *Omladinskog centra* za jedan dio prigradskih i ruralnih naselja pitanjima mladih se kroz rad *Mreže omladinskih klubova* bave i mjesne zajednice.

Proračunom Brčko distrikta BiH za 2019. godinu predviđena su sredstva mjesnim zajednicama sudionicama u Projektu „Mreža omladinskih klubova“ s namjenom: „Redovan rad omladinskog kluba“ u iznosu od 2.900,00 KM. Sredstva su planirana za 25 mjesnih zajednica i to:

Mjesna zajednica „Bijela“, mjesna zajednica „Brka“, mjesna zajednica „Bukvik“, mjesna zajednica „Buzekara“, mjesna zajednica „Brezovo polje“, mjesna zajednica „Donji Brezik“, mjesna zajednica „Dubrave“, mjesna zajednica „Gluhakovac“, mjesna zajednica „Grbavica“, mjesna zajednica „Grčica“, mjesna zajednica „Gredice I“, mjesna zajednica „Ivici“, mjesna zajednica „Maoča“, mjesna zajednica „Omerbegovača“, mjesna zajednica „Palanka“, mjesna zajednica „Potočari“, mjesna zajednica „Rašljani“, mjesna zajednica „Ražljevo“, mjesna zajednica „Skakava Gornja“, mjesna zajednica „Slijepčevići“, mjesna zajednica „Stari Rasadnik“, mjesna zajednica „Štrepci“, mjesna zajednica „Vitanovići“, mjesna zajednica „Vučilovac“ i mjesna zajednica „Krbeti“.

Mjesne zajednice „Buzekara „ i „Donji Brezik“ nisu preuzele sredstva u 2019. godini, zbog dostavljanja financijskih izvješća nakon previđenog roka 30. 9. 2019. za 2018. godinu, te mjesne zajednice nisu mogle biti isplaćene za planirana sredstva u 2019. godini.

Mjesna zajednica „Vučilovac“ u 2019. godini nije preuzela sredstva zbog procedure promjene rukovodstva koju nisu završili u kalendarskoj 2019. godini.

Tablični prikaz aktivnosti omladinskih klubova/klubova za mlade u 2019. godini

Rd/br.	NAZIV MJESNE ZAJEDNICE	PLANIRANE AKTIVNOSTI U KLUBU MLADIH	FINANCIJSKI PLAN UTROŠKA SREDSTAVA
1.	Mjesna zajednica „Bijela“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: Kreativne pričaonice, likovne radionice , informatičke radionice, sportske aktivnosti, edukativne radionice.	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima od mladih ...).
2.	Mjesna zajednica „Brka“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: kreativne pričaonice, sportske aktivnosti, edukativne radionice (njemački jezik i školski predmeti).	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
3.	Mjesna zajednica „Bukvik“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: kreativne pričaonice, sportske aktivnosti, edukativne radionice, kreativne radionice.	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).

4.	Mjesna zajednica „Brezovo polje“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, pričaonice, sportske aktivnosti, filmske radionice, likovne radionice, glazbene radionice, plesne radionice.	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
5.	Mjesna zajednica „Dubrave“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: kreativne pričaonice, sportske aktivnosti, edukativne radionice (njemački jezik i školski predmeti).	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
6.	Mjesna zajednica „Gluhakovac“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: kreativne pričaonice, likovna sekcija, informatička sekcija, strani jezici, plesna sekcija.	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
7.	Mjesna zajednica „Grbavica“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: kreativne pričaonice, informatičke radionice, radionica pričaonica, sportske aktivnosti, jezične radionice.	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
8.	Mjesna zajednica „Grčica“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: kreativne pričaonice, pričaonice, izvanjske aktivnosti, prometna kultura, novinarska radionica,	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za

		sportske aktivnosti, edukativne radionice (engleski jezik).	radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
9.	Mjesna zajednica „Gredice I“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: radionice, igraonice, sportske aktivnosti, edukativne radionice, jezičke radionice.	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
10.	Mjesna zajednica „Ivici“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, radionice pomoć prijatelju sportske aktivnosti, njemački jezik.	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
11.	Mjesna zajednica „Maoča“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, sportske aktivnosti, likovne radionice, školski predmeti, plesne radionice.	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
12.	Mjesna zajednica „Omerbegovača“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, izvanjske aktivnosti, ekološke radionice, sportske aktivnosti, informatičke radionice edukativne radionice (njemački jezik).	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
			Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od

13.	Mjesna zajednica „Palanka“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, informatička radionice, plesna radionice, sportske radionice, dramske radionice.	2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
14.	Mjesna zajednica „Potočari“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, informatička sekcija, strani jezici, plesna sekcija.	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
15.	Mjesna zajednica „Rašljani“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, pričaonice, sportske aktivnosti, edukativne radionice.	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
16.	Mjesna zajednica „Ražljevo“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, pričaonice, sportske aktivnosti, edukativne radionice, informatičke radionice, strani jezici.	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
17.	Mjesna zajednica „Skakava Gornja“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: kreativne pričaonice, radionice, jezičke radionice, informatičke radionice, sportske aktivnosti.	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija,

			porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
18.	Mjesna zajednica „Slijepčevići“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, održavanje radionica izvanjskih slobodnih aktivnosti, sportske aktivnosti, informatičke radionice edukativne radionice (njemački jezik i školski predmeti).	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
19.	Mjesna zajednica „Stari Rasadnik“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, plesne radionice, dramske radionice, sportske aktivnosti, edukativne radionice, strani jezici.	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
20.	Mjesna zajednica „Štrepci“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su : Kreativne radionice, pričaonice, sportske aktivnosti, edukativne radionice, informatičke radionice, strani jezici.	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
21.	Mjesna zajednica „Vitanovići“ Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su : kreativne radionice, pričaonice, sportske aktivnosti, edukativne radionice.	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva radnika iz reda mladih, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).
22.	Mjesna zajednica „Krbeti“, Brčko distrikt BiH	<i>Omladinski klub</i> radi četiri dana u tjednu. Predviđene aktivnosti su: likovne sekcije, kreativne radionice, sportske aktivnosti, informatičke radionice, strani jezici, plesne radionice.	Prema financijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za

			radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada radnicima iz reda mladih ...).

Mjesna zajednica „Skakava Gornja“ je u 2020. godini podnijela zahtjev za prestanak rada kluba za mlade zbog lošeg stanja prostorija u kojem se isti nalazi. Prema izjavi predsjednika mjesne zajednice prostorije nisu sigurne za boravak jer su u ruševnom stanju.

Pored mehanizama koji proizlaze iz Zakona o mladima Vlada Brčko distrikta BiH donijela je još odluka kojima uređuje i podržava razvoj sektora za mlade i podržava stvaranje ambijent za bolje i kvalitetno učešće mladih u procesima donošenja odluka.

Vlada Brčko distrikta BiH donijela je i Odluku o osnivanju Savjeta za suradnju Vlade Brčko distrikta BiH sa nevladinim organizacijama Brčko distrikta BiH, broj: 05-000374/17 od 27. 11. 2017. godine, kao savjetodavnog tijela Vlade koje se osniva radi jačanja suradnje s nevladinim organizacijama, a potpisan je i Sporazum o suradnji između Vlade Brčko distrikta BiH i nevladinih organizacija u Brčko distriktu BiH broj: 05-000374/17 od 6. 6. 2017. godine kao politički dokument kojim se utvrđuju zajedničke vrijednosti, principi, načela i prioritete suradnje između Vlade i nevladinog sektora, kojem je pristupio i značajan broj organizacija za mlade.

Zakonom o volontiranju Brčko distrikta BiH („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, broj: 34/18) na sveobuhvatan način je regulirano polje volontiranja u Brčkom, što je vrlo značajno za mlade budući da se u ulozu volontera u najvećem broju slučajeva pojavljuju upravo mladi. Bitno je naznačiti je kako prema ovom zakonu organizator volontiranja mogu biti i udruge i fondacije registrirane na području Bosne i Hercegovine. Pitanja volontiranja i promocije volontiranja tretira i Strategija razvoja Brčko distrikta BiH kroz uvođenje promociju volontiranja, uvođenje gradske nagrade volontera godine i organizatora volontiranja.

Ključni problemi u području aktivizma, volontiranja i sudjelovanja mladih

Na temelju analize trenutnog stanja u institucijama vlasti te stavova i mišljenja mladih na području Distrikta BiH i održanog Dijaloga s mladima identificirani su slijedeći problemi mladih za područje aktivizma, volontiranja i sudjelovanja mladih.

1. Nedovoljna uključenost mladih u procese donošenja odluka

Mladi ne poznaju dovoljno načine na koji mogu utjecati na procese donošenja odluka, ne poznaju rad krovnog tijela mladih, mehanizama koji su za isključivanja građana na raspolaganju svima, ne djeluju u mjesnim zajednicama i ne dokazuju veliki interes za uključivanje.

Od postotka mladih koje politika zanima, najviše je onih koje zanima politika na razini lokalne zajednice (34,7%) te politika na razini BiH (34,2%). Posebnu pažnju potrebno je obratiti na oko 65% mladih koje ne zanima politika na lokalnoj razini, s obzirom na činjenicu da se većina odluka značajnih za život mladih ljudi donosi upravo na ovoj razini vlasti. Oko 44% mladih mišljenja je kako nema nimalo ili ima vrlo malo utjecaja na donošenje odluka na lokalnoj razini.

Na kraju krovno tijelo mladih, Vijeće/Savjet mladih nije uključeno u rad Povjerenstvo za pitanja mladih Skupštine Brčko distrikta BiH.

2. Nepostojanje načina evidencija i vrjednovanja volonterskog staža kod mladih u Brčkom

Iako je Zakon o volontiranju Brčko distrikta BiH usvojen on ne prepoznaje poseban način vrjednovanja i evidencije volonterskog iskustva. Ovo je u entitetskim zakonima riješeno volonterskog knjižicom. Nedostatak evidencije volonterskog iskustva dovodi mlade u nepovoljan položaj na akademskoj sceni i tržištu rada jer prepoznatljivost stečenog iskustva je svedena na potvrde uglavnom nevladinih organizacija.

Oko 24% mladih sudjelovalo je u nekoj organiziranoj volonterskoj aktivnosti u referentnih godinu dana. Kada govorimo o organiziranim volonterskim aktivnostima u sklopu škole ili fakulteta, oko 43% mladih iz gradskih sredina i oko 23% mladih iz izvangradskih sredina navodi kako u okviru njihove škole/fakulteta ne postoji neka vrsta organiziranog volonterskog rada s djelovanjem unutar ili izvan škole/fakulteta. Da takve aktivnosti postoje izjavljuje u prosjeku oko 14% mladih, a da im nije poznato postoji li organizirana volonterska aktivnost u okviru formalnog obrazovanja koje pohađaju navodi oko 13% mladih. Sve ovo umanjuje popularnost volonterskog i društvenog angažmana mladih u zajednici.

3. Neprepoznavanje Vijeća/Savjeta mladih BD BiH kao udruge od značaja za Brčko distrikt BiH

Prema Zakonu o mladima Vijeće/Savjet mladih je krovna organizacija udruga mladih u Brčko distriktu BiH i kao takvo sudjeluje u kreiranju politika, programa i strategija za mlade u suradnji sa zakonodavnim tijelima. Zakon mladima BD BiH govori kako se Vijeće/Savjet mladih osniva više od 50% (pedeset posto) omladinskih organizacija sukladno Zakonu o udruzama građana, te čije rukovodstvo čini 2/3 mladih. Iako za pitanja mladih, koji uključuje i rad krovnog tijela mladih, postoji poseban zakon, rad krovnog tijela mladih Zakonom o izvršenju proračuna je izgubilo posebnosti za financiranje tekućih troškova te mora proći grant proceduru kao i svaka druga udruga koje aplicira za korištenje granta Vlade Brčko distrikta BiH. Nakon osnivanja Vijeća/Savjeta mladih ovo nije bio slučaj te je udruženje dobivalo izravni operativni grant za svoj rad. Ovaj problem je već ranije kroz Akcijski plan 2020. – 2022. prepoznalo i Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH.

4. Mreža klubova mladih i susreti mladih nisu prepoznati kao program od značaja za Brčko distrikt BiH

Iako Vlada Brčko distrikta BiH od 2007. redovito financira mjesne zajednice u kojima djeluju klubovi za mlade i PRONI *Centar za omladinski razvoj* ulaže dodatne napore u organizaciji i edukaciji volontera u mjesnim zajednicama, a ovaj program uključuje veliki broj mladih posebno iz prigradskih i ruralnih naselja, ovaj program još nije prepoznat kao program od značaja za Brčko distrikta BiH. Prilike koje ovaj program pruža mladima su višestruke od razvoja društvenih vještina i kompetencija, preko veće uključenosti mladih u rad i djelovanje u zajednici, te prepoznatljivosti Distrikta Brčko kao zajednice koja ima unikatni program namijenjen mladima.

5. Mladi nemaju adekvatnu podršku za mobilnost kroz neformalno obrazovanja, omladinske i studentske razmjene

Kao i u drugim dijelovima BiH i mladi Brčko distrikta BiH imaju visok interes za odlazak iz lokalne zajednice i BiH privremeno ili za stalno. Također jedan dio mladih pokazuje interes za mobilnost u drugim oblicima. Kada se radi o organiziranim putovanjima, mladi su uključeni u studentske razmjene (1,8%), ljetne škole (3,6%), volonterske kampove (12,4%), škole u prirodi (5,2%), studijska putovanja (9,3%), ekskurzije unutar

entiteta (14,8%), ekskurzije u drugi entitet (21,8%) i ekskurzije u inozemstvo (17,4%). Mobilnost mladih nije posebno prepoznata kao prilika za mlade niti se posebno tretira kroz postojeće programe Vlade Brčko distrikta BiH. Jedino sportaši i mladi u području kulture imaju svojevrsnu podršku za odlazak na takmičenja u i izvan BiH.

6. Mladi nisu adekvatno i dovoljno informirani o postojećim programima

Mladi se najviše informiraju putem interneta i televizije. Oko 85% mladih internet koristi svaki dan, a oko 14% skoro svaki dan. Oko 38% mladih gleda TV svakodnevno, a 23% nekoliko puta tjedno.

Kada govorimo o korištenju interneta, za pristup internetu mladi najčešće koriste pametne telefone (91,7%). Instagram je najčešće posjećivana društvena mreža, jer skoro 77% mladih navodi kako Instagram posjećuje svakodnevno, a oko 8% nekoliko puta tjedno. Zatim dolazi *YouTube* sa skoro 67% mladih koji ga posjećuju svakodnevno i oko 28% mladih koji to rade skoro svaki dan. *Facebook* ima sličnu učestalost posjećivanja kao i *YouTube*, s oko 65% mladih koji ovu mrežu posjećuju svakodnevno i 21% mladih koji *Facebook* posjećuju dva do četiri puta sedmično. *Snapchat* ima 26% svakodневних korisnika među mladima, a *Twitter* s oko 9% i *LinkedIn* s 0,5% svakodневних posjetitelja nisu u fokusu mladih.

Brčko distrikt BiH nema poseban servis za informiranje mladih niti medijske sadržaje posebno namijenjene mladima.

Prioritet	Mladi su aktivni i značajni akteri provedbe politika prema mladima.	
Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti
6.1. Nedovoljna uključenost mladih u procese donošenja odluka	6.1.1. Aktivno uključivanje mladih u procese donošenja odluka – član u Povjerenstvu za mlade 6.1.2. Povećan broj mladih, članova organizacija	6.1.1.1. Priprema i izrada pravilnika o sudjelovanju mladih u radu Povjerenstva za mlade Skupštine Brčko distrikta BiH 6.1.2.1. Uključivanje mladih, predstavnika Vijeća/Savjeta mladih BD BiH, u radna tijela Vlade Brčko distrikta BiH koja se bave pitanjima mladih 6.1.2.2. Promocija Zakona o mladima u srednjim školama Brčko distrikta BiH
6.2. Nepostojanje načina evidencija i vrjednovanja volonterskog staža kod mladih u Brčkom	6.2.1. Uspostava mehanizama iz Zakona o volontiranju BD BiH 6.2.2. Promocija volontiranja u Brčko distriktu BiH	6.2.1.1. Uspostavljanje nagrade <i>Volonter godine</i> 6.2.1.2. Uvođenje organiziranih volonterskih aktivnosti u sklopu srednjoškolskog obrazovanja – 20% mladih više volontera 6.2.2.1. Promocija volontiranja u srednjim školama 6.2.2.2. Promocija lokalnih, regionalnih i međunarodnih programa volontiranja u javnosti 6.2.2.3. Promocija volontera iz Brčko distrikta BiH
6.3. Nепрепознавање Vijeća/Savjeta mladih BD BiH kao udruge od značaja za Brčko distrikt BiH	6.3.1. Unaprijeđen rad Vijeća/savjeta mladih	6.3.1.1. Promocija Zakona o mladima za mlade iz ruralnog dijela Distrikta 6.3.1.2. Analiza potreba članica Vijeća/Savjeta mladih BD BiH 6.3.1.3. Promocija članova upravnog odbora Vijeća/Savjeta mladih BD BiH
6.4. Mreža omladinskih klubova (Mreža klubova za mlade) nije prepoznata kao	6.4.1. Mreža omladinskih klubova prepoznata kao	6.4.1.1. Analiza dosadašnjeg rada Mreže omladinskih klubova

program od značaja za Brčko distrikt BiH	jedinstven program za mlade Brčko distrikta BiH	6.4.1.2. Uvrštavanje proračuna za klubove za mlade u proračun Brčko distrikta BiH 6.4.1.3. Promocija mreže klubova za mlade u javnosti
6.5. Susreti mladih nisu prepoznati kao događaj od važnosti za Distrikt	6.5.1. Prepoznavanje VSMBD i susreta mladih kao organizacije i događaja od važnosti za Distrikt	6.5.1.1. Uvrštavanje operativnog godišnjeg granta za rad Vijeća/Savjeta mladih u proračun Brčko distrikta BiH 6.5.1.2. Uvrštavanje <i>Susreta mladih</i> u kalendar događaja Vlade Brčko distrikta BiH
6.6. Mladi nemaju adekvatnu podršku za mobilnost kroz neformalno obrazovanje, razmjene mladeži i studentske razmjene	6.6.1. Mladi koriste programe neformalnog obrazovanja u BiH, regiji i šire	6.6.1.1. Uspostavljanje fonda za mobilnost mladih
6.7. Mladi nisu adekvatno i dovoljno informirani o postojećim programima	6.7.1. Mladi su informirani o svim prilikama koje Distrikt pruža i aktivno ih koriste	6.7.1.1. Uspostava službe/odsjeka za mlade u Vladi Brčko distrikta BiH 6.7.1.2. Uspostavljanje informativnog dijela <i>web</i> stranice Vlade Distrikta najmanje mladima 6.7.1.3. Kreiranje i provedba programa za mlade na <i>Radiju Brčko</i>

Veza sa strateškim ciljem	SC 3 Brčko distrikt BiH prepoznaje mlade kao aktivne aktere koji aktivno doprinose razvoju i provedbi politika i programa za mlade, te EU integracijama
Prioritet	3.1. Mladi su aktivni i značajni akteri provedbe politika prema mladima
Naziv mjere	Unaprijeđen sektor za mlade Brčko distrikta BiH i uključenost mladih u donošenje odluka
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Kroz provedbu predložene mjere Distrikt će raditi na adekvatnoj i kvalitetnoj provedbi Zakona o mladima i Zakona o volontiranju, te podržati dalji razvoj civilnog društva mladih, s posebnim fokusom na aktivno sudjelovanje mladih u procesima donošenja odluka. Razvojem sektora za mlade stvaraju se predispozicije za veću uključenost mladih u društvu, prepoznavanje mladih kao socijalnog kapitala zajednice koji doprinosi i stvara najprije za svoju specifičnu skupinu, a zatim i za cijelo društvo. Aktivnosti koje proizlaze iz ove mjere su: 1. Priprema i izrada pravilnika o sudjelovanju mladih u radu Povjerenstva za mlade Skupštine Brčko distrikta BiH 2. Uključivanje mladih, predstavnika Vijeća/Savjeta mladih BD BiH u radna tijela Vlade Brčko distrikta koja se bave pitanjima mladih 3. Promocija Zakona o mladima u srednjim školama Brčko distrikta BiH 4. Uspostavljanje nagrade <i>Volonter godine</i> 5. Uvođenje organiziranih volonterskih aktivnosti u sklopu srednjoškolskog obrazovanja – 20% mladih više volontira 6. Promocija volontiranja u srednjim školama 7. Promocija lokalnih, regionalnih i međunarodnih programa volontiranja u javnosti

	8. Promocija volontera iz Brčko distrikta BiH 9. Promocija Zakona o mladima za mlade iz ruralnog dijela Distrikta 10. Analiza potreba članica Vijeća/savjeta mladih BD BiH 11. Promocija članova upravnog odbora Vijeća/Savjeta mladih BD BiH 12. Analiza dosadašnjeg rada <i>Mreže omladinskih klubova</i> 13. Uvrštavanje proračuna za omladinske klubove u proračun Brčko distrikta BiH 14. Promocija mreže klubova za mladež u javnosti 15. Uvrštavanje operativnog godišnjeg granta za rad Vijeća/Savjeta mladih u proračun Brčko distrikta BiH 16. Uvrštavanje <i>Susreta mladih</i> u kalendar događaja Vlade Brčko distrikta BiH 17. Uspostavljanje fonda za mobilnost mladih 18. Uspostava službe/odsjeka za mlade u Vladi Brčko distrikta BiH 19. Uspostavljanje informativnog dijela <i>web</i> -stranice Vlade Distrikta BiH najmanje mladima 20. Kreiranje i provedba programa za mlade na Radiju Brčko		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj projekata za mlade koji koriste grant program Vlade Brčko distrikta	10	20
	Broj organizacija članica Vijeća/Savjeta mladih	14	20
	Broj aktivnosti koje vode i provode mladi u omladinskom centru Broj mladih, korisnika <i>Mreže omladinskih klubova</i>	50 (na mjesečnom nivou) 0	100 (na mjesečnom nivou) 300
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Kroz provedbu predloženih aktivnosti i mjere, Brčko distrikt BiH će ponovno postati mjesto prepoznatljivo po aktivizmu mladih i volonterstvu te unaprijediti sadržaje ali i pristupe mladima, posebno mladima koji su na bilo koji način isključeni iz društva. Kroz provedbu predloženih aktivnosti mladi će: • biti aktivno uključeni u procese donošenja odluka – kroz člana u Povjerenstvu za mlade, • organizacije za mlade će imati veći broj članova, • Distrikt će uspostaviti mehanizme iz Zakona o mladima i Zakona o volontiranju, • volonterstvo će biti prepoznato u Distriktu, • rad Vijeća/Savjeta mladih će biti unaprijeđeno, • <i>Mreža omladinskih klubova</i> će biti prepoznata kao jedinstven program za mlade,		

	• VSMBD i susreti mladih će biti prepoznati kao organizacija i događaj od važnosti za Distrikt, • mladi iz Distrikta će aktivno koristiti postojeće programa u Distriktu, ali i šire • mladi će biti bolje informirani o programima koje Vlada kreira za njih.
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	400.000 KM (100.000 KM na godišnjoj razini) Izvor: Proračun BD BiH
Razdoblje implementacije mjere	2023. – 2026.
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Odjel za stručne i administrativne poslove Vlade Brčko distrikta BiH
Nositelji mjere	• Odjel stručne i administrativne poslove Vlade Brčko distrikta BiH • Pododjel za podršku MZ, NVO i UG • Jedinica za implementaciju projekata koji se financiraju iz međunarodnih fondova u RGF • Vijeće/Savjet mladi Brčko distrikta BiH • Organizacije za mlade
Ciljne skupine	Mladi u dobi od 15 do 30 godina

Sigurnost mladih

Zaštita osobne sigurnosti djece i mladih, njihova sigurnost u procesu obrazovanja, prilikom dolaska i odlaska u školu/fakultet, sigurnost u prometu, ali i u svakodnevnom životu, na internetu, kao i zaštita prava djece i mladih pokazatelj su odgovorne društvene zajednice.

Tijekom prelaska iz djetinjstva u svijet odraslih, odnosno kroz odrastanje djeca i mladi se susreću sa izgradnjom vlastitog identiteta te imaju snažnu potrebu za dokazivanjem i nezavisnošću. Ovo uključuje razvijanje svijesti o sebi, svom tijelu ali i traženje novih interesa, upoznavanje novih društvenih skupina, stvaranje veće samostalnosti kroz svakodnevnicu, te uključivanje u aktivnosti vlastitim izborom.

Upravo u ovom razdoblju života mladi počinju provoditi svoje slobodno vrijeme na dva načina: prvi uključuje nestrukturirane slobodne aktivnosti poput druženja s prijateljima, gledanje televizije, korištenja interneta, čitanje, slušanje glazbe, odmaranje, izlasci i sl., dok drugi ima više strukture i odnosi se na bavljenje sportom, umjetnošću, razne igre, boravka u centrima za mlade i bavljenje hobbijem (Kleiber, Larson i Csikszentmihalyi, 1986.).

Sve ovo stvara svakodnevnicu u kojoj mladi ljudi odrastaju i kreiraju svoj prostor u zajednici. Kroz ovaj proces mladi bivaju izazivani djelovati samostalnije, sudjelovati u aktivnostima zajednice, samostalno

birati, te uticati na svoje vršnjake. Starija skupina mladih zasnovano na ovom iskustvu već imaju izgrađene obrasce ponašanja i drugačije potrebe kada je u pitanju sigurnosti.

Uzimajući u obzir kompleksnost zakonom definirane dobne skupine mladih sigurnost mladih uključuje različite aspekte od fizičke sigurnosti djece i mladih kroz period odrastanja, preko osjećaja sigurnosti na mjestima gdje sreću vršnjake, sigurnosti od nasilje u obitelji i vezama, sigurnosti na Internetu, u prometu do socijalne i ekonomske stabilnosti i podrške za samostalnošću, nezavisnosti i opstanka u Bosni i Hercegovini.

U pripremi ovog strateškog dokumenta kroz istraživanje i analizu dobivenih podataka, te rad radne skupine najviše se bavilo fizičkom sigurnošću djece i mladih te njihovim odnosom s vršnjacima kroz prizmu sigurnosti.

Pravni okvir

Sigurnost mladih u Bosni i Hercegovini garantirana je, između ostalog, propisima kaznenog zakonodavstva, kojeg čine Kazni zakon BiH te kazneni zakoni entiteta i Brčko distrikta BiH. Pored kaznenih zakona koji čine osnovicu, sigurnost mladih, iako ne izričito, garantirana je i kroz druge zakone države Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko distrikta BiH kojima su eventualno propisana kaznena djela. Navedeni zakoni čine dopunsko kazneno zakonodavstvo, te se kazne i druge sankcije mogu propisivati jedino ukoliko su sukladno s odredbama sistemskog kaznenog zakonodavstva. U širem smislu, u pravni okvir kojim se osigurava sigurnost mladih ubrajaju se i kazneni procesni zakoni (Zakon o kaznenom postupku BiH, zakoni o kaznenom postupku na razini entiteta kao i Zakon o kaznenom postupku Brčko distrikta BiH) kao i Zakon o izvršenju kaznenih sankcija. Važno je navesti i posebno kazneno zakonodavstvo, poput Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, kojim je 2003. godine prvi put regulirano seksualno uznemiravanje, kao i Zakona o zabrani diskriminacije BiH, a koji moraju biti sukladni kaznenim zakonima u pogledu uvjeta odgovornosti i kažnjivosti.

U Brčko distriktu BiH pitanja sigurnosti regulirana su kroz slijedeće dokumente

- Zakon o zaštiti od požara,
- Zakon o zaštiti od nasilja,
- Zakon o zaštiti od klevete,
- Zakon o javnom redu i miru,
- Zakon o sigurnosti prometa na putevima Brčko Distrikta BiH,
- Zakon o sigurnosti i zaštiti zdravlja radnika na radu,
- Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina,
- Zakon o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju,
- Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku,
- Zakon o javnom okupljanja,
- Kazneni zakon.

Institucionalni okvir

Na razini Bosne i Hercegovine za pitanja sigurnosti nadležno je Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, u čijem sastavu su Direkcija za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, Granična policija Bosne i Hercegovine, Državna agencija za istrage i zaštitu, Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja, Agencija

za školovanje i stručno usavršavanje, Agencija za policijsku podršku i Služba za poslove sa strancima.

Pitanjima sigurnosti u Brčko distriktu se bavi Policija Brčko distrikta BiH i Odjel za javnu sigurnost Vlade Brčko distrikta BiH. Policija Brčko distrikta BiH osigurava sigurnu i bezbrižnu sredinu svim osobama u Distriktu, i radi poštujući međunarodno priznata ljudska prava i osnovne slobode predviđene Ustavom Bosne i Hercegovine.

- Policija Brčko distrikta BiH osigurava neograničenu slobodu kretanja svih osoba, vozila i roba kroz Distrikt.
- Svi zaposleni u Policiji Brčko distrikta BiH su javni službenici i kao takvi su odgovorni za svoje postupke.

U okviru Odjela za javnu sigurnost djeluje Pododjel za zaštitu i spašavanje. Ovaj Pododjel obavlja poslove preventivnog djelovanja i spašavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom, akcidentnim i drugim nesrećama, poplavama, prometnim nesrećama, poslove civilne zaštite, zaštite od prirodnih nepogoda, poslova deminiranja, uklanjanja i uništavanja neeksplozivnih ubojnih i minsko eksplozivnih sredstava, poslova promatranja i obavještavanja, fizičko-tehničkog osiguranja objekata Vlade Brčko distrikta BiH i druge poslove zaštite i spašavanja u skladu sa zakonima i propisima Bosne i Hercegovine i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, te naloženih poslova od strane Vlade Brčko distrikta BiH i gradonačelnika.

Pododjel za zaštitu i spašavanje se sastoji od tri odsjeka:

a) Odsjek za zaštitu od požara i spašavanja kome pripadaju:

- Profesionalna vatrogasna jedinica Brčko distrikta BiH,
- Jedinica za spašavanje i suzbijanje akcidentnih situacija;

b) Odsjek civilne zaštite kome pripadaju:

- Stručno administrativni poslovi iz oblasti civilne zaštite,
- Jedinica tima za deminiranje i EOD operacije;

c) Odsjek za promatranja , obavještavanja i fizičko-tehničkog osiguranja kome pripadaju:

- Centar osmatranja i obavještavanja,
- Jedinica fizičko-tehničkog osiguranja.

Programi koje u polju sigurnosti mladih Brčko distrikt provodi već duže vrijeme uključuju:

- Smanjivanje broja rizičnih radnji mladih adolescenata prilikom korištenja pirotehničkih sredstava kroz posjete školama i obuke učenika;
- posjeta srednjoj poljoprivrednoj i srednjoj medicinskoj školi, koje u svom nastavnom planu i programu imaju predviđenu obuku iz područja zaštite od požara, radi objedinjavanja teoretskog znanja i praktičnog dijela obuke;
- provedba obuka na temu „Svjesnost opasnosti od mina“ koja se provodi u suradnji sa policijom, u koju su uključeni učenici osnovnih škola na području Brčko distrikta BiH.

Policija Brčko distrikta BiH osigurava sigurnu i bezbrižniju sredinu svim osobama u Distriktu i radi poštujući međunarodno priznata ljudska prava i osnovne slobode predviđene Ustavom Bosne i Hercegovine.

- Policija Brčko distrikta BiH osigurava neograničenu slobodu kretanja svih osoba, vozila i roba kroz Distrikt.
- Svi zaposleni u Policiji Brčko distrikta BiH su javni službenici i kao takvi su odgovorni za svoje postupke.

Na raspolaganju ima 251 policijskog službenika, 43 državna službenika i namještenika (ukupno 294 zaposlena), a posebna pažnja se posvećuje tehničko-tehnološkim inovacijama u opremanju. Policija svojim aktivnostima ostvaruje značajan nužni stupanj poštivanja ljudskih prava i temeljnih sloboda i iste ograničava isključivo u slučajevima koji su temeljeni na zakonu i koji su bili u funkciji sigurnosti građana – s druge strane, prema pribavljenim podacima, stručne analize efekata djelovanja Policije u području procesuiranja počinjenih prekršaja za prosjačenje i prevenciju konzumiranja opojnih droga, upućuju na zaključak da represija ne ostvaruje rezultate i da Brčko distrikt BiH u rješavanju ovog kompleksnog problema još uvijek nije pronašao učinkovit i efektivan odgovor.

Policija Brčko distrikta BiH provodi slijedeće aktivnosti namijenjene djeci i mladima:

- pružanje podrške školama u borbi protiv vršnjačkog nasilja kroz radionice i posjete školama,
- održavanje radionica za učenike o sigurnosti na internetu,
- održavanje radionica o sigurnosti u prometu.

Ove aktivnosti Policija Brčko distrikta BiH uglavnom provodi sa osnovnim školama, no u svom djelovanju se posebno ističe program *Policajac u zajednici* koji djeluje u svim naseljima Brčko distrikta BiH s posebnim fokusom na srednje škole.

U Strateškom planu Policije Brčko distrikta BiH za 2019. – 2023. posebnu pažnju mladima Policija posvećuje kroz Strateški cilj 4. – *Jačati partnerstvo sa zajednicom*, gdje je prepoznata važnost partnerstva sa drugim institucijama Distrikta, rad sa školama i nevladinim organizacijama.

Kroz Strategiju razvoja Brčko distrikta BiH do 2027. Strateški cilj 2. se bavi i unaprjeđenjem usluga javne sigurnosti kroz stvaranje većeg povjerenja i transparentnosti rada prema građanima.

Ključni problemi u području sigurnosti mladih

Temeljem analize trenutnog stanja u institucijama vlasti te stavova i mišljenja mladih na području Distrikta BiH, i održanog Dijaloga s mladima identificirani su slijedeći problemi mladih za područje sigurnosti.

1. Međuvršnjačko nasilje

Međuvršnjačko nasilje najzastupljeniji je oblik nasilja kod mladih. Oko 14% muškaraca i oko 13% žena bilo je žrtva međuvršnjačkog nasilja, a oko 31% ih poznaje nekoga tko je bio žrtva ovog oblika nasilja.

2. Nasilje na Internetu

Nasilje na internetu sve je učestaliji oblik nasilja i u mnogim zemljama predstavlja značajan problem kod mladih. Relevantni podatci o učestalosti nasilja na internetu za Bosnu i Hercegovinu nisu dostupni, ali je sasvim sigurno da ovaj oblik nasilja dobiva na značaju. Ovo dodatno uključuje i pitanje govora mržnje koja se iz internetskog prostora prebacuje u realni život mladih.

3. Neadekvatno prepoznavanje svih oblika nasilja

Oko 37% mladih Brčko distrikta BiH nije sigurno da bi znalo prepoznati psihičko nasilje, u prosjeku 6,5% ih izjavljuje kako vjerojatno ne bi prepoznalo psihičko nasilje. Istovremeno mladi ne prepoznaju ni druge oblike nasilja poput *mobbinga* i *bullyinga*.

Prioritet	Mladi su informirani i educirani o načinima prevencije nasilja, prepoznaju oblike nasilja i poznaju mehanizme za podršku u borbi protiv nasilja.		
Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti	
7.1. Međuvršnjačko nasilje	7.1.1. Mladi prepoznaju, djeluju preventivno i prijavljuju vršnjačko nasilje	7.1.1.1. Pojačati preventivne djelatnosti vezane za edukaciju učenika srednjih škola u Brčko distriktu BiH, na sljedeće teme: Vrste i tipovi nasilja; Nasilje u obitelji, Prevencija međuvršnjačkog nasilja, Stereotipi, predrasude i diskriminacija, Borba protiv govora mržnje i Ekstremno nasilje i borba protiv terorizma (za učenike prvih razredna srednjih škola) 7.1.1.2. Podrška aktivnostima Budi muško kluba 7.1.1.3. Veći broj aktivnosti koje vodi Policajac u zajednici i Policajac u školi	
7.2. Nasilje na Internetu	7.2. Mladi prepoznaju internet nasilje	7.2.1.1. Informativna kampanja o prevenciji govorna mržnje	
Veza sa strateškim ciljem	SC 3 Brčko distrikt BiH prepoznaje mlade kao aktivne aktere koji aktivno doprinose razvoju i provedbi politika i programa za mlade, te EU integracijama		
Prioritet	2.3. Mladi su informirani i educirani o načinima prevencije nasilja, prepoznaju oblike nasilja i poznaju mehanizme za podršku u borbi protiv nasilja		
Naziv mjere	Unaprjeđenje podrške za sigurnost mladih u društvu		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Kroz provedbu predložene mjere Distrikt će omogućiti veći osjećaj sigurnosti mladih u društvu, a posebno u odnosima sa vršnjacima i na mjestima gdje dolazi do međuvršnjačkog nasilja. Sustavu zaštite i podrške će biti više prepoznati među mladima, a mladi će se osjećati sigurnije i djelovati preventivno u polju zaustavljanja nasilja. Aktivnosti koje pro izlaze iz ove mjere su: 1. Pojačati preventivne djelatnosti vezane za edukaciju učenika srednjih škola u Brčko distriktu BiH, na sljedeće teme: Vrste i tipovi nasilja; Nasilje u obitelji, Prevencija međuvršnjačkog nasilja, Stereotipi, predrasude i diskriminacija, Borba protiv govora mržnje i Ekstremno nasilje i borba protiv terorizma (za učenike prvih razredna srednjih škola) 2. Podrška aktivnostima <i>Budi muško kluba</i> 3. Veći broj aktivnosti koje vodi <i>Policajac u zajednici</i> i <i>Policajac u školi</i> 4. Informativna kampanja o prevenciji govorna mržnje		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj prijavljenih i obrađenih slučajeva međuvršnjačkog nasilja	2021./2022. godini prijavljeno i obrađeno 35 slučajeva međuvršnjačkog nasilja.	Broj prijavljenih i obrađenih slučajeve međuvršnjačkog nasilja smanjen za 20%

	Broj mladih u Budi muško klubu Broj mladih koji su prošli edukaciju		Broj mladih u <i>Budi muško</i> klubu povećan za 20% Najmanje 100 učenika prolazi edukaciju
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Kroz provedbu predloženih aktivnosti mladi Brčko distrikta BiH će jednostavno i lako prepoznati oblike nasilja u društvu, djelovati preventivno i prijavljivati slučajeve nasilja kada su sami žrtve ili kada su svjedoci nasilja. Provedbom aktivnosti Distrikt će povećati povjerenje mladih u policijske i druge službe sigurnosti te će adekvatnije koristiti javne prostore i Internet. • Mladi prepoznaju, djeluju preventivno i prijavljuju vršnjačko nasilje • Mladi prepoznaju internetsko nasilje		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	U skladu s Proračunom Brčko distrikta BiH Izvor: Proračun BD BiH		
Razdoblje implementacije mjere	2023. – 2026.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Policija Brčko distrikta BiH		
Nositelji mjere	• Policija Brčko distrikta BiH • Odjel za javnu sigurnost Vlade Brčko distrikta BiH • Odjel za obrazovanje Vlade Brčko distrikta BiH • Jedinica za implementaciju projekata koji se financiraju iz međunarodnih fondova u RGF • Omladinske organizacije		
Ciljne skupine	Mladi u dobi od 15 do 30 godina		

Mladi i EU integracije

Politika na razini EU zanimljiva je za 31,1% mladih. Interes za Europsku uniju vjerojatno je veći jer na pitanje o tome bi li članstvo BiH u Europskoj uniji bilo dobro ili loše, oko 41% mladih odgovara kako smatra da bi članstvo BiH u EU bilo dobro. Onih koji smatraju da bi članstvo u EU bilo loše je oko 18%, a oko 29% mladih nema izražen stav po ovom pitanju te bira opciju „ni dobro ni loše“. Značajan je i udjel mladih koji ne znaju bi li članstvo BiH u EU bilo dobro ili loše (oko 11%).

Strategija suradnje s iseljeništvom BD BiH počiva na četiri osnovna stuba odnosno područja koja su identificirana kao prioritetna područja djelovanja u ostvarivanju definirane vizije, a jedan od tih stupova uključuje pitanja mladih kroz uključivanje mladih iz iseljeništva za poboljšanje položaja mladih u Distriktu i razvoj cirkularnih migracija.

Strategija za suradnju s iseljeništvom navodi uspostavljanje trajne komunikacije i participacije mladih iz iseljeništva u aktivnostima mladih Distrikta i uključivanje mladih iz iseljeništva u razvoj Distrikta kroz organizaciju susreta mladih iz iseljeništva

Institucionalni okvir

Odjel za europske integracije i međunarodnu suradnju podržava programe i projekte organizacija civilnog društva koje rade sa međunarodnim programima te radi na informiranju svih građana o europskim integracijama za BiH.

Među podržanim projektima posebno se ističu oni koje vode organizacije koje se bave mladima i organizacije za mladež.

Odjel za europske integracije i međunarodnu suradnju nadležan je za:

- a) uključenje i koordinaciju tijela javne uprave i institucija Distrikta u procesu programiranja pomoći Europske unije kroz dostupne programe pomoći Europske unije,
- b) suradnju s tijelima javne uprave i institucijama Distrikta kao nositeljima projekata u procesu identifikacije portfelja projekata koji se kandidiraju prema Europskoj uniji, bilateralnim i multilateralnim donatorima kroz službenu razvojnu pomoć dostupnu Bosni i Hercegovini,
- c) potporu tijelima javne uprave i institucijama Distrikta tijekom planiranja i implementacije projekata koji se financiraju iz službene razvojne pomoći Bosni i Hercegovini pružanjem potpore u projektnom upravljanju,
- d) suradnju s institucijama Europske unije, bilateralnim i multilateralnim donatorima i drugim međunarodnim subjektima radi aktivnog uključanja Distrikta u međunarodnu suradnju kako bi se osigurala potpora ukupnom razvitku Distrikta,
- e) koordinaciju tijela javne uprave i institucija Distrikta u planiranju i ispunjavanju obveza u procesu europskih integracija,
- f) praćenje i izvješćivanje nadležnih institucija Bosne i Hercegovine o ispunjavanju obveza Distrikta u procesu europskih integracija kroz koordinaciju nadležnih tijela javne uprave i institucija Distrikta,
- g) koordinaciju poslova na usklađivanju pravnog sustava Brčko distrikta Bosne i Hercegovine sa standardima za pristupanje Europskoj uniji,
- h) koordinaciju i organizaciju prevođenja pravnih propisa Europske unije i propisa u Brčko distriktu BiH na jedan od jezika Europske unije, kao i prevođenje drugih dokumenata značajnih za razumijevanje i ispunjavanje obveza Brčko distrikta BiH u procesu europskih integracija,
- i) razvoj suradnje sa dijasporom Brčko distrikta BiH.

Za ovo područje ne postoje posebno definirani ključni problemi, no kako Brčko distrikt BiH ima svojevrsnu samostalnost u djelovanju i u kontekstu EU integracije kroz Strategiju za mlade predlažu se slijedeći željeni rezultati:

Prioritet	Mladi poznaju važnost EU integracija za razvoj zajednice i svojih potencijala	
Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti
8.1. Mladi nisu dovoljno informirani o EU integracija u Bosni i Hercegovini	8.1.1. Mladi u Brčko distriktu BiH upoznati sa procesom europskih integracija, beneficijama članstva BiH u Europskoj uniji i procesa međunarodne saradnje Mladi Brčko distrikta BiH	8.1.1.1. Promotivna kampanja o EU integracijama 8.1.1.2. Obilježavanja Dana Europe 8.1.1.3. Promocija raspoloživih programa i fondova EU za mlade u suradnji sa NVO 8.1.1.4. Promocija programa razmjene studenata i đaka koje omogućavaju EU programi u suradnji s Erasmus uredom u BiH i Uredom Brčko distrikta u Vijeću ministara

		8.1.1.5. Kamp za mlade iz iseljeništva	
Veza sa strateškim ciljem	SC 3 Brčko distrikt BiH prepoznaje mlade kao aktivne aktere koji aktivno doprinose razvoju i provedbi politika i programa za mlade, te EU integracijama		
Prioritet	3.3. Mladi poznaju važnost EU integracija za razvoj zajednice i svojih potencijala		
Naziv mjere	Uključivanje mladih u EU integracije		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Kroz provedbu predložene mjere Distrikt će kreirati prostor za aktivno sudjelovanje mladih u EU integracijama, raditi na razmjeni ideja sa mladima i dati priliku mladima da podrže europske vrijednosti u društvu. Istovremeno mladi u Brčko distriktu BiH će biti bolje informirani o prilikama koje mladima nudi EU, važnosti uloge mladih u integracijama BiH, mape puta, te bolje surađivati sa dijasporom, svojim vršnjacima i koristiti programe koje EU nudi mladima u BiH. Aktivnosti koje proizlaze iz ove mjere su: 1. Promotivna kampanja o EU integracijama 2. Obilježavanja Dana Europe 3. Promocija raspoloživih programa i fondova EU za mlade u suradnji s NVO 4. Promocija programa razmjene studenata i učenika koje omogućavaju EU programi u suradnji s Erasmus uredom u BiH i Uredom Brčko distrikta u Vijeću ministara 5. Kamp za mlade iz iseljeništva		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj promotivnih aktivnosti/promocija za EU pozive za projekte mladih, razmjene i slično Broj mladih Brčko distrikta BiH na međunarodnim programima i razmjenama	Najmanje 50 godišnje 0 0	Najmanje 50 godišnje Najmanje 15 Najmanje 50
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Kroz provedbu predloženih aktivnosti mladih Brčko distrikta BiH će biti prepoznati kao akteri koji promoviraju europske vrijednosti u društvu, podržavaju ulogu Distrikta u BiH kandidaturi, te će biti adekvatno informirano šta ulazak u EU znači za Bosnu i Hercegovinu.		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	140 000 KM godišnje Izvor: Proračun BD BiH		
Razdoblje implementacije mjere	2023. – 2026.		
Institucija odgovorna za koordinaciju	Odjel za EU integracije		

implementacije mjere	
Nositelji mjere	• Odjel za europske integracije i međunarodnu suradnju • Odjel za stručne i administrativne poslove • Jedinica za implementaciju projekata koji se financiraju iz međunarodnih fondova u RGF • Vijeće/Savjet mladih (u skladu sa Strategijom za saradnju sa dijasporom)
Ciljne skupine	Mladi u dobi od 15 do 30 godina

MONITORING I EVALUACIJA

Evaluacija je proces, obično sustavan i objektivan koliko je to moguće, kojim se određuje vrijednosti ili značaj aktivnosti, politike ili programa, planirane intervencije, intervencije u tijeku ili završene intervencije.⁶

Evaluacija Strategije za mlade pomaže da se odgovori na pitanja o intervenciji kao što su sljedeća:

- Koji su utjecaji provedenih mjera iz strategije?
- Provode li se mjere u skladu s planom?
- Tko i kakvu korist ima od provedenih mjera?

Monitoring je stalna funkcija koja koristi sustavno prikupljanje podataka o određenim indikatorima da bi se menadžmentu i glavnim uključenim stranama tekuće razvojne intervencije osigurali pokazatelji stupnja napretka i ostvarenja ciljeva i napretka u upotrebi dodijeljenih sredstava.⁷

Monitoring i evaluacija Strategije za mlade trebaju se temeljiti na praćenju i vrednovanju rezultata. Sustav zasnovan na rezultatima pomaže kreatorima Strategije, onima koji su je usvojili i onima koji prate njene rezultate u odnosu na ciljnu skupinu te drugim uključenim stranama da odgovore na osnovna pitanja o tome jesu li ostvareni predviđeni ishodi.

Monitoring zasnovan na rezultatima jeste stalan proces prikupljanja i analiziranja informacija zasnovanih na ključnim indikatorima te usporedbu stvarnih rezultata s očekivanim rezultatima kako bi se odredilo koliko dobro se implementira Strategija. To je kontinuiran proces određivanja napretka ka eksplicitnim, kratkoročnim, srednjoročnim i dugoročnim rezultatima praćenjem pokazatelja kretanja ka ostvarenju specifičnih, unaprijed određenih ciljeva (ishoda) upotrebom indikatora. Monitoring temeljen na rezultatima osigurat će povratnu informaciju o napretku (ili nepostojanju napretka) osoblju i onima koji donose odluke, koji informacije mogu koristiti na različite načine kako bi poboljšali učinak.

Monitoring uključuje određivanje napretka ka ostvarenju ishoda ili utjecaja. Ishod se ne može odrediti izravno, stoga je određen set indikatora koji, kad se pravilno izmjere, osiguravaju informacije o tome jesu li ili nisu ostvareni ishodi ili željeni učinci, tj. jesu li poduzete mjere doprinijele približavanju ispunjenja vizije Strategije.

⁶Glosar Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) / Razvojnog komiteta za pomoć (DAC) (OECD, 2000, str. 21).

⁷Isto (OECD 2002, str. 27–28).

Indikator učinka jeste „varijabla koja omogućava verifikaciju promjena u razvojnoj intervenciji ili pokazuje ishode relativne onome što je planirano“⁸ (OECD 2002, str. 29).

Evaluacija temeljena na rezultatima jeste procjena planiranih, tekućih ili završenih intervencija kako bi se odredili njihova relevantnost, efektivnost i učinkovito, utjecaj i održivost. Namjera je osigurati informacije koje su vjerodostojne, upotrebljive omogućavajući uključivanje naučenih lekcija u proces donošenja odluka. Evaluacija mjeru promatra u širem pogledu, postavljajući pitanje je li napredak ka cilju ili određeni ishod uzrokovan mjerom, ili postoje neka druga objašnjenja za promjene koje je odabrao sustav monitoringa. Pitanja evaluacije mogu uključivati sljedeće:

- Jesu li ishodi vjerodostojni?
  - Koliko efektivno i učinkovito se ostvaruju?
  - Koji neočekivani učinci su uzrokovani mjerama?
  - Predstavlja li mjera strategiju za rješavanje određenog skupa potreba koja je najviše isplativa i održiva?
- Monitoringom i evaluacijom temeljenom na rezultatima mogu se demonstrirati poboljšanja ili pak nedostatak poboljšanja.

Izveštavajući o rezultatima mjera strategije, službenik za mlade Vlade Brčko distrikta BiH i nadležni Odjel će pokazati svoj kredibilitet i povjerenje javnosti, a naročito mladih ljudi radi kojih je izrađena strategija i radi kojih se provode mjere.

Dobar sustav monitoringa i evaluacije temeljen na rezultatima vrlo je koristan kao motivacijski i menadžmentski alat, pomaže pri fokusiranju pažnje na ostvarivanje rezultata koji su važni Vladi Brčko distrikta BiH, interesnim stranama i mladim ljudima.

Sustav monitoringa i evaluacije pružit će pravovremenu informaciju svim uključenim stranama, a prije svega nadležnom Odjelu Vlade Brčko distrikta BiH, Vijeću/Savjetu mladih BD BiH i Povjerenstva za mlade Skupštine Brčko distrikta BiH, o napretku postizanja učinka strategije. On će pomoći u ranoj identifikaciji eventualne slabosti koja zahtijeva korektivne mjere. Podaci monitoringa također će osigurati informacije o netipičnim vrijednostima (područja koja rade naročito dobro ili naročito loše).

Ciljevi evaluacije se ogledaju kroz:

a) evaluacija trenutnog stanja

Cilj evaluacije trenutnog stanja može poslužiti da bismo nakon evaluacije poslije provedene aktivnosti mogli utvrditi do kakvih je promjena (po mogućnosti poboljšanja) došlo. Evaluaciju trenutnog stanja dobili smo istraživanjem koje smo proveli prije izrade strategije prema mladima.

b) evaluacija nastalih promjena

Kod evaluacije nastalih promjena analiziramo proces od početnog do novog stanja. Najčešće procjenjujemo provedene aktivnosti u odnosu na postignuti rezultat.

c) evaluacija učinkovitosti

Evaluacija učinkovitosti također analizira proces, ali onaj koji nastupa nakon evaluacije provedenih aktivnosti. Ona ocjenjuje je li aktivnost, pa naposljetku i cijela strategija prema mladima, bila učinkovita, tj. šta se to u zajednici poboljšalo.

Evaluacija fokusirana na rezultate

U planovima djelovanja po oblastima navedeni su željeni rezultate koji se namjeravaju postići planiranim aktivnostima. S obzirom da je planirano niz aktivnosti najbolje je evaluaciju provoditi netom nakon provođenja aktivnosti, kako bi saznali je li aktivnost bila odgovarajuća i smatra li je ciljna grupa dobrom.

---

⁸Isto (OECD 2002, str. 29).

Evaluacija pojedinih aktivnosti ne treba se pretvoriti u evaluacijsko istraživanje, već treba dati odgovor na osnovna pitanja koja bi ocijenila je li aktivnost postigla željeni rezultat, tj. dovela do značajnih promjena. Pitanja dijelimo na ona koja postavljamo korisnicima aktivnosti i na ona koja postavljamo sebi kao evaluatoru.

Evaluacija kroz korisnike aktivnosti

Pitamo li korisnike za njihovo mišljenje, aktivnosti možemo vrjednovati na nekoliko načina, na primjer:

- upitnikom,
- intervjuom,
- skupnim razgovorom i sl.

Bez obzira koju tehniku koristili, pogodna su nam sljedeća pitanja:

- Je li aktivnost bila prilagođena vama kao korisnicima?
- Koji je aktivnost postigla rezultat kod vas?
- Treba li aktivnost primjenjivati ubuduće i treba li nešto promijeniti?
- Je li aktivnost provedena u odgovarajućem periodu?

Odgovori na ova pitanja pomoći će nam da odgovorimo na pitanja koja postavljamo u internoj evaluaciji.

Interna evaluacija

Internom evaluacijom dopunjujemo odgovore koje smo dobili od korisnika.

Postavljamo sebi sljedeća pitanja:

- Je li aktivnost provedena onako kako je planirana?
- Jesmo li obuhvatili ciljnu skupinu?
- Je li aktivnost provedena na vrijeme?
- Je li odgovorna osoba/institucija dobro obavila svoj posao?
- Je li aktivnost dovela do željenog rezultata?
- Može li aktivnost poslužiti kao dobar primjer iz prakse?

Evaluacija učinkovitosti strategije prema mladima

Za strategiju prema mladima možemo reći da je postigla učinkovitost ukoliko su dosegnuti željeni rezultati, predviđeni u planovima djelovanja. Učinak strategije prema mladima odnosi se na specifične pokazatelje koji potvrđuju postizanje željenih rezultata iz plana djelovanja.

Primjer:

Strategijom prema mladima predviđeno je provođenje ulične kampanje za animiranje mladih da se aktivno uključe u rad lokalnih udruga.

Željeni rezultat glasi: u lokalne udruge uključilo se 20% novih mladih ljudi koji žele volontirati.

Ukoliko nakon provođenja ove aktivnosti utvrdimo kako je postignut željeni rezultat i da se za 20% više mladih zaista prijavilo za volontiranje u nekom od udruga, pitamo se koji je učinak ostavio iza sebe ovaj rezultat. Ako evaluacijom ustanovimo da su novi članovi udruga pokrenuli četiri aktivnosti koje na neki način unaprjeđuju zajednicu, onda možemo govoriti o učinkovitosti aktivnosti.

Potvrdi li se učinkovitost većine aktivnosti, strategiju prema mladima ocjenjujemo učinkovitom.

Dostupnost podataka o provedbi strategije prema mladima javnosti

Ovisno o tome kome je namijenjen, sistem praćenja može biti interni i eksterni. Interni sustav dostupan je samo radnoj skupini koja je nadležna za praćenje, dok je eksterni sustav namijenjen svim zainteresiranim stranama. Poželjno je da je monitoring javan, tj. dostupan svima jer pruža informacije široj javnosti, a osobama koje se izravno bave provođenjem strategije omogućuje praćenje rada drugih nadležnih osoba i uvezivanje s njima na zajedničkim aktivnostima. Druge zainteresirane udruge i mladi mogu se obratiti nadležnoj osobi ukoliko se žele uključiti u provođenje mjera, aktivnosti i projekta, ali i ukoliko žele biti korisnikom nekih od aktivnosti.

Suvremene informacijske tehnologije (posebice Internet) idu u prilog tome kako je sustav praćenja provođenja strategije prema mladima dostupan javnosti. Na internetskim stranicama sustavi se mogu periodično dopunjavati informacijama.

Na taj način omogućujemo zajednicama u BiH i regiji da koriste naša iskustva, bilo da su pozitivna ili negativna. Zato trebamo biti objektivni prilikom evaluiranja, kako bismo drugima skrenuli pažnju koje aktivnosti se nisu pokazale uspješnim, tj. učinkovitim.

Korištenje evaluacije za sistem praćenja

Podatci koje smo dobili evaluacijom možemo izvrsno iskoristiti za monitoring. Monitoring treba biti pregledan pa je stoga preporučljivo raditi ga u obliku tablica, u koju unosimo pitanja i odgovore dobivene u procesu evaluacije pojedinih aktivnosti.

Vratimo se na primjer aktivnog uključivanja mladih u udruge:

Indikator	Opis	Metrika
Postoje li udruge koje pružaju podršku mladima?	Da/Ne	Broj udruge
Postoje li udruge koje pružaju podršku mladima u području obrazovanja?	Da/Ne	Broj udruge
Postoje li udruge koje pružaju podršku mladima u području zapošljavanja?	Da/Ne	Broj udruge
Postoje li udruge koje pružaju podršku mladima u području zdravstva?	Da/Ne	Broj udruge
Postoje li udruge koje pružaju podršku mladima u području kulture?	Da/Ne	Broj udruge
Postoje li udruge koje pružaju podršku mladima u području sporta?	Da/Ne	Broj udruge
Postoje li udruge koje pružaju podršku mladima u području umjetnosti?	Da/Ne	Broj udruge
Postoje li udruge koje pružaju podršku mladima u području ekologije?	Da/Ne	Broj udruge
Postoje li udruge koje pružaju podršku mladima u području društvenih usluga?	Da/Ne	Broj udruge

Indikator	Opis	Metrika	Opis
Postoje li udruge koje pružaju podršku mladima u području obrazovanja?	Da/Ne	Broj udruge	Broj mladih koji su se uključili u aktivnosti
Postoje li udruge koje pružaju podršku mladima u području zapošljavanja?	Da/Ne	Broj udruge	Broj mladih koji su se uključili u aktivnosti
Postoje li udruge koje pružaju podršku mladima u području zdravstva?	Da/Ne	Broj udruge	Broj mladih koji su se uključili u aktivnosti
Postoje li udruge koje pružaju podršku mladima u području kulture?	Da/Ne	Broj udruge	Broj mladih koji su se uključili u aktivnosti
Postoje li udruge koje pružaju podršku mladima u području sporta?	Da/Ne	Broj udruge	Broj mladih koji su se uključili u aktivnosti
Postoje li udruge koje pružaju podršku mladima u području umjetnosti?	Da/Ne	Broj udruge	Broj mladih koji su se uključili u aktivnosti
Postoje li udruge koje pružaju podršku mladima u području ekologije?	Da/Ne	Broj udruge	Broj mladih koji su se uključili u aktivnosti
Postoje li udruge koje pružaju podršku mladima u području društvenih usluga?	Da/Ne	Broj udruge	Broj mladih koji su se uključili u aktivnosti

Strategija za mlade Brčko distrikta BiH predviđa ishode i željene rezultate te mjere i aktivnosti za provedbu i postizanje zacrtanih ciljeva.

Potrebno je na samom početku provođenja strategije odrediti pristup i kreirati sustavu monitoringa i evaluacije temeljem na rezultatima, s tim da će se na temeljem strategije pratiti i mjeriti postignuti učinci, dok će se programi djelovanja za svaku pojedinačnu godinu baviti detaljnim aktivnostima čija je provedba potrebna za postizanje ciljeva.

Svaki program djelovanja utvrdit će svoje vlastite indikatore uspjeha na razini željenih rezultata strategije, odnosno na razini ishoda. Na taj način će se osigurati da se i strategija i programi prate i vrednuju na temelju željenih rezultata.

